



## PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL 2021-2027

### REGIUNEA CENTRU – ROMÂNIA

Versiunea octombrie 2021

## ANNEX V

### Template for programmes supported from the ERDF (Investment for jobs and growth goal), ESF+, the Cohesion Fund, the JTF and the EMFAF – Article 21(3)

CCI	
Title in EN	[255] <sup>1</sup> Regional Operational Program – Centru Region
Title in national language(s)	[255] Programul Operațional Regional – Regiunea Centru
Version	3.0
First year	[4] 2021
Last year	[4] 2027
Eligible from	
Eligible until	
Commission decision number	
Commission decision date	
Member State amending decision number	
Member State amending decision entry into force date	
Non substantial transfer (Article 24(5))	Yes/No
NUTS regions covered by the programme (not applicable to the EMFAF)	Regiunea Centru - România
Fund concerned	<input checked="" type="checkbox"/> ERDF <input type="checkbox"/> Cohesion Fund <input type="checkbox"/> ESF+ <input type="checkbox"/> JTF <input type="checkbox"/> EMFAF
Programme	<input type="checkbox"/> under Investment for jobs and growth goal for the outermost regions only

<sup>1</sup> Numbers in square brackets refer to number of characters without spaces.

## 1. Programme strategy: main development challenges and policy responses<sup>1</sup>

Reference: points (a)(i) to (viii) and point (a)(x) of Article 22(3) and point (b) of Article 22(3) of Regulation (EU) 2021/1060 (CPR)

Programul Operațional Regional al Regiunii Centru își propune să găsească soluții la nevoile identificate la nivel regional în cadrul Planului de Dezvoltare Regională Centru<sup>2</sup> și în Strategia de Specializare Inteligentă<sup>3</sup> a Regiunii Centru, în strânsă legătură cu recomandările Raportului de țară, recomandările din cadrul Rapoartelor de evaluare ale POR 2014-2020, dar și luând în considerare și alte documente strategice elaborate la nivel european, național, precum și strategii de dezvoltare elaborate la nivel regional, județean și local.

### *Disparități economice, sociale, teritoriale, provocari, eșecuri de piață*

Regiunea Centru se întinde pe o suprafață de 34 100 kmp, adică 14,3% din teritoriul național, fiind situată în centrul României. Regiunea are 2,3 milioane locuitori și cuprinde 6 județe – Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș și Sibiu - este bine relaționată teritorial, realizând conexiuni cu 6 din cele 7 regiuni de dezvoltare din România.

Declinul demografic s-a manifestat în perioada 2000-2020 în toate județele Regiunii însă cu intensități diferite: două județe au înregistrat scăderi mai mari decât declinul înregistrat la nivel regional -12,5%: Alba (scădere severă) și Covasna (scădere moderată), iar în celelalte 4 județe s-au înregistrat pierderi de populație mai mici decât media regională.

Regiunea Centru face parte din categoria regiunilor mai puțin dezvoltate, cu un PIB pe locuitor, în 2019, de 66% din media UE27.

Persistă dezechilibre în dezvoltarea economică a regiunii, 3 dintre județele regiunii înregistrând un PIB/locuitor cu 17-25 puncte procentuale sub media regională (Mureș, Covasna și Harghita). Se menține tendința de polarizare economică la nivel regional. Majoritatea activităților economice și îndeosebi cele cu o valoare adăugată brută ridicată se concentrează în orașele mari și în jurul acestora, în timp ce multe localități urbane mici (îndeosebi foste localități miniere sau orașe monoindustriale) și numeroase localități rurale au o situație economică foarte precară și în curs de deteriorare rapidă. Gradul de coeziune economică se menține scăzut, această situație regăsindu-se și la nivelul întregii țări. Semnificativ în acest sens este raportul de 1,7 înregistrat în anul 2018 între județul cu cel mai ridicat nivel al PIB/locuitor (Brașov) și județul cu cel mai scăzut nivel al PIB/locuitor (Harghita) din Regiunea Centru.

Rețeaua de localități este formată din 57 unități administrativ-teritoriale urbane și 357 unități administrativ-teritoriale rurale. Din punct de vedere al dezvoltării urbane, Regiunea Centru este una din regiunile urbanizate de la nivel național. În 2020, rata de urbanizare a Regiunii Centru era de 57,4%, fiind superioară celei înregistrate la nivel național (53,6%). Rețeaua localităților urbane cuprinde 20 municipii și 37 orașe.

Peste 35% din localitățile urbane au fost afectate de restructurarea industrială din perioada ultimilor 15-20 ani care a generat scăderea numărului de salariați, migrația populației, lipsa resurselor pentru investiții în dezvoltarea locală.

Peste 40% din populația Regiunii Centru trăiește în mediul rural, județele cu cea mai mare pondere a populației în rural sunt Harghita, Covasna și Mureș, la polul opus fiind județul Brașov cu o pondere a populației din mediul rural de 30%

Zonele montane ocupă circa 47% din teritoriul Regiunii Centru, impunând astfel anumite restricții de dezvoltare a infrastructurii de transport și de valorificare a potențialului economic. Părți însemnate din 3 arii cu statut de parc național și 3 arii cu statut de parc natural se află în această zonă, iar suprafața siturilor Natura 2000 ocupă 49,1% din teritoriul regiunii. Amenințările la adresa mediului înconjurător se mențin semnificative, principalele cauze fiind activitățile de transport, agricultura, exploatarea forestieră, dar și măsurile incomplete de conservare a biodiversității naturale.

<sup>2</sup> <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/consultarea-structurilor-parteneriale-de-planificare-cu-privire-la-versiunea-de-lucru-a-pdr-centru-2021-2027/>  
<sup>3</sup> <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/ssi-centru-consolidata/>

**Principalele provocări** ale Regiunii Centru din punct de vedere economic, social și de mediu:

### **COMPETITIVITATEA CDI ȘI A IMM**

Regiunea Centru rămâne **un inovator modest** (calificativ Emergent), iar performanțele regionale în inovare au scăzut de-a lungul timpului (scădere cu 10,8% față de 2011), ceea ce arată că potențialul inovativ al industriei este sub-utilizat, în condițiile unui profil industrial accentuat.

**IMM-urile regionale nu inovează intern**, inovarea de produs/proces/organizațională și de marketing este mult rămasă în urmă, inclusiv față de nivelul național, cheltuielile de CDI ale sectorului de business abia se apropie de 50% din media UE, iar cele de inovare fără CDI sunt la 20% din media UE.

**Cercetarea autohtonă joacă încă un rol redus în dezvoltarea economică**, transferul rezultatelor și aplicarea lor în economie făcându-se încet și cu dificultate. Conform celor mai recente date statistice, ponderea firmelor inovatoare în regiune s-a situat în perioada 2016-2018 la 11,1%, pe locul 4 la nivel național, în urma regiunilor București-Ilfov, Nord-Vest și Nord-Est și sub media națională de 14,6%.

Totalul cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare reprezenta în 2018 doar 0,31% din PIB-ul regional, în creștere de la 0,13% din PIB-ul anului 2013.

Majoritatea infrastructurilor publice de CDI sunt concentrate în Regiunea București-Ilfov, ca o consecință a centralizării administrative, la care se mai adaugă zone de concentrare mai scăzută în Cluj Napoca, Iași, Constanța, Timișoara, ceea ce generează o concentrare a centrelor de cercetare private în aceleași zone, precum și o migrație a talentelor și a start-up-urilor. Concentrarea teritorială continuă să orienteze atât investițiile publice, cât și investițiile private ceea ce va contribui la accentuarea diferențelor.

**Difuzarea de inovare nu are loc la intensitate normală.** Companiile multinaționale sunt cele care alimentează mare parte din performanța regională în indicatorul Angajați în domenii de producție mediu sau înalt tehnologizate însă nu difuzează inovare pe lanțurile valorice locale deoarece, pentru ele, generarea de cunoaștere nu se realizează local.

**Integrarea ecosistemului de inovare regional în spațiul de cercetare și inovare european este deficitară, în special în cazul IMM**, dar nu numai. Doar 48 de entități din Regiunea Centru se regăsesc în consorții care au câștigat proiecte în cadrul Horizon 2020 și doar 12 din aceste entități sunt IMM. În ce privește poziționarea în lanțurile valorice europene, KET Observatory identifică un singur IMM din regiune – Ropardo SRL – pe un singur lanț valoric din cele 7 referitoare la tehnologii mai avansate – Sisteme de producție Cyberfizice.

Avem în vedere și recomandările Consiliului privind Programul Național de Reformă pentru 2019 (COM(2019) 523 final), conform cărora capacitatea generală de inovare a României rămâne scăzută, iar competitivitatea sa viitoare este amenințată de decalajul mare dintre întreprinderile cu capital străin și cele naționale în materie de productivitate și inovare. De asemenea, Banca Mondială, în Octombrie 2021<sup>4</sup>, subliniază că, pe termen mediu și lung, România este obligată să abordeze constrângerile structurale care includ fundamente slabe de creștere izvorând din productivitate scăzută, probleme cu calitatea forței de muncă, în special datorită dificultăților în asigurarea calității și incluziunii în educație, la care se adaugă criza de abilități și problemele de cantitate a forței de muncă disponibile.

În Regiunea Centru activează 14 clustere în domeniile prelucrării lemnului, al biomasei, al electrotehnicii, al industriei alimentare, prelucrărilor metalice, al IT-ului. Problemele cu care se confruntă clusterelor sunt incoerența politicii de sprijin a clusterelor din punct de vedere al responsabilității și finanțării, apelurile dedicate clusterelor nu au venit în întâmpinarea nevoilor acestora și au fost adresate numai clusterelor industriale. Clusterelor nu au fost susținute prin finanțări instituționale, ceea ce a limitat capacitatea de creștere (operațiunea Clusterelor de inovare din POC 2014-2020 a avut o audiență limitată – 3 proiecte în implementare).

**Una din nevoile majore ale IMM-urilor din Regiunea Centru este creșterea gradului de modernizare și extinderea inovării.** Deși există interes real pentru inovarea și modernizarea proceselor de producție, precum și a produselor și serviciilor oferite, capacitățile financiare și organizatorice ale acestor companii sunt insuficiente pentru a le asigura accesul dorit la cele mai performante tehnologii.

Valoarea foarte scăzută a cheltuielilor de inovare fără CDI a IMM în Regiunea Centru arată necesitatea de susținere a investițiilor în IMM, iar în lipsa susținerii pentru difuzarea inovării în companii va fi mult încetinită. IMM sunt defavorizate față de companiile mari în accesul la resurse pentru modernizare tehnologică și adoptarea de

<sup>4</sup> World Bank Group, Competition and Firm Recovery Post-COVID-19, Office of the Chief Economist, Fall 2021, disponibil la <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/36296/9781464818028.pdf#page=135>

tehnologii avansate. Fără o susținere publică, nivelul de competitivitate al IMM regionale va fi erodat rapid prin adâncirea diferențelor tehnologice, ceea ce va afecta fundamental gradul de dezvoltare al regiunii.

De asemenea, în ce privește IMM, Raportul de țară din 2020 privind România identifică creșterea rapidă a costului cu forța de muncă drept o amenințare la adresa competitivității, la care se adaugă și lipsa îmbunătățirilor în ceea ce privește abilitățile forței de muncă, criza de talente și personal calificat afectând, în primul rând, IMM. Conform Raportului de țară, firmele autohtone sunt, în medie, mai mici, mai puțin productive și mai puțin inovative decât companiile mari, în majoritate cu capital străin. Firmele mici tind să investească mai puțin în noi tehnologii, chiar și în sectoarele knowledge intensive, utilizarea roboților, spre exemplu, fiind de 5 ori mai scăzută decât în firmele mari.

**Dezvoltarea infrastructurii regionale de afaceri - incubatoare, acceleratoare și parcuri industriale – este deficitară.** În 2020 doar un incubator de afaceri funcționa în Regiune, la Sfântu Gheorghe. Cele 14 structuri de accelerare la nivel național sunt concentrate doar în 2 regiuni: 57% în București-Ilfov și 43% în Nord-Vest. Nici o astfel de structură nu este prezentă în Regiunea Centru, ceea ce înseamnă că firmele nou înființate, cu potențial mare de creștere, fie se dezvoltă mai lent, fie migrează spre alte regiuni sau chiar alte țări, pentru a se înrola în programe de accelerare, relocare care, de cele mai multe ori, se permanentizează. De asemenea, în Regiunea Centru, în iunie 2020, erau funcționale 18 parcuri industriale, inegal distribuite (majoritatea în județul Brașov) și multe din ele au atins sau sunt aproape de capacitatea maximă.

### **Eșecuri de piață**

Tendința accentuată de scădere a performanțelor de inovare regionale conform datelor agregate ale ultimelor 4 rapoarte RIS susține ipoteza că în scenariul fără intervenție, capacitatea regională de inovare va continua să se deterioreze generând polarizare și dependență față de competitivitatea generată de firmele multinaționale și împiedicând difuzarea inovării către IMM-uri, creșterea vulnerabilității regiunii și accentuarea decalajelor față de regiunile mai dezvoltate. Un factor suplimentar este menținerea centralizării deciziei în alocarea teritorială a fondurilor destinate CDI. Prin POC 2014-2020, dintr-un buget contractat de 3,345 miliarde lei, doar 5,4% (180,55 milioane lei) a fost alocat proiectelor din Regiunea Centru (8,78% din totalul proiectelor selectate). Diferența dintre ponderea finanțării alocate și ponderea proiectelor selectate este de 38,5 % (în cazul regiunii BI această diferență este de doar 11,9%). Proiectele selectate din Regiunea Centru acoperă doar parțial sectoarele regionale de excelență – IT, Medicină, Agro-Food și Mediul construit sustenabil – în timp ce ICC, Automotive, Aeronautica, Industria ușoară, Industria prelucrării lemnului și Turismul nu sunt deloc reprezentate.

### **DIGITALIZAREA ÎN ADMINISTRATIE ȘI AFACERI**

România se află pe ultimul loc în UE în ceea ce privește serviciile publice digitale, este mult sub media UE în ceea ce privește nivelul competențelor digitale și are cel mai scăzut nivel de utilizare a serviciilor de internet, deși se situează pe primul loc în UE în ceea ce privește utilizarea rețelelor sociale, conform DESI.

**Din totalul populației din Regiunea Centru doar 13% folosesc internetul pentru interacțiunea cu autoritățile publice,** spre deosebire de nivelul UE unde ponderea acestui indicator este de patru ori mai mare.

Deși interacțiunea cu cetățeanul se desfășoară și în mediul online, procesele de lucru în interiorul administrațiilor publice locale nu sunt digitalizate. În urma chestionării municipiilor și orașelor de la nivel regional asupra proiectelor de digitalizare implementate, doar 11 au răspuns din 57, acestea implementând în medie 2 proiecte de digitalizare. Pe de altă parte, din cele 57 de orașe din Regiune, au fost identificate doar 7 care au implementat soluții de smart-city, conform Asociației Române de Smart-city. Investițiile au fost și continuă să fie disperate, fără să aibă neapărat posibilitatea stabilirii unei legături și generării de rezultate coerente. Asigurarea de servicii publice pentru afaceri (în raportul DESI) este evaluată în România cu 75 puncte din 100, ceea ce ne plasează pe ultimul loc între statele membre ale UE. La nivel local există un nivel relativ scăzut de dezvoltare a serviciilor publice digitale, iar creșterea eficienței administrației necesită implementarea de acțiuni în domeniul digitalizării. Abordările actuale ale transformării digitale ale administrației au, în estimarea noastră, o capacitate redusă de soluționare a dificultăților. APL-urile au o capacitate administrativă și tehnică limitată de a contracta și implementa soluții de digitalizare iar oportunitățile de învățare – inclusiv cele de tipul test before invest sau sandbox – sunt sporadice. În aceeași situație este și capacitatea de a coopera cu potențialul furnizor de soluție în dezvoltarea sau adaptarea soluțiilor. Administrațiile au experiență redusă în procese de co-creație sau inovare deschisă, în special în domeniul smart-city. De asemenea, pentru dezvoltarea acestui concept este necesară capitalizarea experiențelor individuale pentru a asambla un corpus de cunoaștere și de bune practici, precum și depășirea rezistenței la cooperare cu actorii privați (start-up-uri, ONG-uri) din comunitățile vizate atât în ce privește dezvoltarea de soluții cât și în ce privește accesul la date.

Competitivitatea digitală a României este printre cele mai scăzute între statele membre UE. Dacă la nivelul UE, conform DESI 2020, 11% din cifra de afaceri a IMM-urilor era asigurată de comerțul electronic, în România, doar

5% din cifra de afaceri este înregistrată din tranzacțiile electronice. Acest procent este constant în ultimii 3 ani de analiză.

**Componenta avansată a digitalizării nu este implementată decât într-o proporție foarte mică de către companii.** IMM-urile nu sunt conștiente de beneficiile digitalizării și nu știu cum să adopte tehnologiile digitale în afacerile lor. În această privință, susținerea investițiilor în digitalizarea IMM va fi dublată prin măsuri de facilitare a accesului la cunoaștere prin intermediul Hub-urilor Inovative Digitale. Nivelul de integrare a tehnologiilor digitale în companiile din România este mult sub media UE, (ex. doar 8% din IMM-uri fac vânzări online). Majoritatea companiilor au introdus doar o digitalizare primară a celor mai accesibile procese și folosindu-se cele mai accesibile device-uri (folosirea facturii electronice, tehnologia mobile și utilizarea de instrumente și echipamente de acces, control și securitate centralizate). Componenta avansată a digitalizării (stocarea Cloud, data analytics sau utilizarea de aplicații de tip ERP, SAP) nu e implementată decât într-o proporție foarte mică de către companii. IMM-urile nu sunt conștiente de beneficiile digitalizării și nu știu cum să adopte tehnologiile digitale în afacerile lor. Ediția din 2020 a Cărții Albe a IMM-urilor subliniază faptul că doar 6,54% din IMM-uri folosesc aplicații avansate de tip CRM iar 7,75% folosesc ERP în activitatea lor. Ca urmare a unei chestionări realizate de ADR Centru la nivelul firmelor din Regiune în ce privește procesul de digitalizare doar 5% din respondenții utilizează soluții avansate, precum senzori și tehnologii de tip IoT în activitatea lor. Datele Eurostat arată că 42% din firmele din România au website (cel mai mic procent din UE), față de media UE care este de 77% și că 33% dintre angajații firmelor din România folosesc computerul, ceea ce ne plasează pe penultimul loc în UE.

După aplicarea chestionarului ADR Centru a rezultat că 48% dintre angajatorii IMM acordă importanță competențelor digitale în procesul de recrutare a angajaților, din care aproape 70% se rezumă la criteriile simple, precum competențe în editarea documentelor, a foilor de lucru sau prezentărilor. Cei mai mulți dintre cei care au răspuns au afirmat că instruirea se realizează informal de către alți colegi/superiorul direct. Între 60% și 70% dintre IMM consideră că serviciile publice sunt digitalizate parțial și o medie de 15% dintre aceștia le percep ca fiind deloc digitalizate.

În concluzie, menținerea nivelului scăzut al interacțiunii între autoritățile locale și cetățeni, precum și rata scăzută a utilizării soluțiilor de tipul Smart City ar continua să ducă către o lipsă de eficiență a administrației locale. La nivelul IMM-urilor, lipsa cunoașterii beneficiilor adoptării digitalizării și a competențelor digitale ale angajaților ar putea duce la menținerea unei competitivități scăzute a firmelor. Decalajele regionale de dezvoltare, dar și cele privind educația digitală pe axa rural-urban periclitează atingerea obiectivelor de coeziune și în cadrul Regiunii Centru.

### **EFICIENȚĂ ENERGETICĂ**

Una din principalele provocări regionale se referă la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră (GES). Eficiența energetică (EE) este cea mai puțin costisitoare metodă de a reduce emisiile de gaze cu efect de seră și conduce concomitent la eficientizarea economică a tehnologiilor, la reducerea gradului de sărăcie energetică în rândul populației și la securitatea energetică. Datele statistice arată că, sectorul construcțiilor este responsabil de 45%<sup>1</sup> din consumul final de energie, sectorul rezidențial având o pondere mai ridicată a consumului (circa 81% din totalul consumului datorat construcțiilor), în timp ce toate celelalte clădiri la un loc (birouri, școli, spitale, spații comerciale și alte clădiri nerezidențiale) reprezintă restul de 19% din consumul total datorat construcțiilor. Deși în ultimii ani s-au făcut progrese în **reabilitarea energetică a locuințelor**, consumul final de energie a scăzut foarte puțin, cu 8,4%, de la 8,10 Mtep la 7,42 Mtep, în timp ce necesitățile și posibilitatea de economisire sunt foarte mari. Conform statisticilor INSSE<sup>1</sup>, în anul 2019, în Regiunea Centru erau 1.059.764 locuințe, cu o suprafață totală locuibilă de 51.727.072 mp. Statisticile arată că 90% din clădirile rezidențiale au fost construite înainte de 1989 și 53% din clădirile rezidențiale au fost construite înainte de 1970, multe dintre acestea prezentând deficiențe structurale. În ceea ce privește forma de proprietate, 98% din totalul clădirilor rezidențiale de la nivel regional se află fiind în proprietate privată. Cca 1%<sup>1</sup> din totalul clădirilor rezidențiale este ocupată de **clădiri rezidențiale cu caracter social**, aflate în proprietate publică de tipul clădiri rezidențiale pentru colectivități (centre rezidențiale pentru vârstnici, centre rezidențiale pentru copii, tineri, adulți alte categorii de cămine) și locuințele sociale. Analiza datelor regionale<sup>1</sup> arată că până în prezent numai 3,6% din totalitatea clădirilor rezidențiale din Regiunea Centru au beneficiat de măsuri de reabilitare termică, ceea ce justifică nevoia pentru continuarea acestor măsuri. În ceea ce privește **clădirile publice**, administrate de autoritățile locale, analiza regională<sup>1</sup> relevă faptul că acestea reprezintă circa 18% din suprafață totală construită. 29% din suprafața clădirilor publice este ocupată de structuri educaționale, 16% de unități de sănătate, 5% din suprafața este ocupată de clădiri ale administrației publice, iar diferența de 50% reprezintă suprafața ocupată de alte tipuri de clădiri (turism, birouri, industrie, logistică). Statisticile arată că peste 60% din acestea sunt construite înainte de anul 1990, fiind caracterizate prin puține intervenții de eficientizare energetică (fără izolare termică sau cu izolare termică minimă, ferestre duble cu standarde reduse), puține (sau deloc) lucrări de întreținere după zeci de ani de utilizare<sup>1</sup>. Datorită vechimii construcțiilor și instalațiilor, dar și a faptului că acestea nu sunt izolate termic, majoritatea acestor clădiri suferă

importante pierderi de energie. Potrivit analizelor regionale, prin P.I. 3.1.B din POR 2014-2020 au fost reabilitați termic 168.633 mp, reprezentând cca 1.5% din clădirile publice de la nivel regional.

**Vulnerabilitatea la risc seismic** de la nivel regional adaugă o provocare în plus în reabilitarea fondului construit regional: potrivit hărților de hazard seismic<sup>1</sup> elaborate de INFP județele Brașov, Covasna și parțial Harghita și Sibiu sunt incluse în grupa zonelor cu risc seismic ridicat, iar județele Alba, Mureș și parțial Harghita și Sibiu în grupa zonelor cu risc seismic mediu; coroborând cu calitatea construcțiilor existente la nivel regional, intervențiile ce vizează îmbunătățirea eficienței energetice și creșterea performanței energetice a fondului construit regional trebuie să aibă în vedere și măsuri de consolidare structurală, corelate cu nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate și/sau alte caracteristici tehnice specifice zonei.

Provocările regionale în materie de EE identificate la nivel regional corespund provocărilor prezentate în Raportul de Țară al Comisiei Europene pentru anul 2019<sup>1</sup> ce evidențiază faptul că în România, intensitatea energetică se menține peste media UE, iar sărăcia energetică afectează o gospodărie din patru. Documentul arată că renovarea poate contribui în mod semnificativ la creșterea eficienței energetice și sprijină tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Aceste provocări sunt semnalate și în Raportul de Țară al Comisiei Europene pentru anul 2020<sup>1</sup> care indică progrese mici în ceea ce privește reducerea consumului de energie în clădirile publice și rezidențiale. De asemenea, s-a constatat că investițiile în domeniul eficienței energetice se mențin la un nivel scăzut. Documentul mai arată că în pofida ponderii ridicate a surselor regenerabile de energie (mai ales biomasă), aprovizionarea cu energie rămâne sursa cea mai importantă de emisii de GES.

## **DEZVOLTARE URBANĂ**

Cele 57 de municipii și orașe, alături de zonele limitrofe, adăpostesc peste jumătate din populația regiunii, ceea ce determină un consum crescut de energie și resurse, emisii crescute de GES, poluare atmosferică și fonică la niveluri care deseori depășesc limitele de siguranță umană recomandate.

Reconfigurarea orașelor din regiune ca urmare a depopulării și/sau încetării unor activități industriale au condus la apariția unor zone/terenuri aflate în stare avansată de degradare, care își pun amprenta asupra calității mediului și, implicit, asupra calității vieții în orașe. Lipsa de întreținere și modernizare a spațiilor publice din interiorul orașelor a indus probleme de mediu în orașe și au afectat într-o mare măsură comunitatea locală. Deși în perioada 2010-2018 s-a observat și o creștere a suprafeței de spații verzi din mediul urban regional, totuși această este sub minimul stabilit de regulamentele CE. Indicatorul suprafața spațiilor verzi/locuitor în municipii și orașe s-a menținut la 19,2 m<sup>2</sup>, sensibil mai mică față de standardul minim la nivelul Uniunii Europene de 26 m<sup>2</sup>/locuitor sau față de cei 50 m<sup>2</sup>/locuitor recomandați de OMS. Valorificare insuficientă a spațiilor verzi din oraș, antropizarea reliefului sau diminuarea spațiilor verzi prin dezvoltarea sectorului imobiliar a fost accentuată de o serie de municipii și orașe.

În acest context, principalele provocări de la nivel regional se referă adaptarea, atenuarea și anticiparea efectelor schimbărilor climatice prin implementarea celor mai adecvate măsuri tehnologice și ecosistemice care să asigure prevenirea sau minimiza efectele acestora. La nivel regional s-a identificat nevoia de a asigura investiții care să contribuie la dezvoltarea infrastructurii verzi și albastre și creșterea suprafeței spațiilor verzi prin modernizarea, reutilizarea și refuncționalizarea diferitelor zone din interiorul orașelor, inclusiv recuperarea țesutului urban existent prin redestinare zonelor degradate (fostele platforme industriale<sup>5</sup> din interiorul orașelor aflate în proprietatea administrațiilor publice și care pe fondul reducerii activităților industriale, concomitent cu reducerea capacității investiționale a autorităților locale sunt în stare de degradare și își pun amprenta asupra calității mediului și, implicit, asupra calității vieții în orașe). Activitățile de reabilitare a acestor zone degradate sunt susținute și de propunerile de proiecte ale unor localități de la nivel regional. Aceste proiecte vor avea o abordare holistică, integrând factorii sociali economici și politici și vor contribui la creșterea calității vieții locuitorilor, dar și la creșterea atractivității zonelor urbane din Regiune, inclusiv la atragerea investițiilor și crearea unor noi oportunități.

ZUF și ZM aflate în creștere rapidă, se confruntă tot mai des cu provocări de dezvoltare legate de suburbanizare, congestiunea traficului și poluare. Deși numărul total de pasageri transportați în transportul public local la nivelul Regiunii Centru a crescut cu 43% în intervalul 2014-2018 (o creștere mare a acestui tip de transport s-a putut constata în municipiile mari, dar la nivelul altor municipii se observă chiar o diminuare substanțială a acestuia) acesta este încă la un nivel foarte redus în comparație cu utilizarea autoturismelor personale în deplasarea în interiorul localităților. Există încă multe orașe din regiune în care transportul public este insuficient dezvoltat, infrastructura rutieră degradată sau subdimensionată, intensificarea traficului auto, trafic de tranzit intens inclusiv în centrul orașului sau deficiențe de conectivitate. De asemenea sunt orașe unde nu există transport public local.

Gradul de poluare în orașe a crescut și din cauza utilizării masive a transportului auto comercial, traficul de tranzit prin zona centrală a orașelor fiind o problemă în arealele urbane mai ales că mare parte dintre acestea nu dispun

<sup>5</sup> Datele inițiale arată ca la nivel regional există terenuri/zone degradate, foste platforme industriale abandonate în localități precum: Brașov, Victoria, Codlea, Zărnești, Făgăraș, Gheorgheni, Târnăveni, Sighișoara, Târgu Mureș, fiind necesare proiecte de remediere/reabilitare a acestora (Sursa: Raport privind starea mediului, 2019 ANPM)

de centura ocolitoare. Se constată o creștere semnificativă a populației în orașele mici și mijlocii și în zonele rurale din jurul marilor orașe (Cisnădie, Tâlmăciu – jud. Sibiu, Ghimbav, Râșnov și Săcele – jud. Brașov, Alba Iulia și Sebeș – jud. Alba) și o scădere accentuată în orașele mici din zonele montane, izolate sau foste zone monoindustriale. Se observă o creștere a disparităților între centrele urbane mari care au beneficiat de finanțări și orașele mici și mijlocii care au avut un acces redus la finanțare nerambursabilă (în special orașele monoindustriale, cu funcții urbane diminuate, etc.).

### **CONECTIVITATEA**

Conectarea Regiunii Centru la TEN-T este inegal repartizată. În rețeaua regională de drumuri un rol important au drumurile județene care asigură conectivitatea cu drumurile naționale, europene și rețeaua TEN-T. Ele asigură accesibilitatea pentru un număr important de orașe care nu sunt conectate la rețeaua de drumuri naționale și europene, la unele zone turistice sau economice importante din Regiune. În toate județele regiunii există orașe care nu sunt traversate de drumuri naționale, drumurile județene preluând rolul acestora.

Infrastructura de drumuri județene alături de cea de drumuri comunale reprezintă aproape 80% din lungimea rețelei rutiere a Regiunii, având o importanță majoră pentru dezvoltarea locală și regională. 47% din suprafața regiunii este acoperită de zone montane, accesibilitatea spre aceste zone realizându-se în principal prin intermediul drumurilor județene.

Deși în ultimul timp au fost făcute investiții din fonduri europene în rețeaua rutieră de transport, aceasta rămâne insuficient dezvoltată și de o calitate necorespunzătoare, inclusiv din punct de vedere al siguranței rutiere.

De asemenea din punct de vedere al accesibilității regionale o problemă o reprezintă dezvoltarea insuficientă a centurilor ocolitoare, mai ales la nivelul municipiilor și orașelor care sunt traversate de drumuri europene și naționale, care duce la o congestiune a traficului în cadrul acestora datorat traficului greu și de tranzit, determinând probleme de mediu și de siguranță în interiorul orașelor.

Provocările regionale în materie de conectivitate corespund provocărilor prezentate în Raportul de Țară al Comisiei Europene pentru anul 2019<sup>6</sup> ce evidențiază faptul că în România, calitatea scăzută a infrastructurii de transport afectează timpul de transport și limitează mobilitatea forței de muncă, generând costuri suplimentare pentru întreprinderi, subminând, de asemenea, deciziile de investiții ale întreprinderilor. Aceste provocări sunt semnalate și în Raportul de Țară al Comisiei Europene pentru anul 2020<sup>7</sup> care indică progrese mici în ceea ce privește investițiile în infrastructuri durabile de transport.

### **EDUCAȚIE, OCUPARE, INCLUZIUNE SOCIALĂ**

Șansele inegale de acces la o educație de calitate pentru toți elevii și incluzivă afectează în continuare în special copiii din comunitățile și grupurile vulnerabile. Părăsirea timpurie a școlii în Regiunea Centru era de 21,7% în 2020<sup>8</sup> față de o medie națională de 15,6 %, aceste valori fiind peste cele de la nivelul UE (9,9% în anul 2020). Rata de cuprindere în educația preșcolară a copiilor cu vârste între 4 ani și vârsta pentru înscrierea obligatorie la școala primară era de 86,3%<sup>9,1</sup>, în anul 2018, sub media UE 27 de 94,8%. Modificarea legii educației naționale prin includerea învățământului preșcolar (grupele mică și mijlocie) în învățământul obligatoriu va crește presiunea pentru asigurarea accesului la servicii de educație și îngrijire la nivelul preșcolar precum și la învățământul secundar superior.

Infrastructura educațională este încă deficitară în special în mediul rural și localitățile cu pondere însemnată a comunităților dezavantajate care nu au posibilități financiare pentru modernizarea și dotarea școlilor. Prin POR 2007-2013 și 2014-2020 finanțările în infrastructura educațională au acoperit parte din necesarul de investiții pentru circa 5% din unitățile de învățământ din regiune. Conform datelor furnizate de Ministerul Educației și de inspectoratele școlare din regiune, există în continuare un număr substanțial de unități de învățământ care au nevoi de reabilitare, amenajare, dotare și modernizare.

Cheltuielile cu educația în România sunt cele mai mici din Uniunea Europeană, doar 3,2% din PIB față de o medie a UE 28 de 4,6%, în 2018<sup>10</sup>, această subfinanțare afectând atât investițiile majore în sistemul de educație, disponibilitatea personalului didactic cât și modernizarea infrastructurii școlare.

<sup>6</sup> Raportul de țară din 2019 privind România, SWD (2019) 1022 final, se poate consulta la adresa: [https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file\\_import/2019-european-semester-country-report-romania\\_ro.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-romania_ro.pdf)

<sup>7</sup> Raportul de țară din 2020 privind România, SWD(2020) 522 final, se poate consulta aici <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0522&from=EN>

<sup>8</sup> Eurostat: [https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat\\_ifse\\_16&lang=en](https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_ifse_16&lang=en)

<sup>9</sup> Education and Training Monitor 2020 <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/romania.html>

<sup>10</sup> Education and Training Monitor 2020 <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/romania.html>



Mediile de învățare au un rol foarte important în rezultatele și performanțele școlare ale elevilor. Rezultatele testelor PISA pentru anul 2018 relevă o relaționare scăzută între oferta educațională și nevoile de competențe pentru piața muncii. Aceste rezultate slabe împiedică formarea competențelor de bază pentru piața muncii. Grupa de vârstă 0-17 ani este segmentul cel mai afectat de fenomenul sărăciei și excluziunii sociale (30,8%<sup>11</sup>) în România în anul 2019. În același timp există un decalaj în ceea ce privește accesul la educație între mediile de rezidență și între categorii sociale.

Capacitatea de integrare a absolvenților/tinerilor pe piața muncii este redusă, ponderea NEET în grupa de vârstă 15-24 de ani<sup>12</sup> era 28,8% în anul 2020, cea mai mare pondere a tinerilor NEET din România. Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației din grupa de vârstă 30-34 de ani era în 2020 de 19,2% la nivel regional, mult sub media Uniunii Europene (27) de 41%. ÎPT și universitar trebuie să facă față nevoilor de competențe actuale ale angajatorilor în timp ce sistemul de învățământ nu are resursele necesare pentru a asigura adaptarea rapidă la evoluția tehnologică.

Pandemia SARS-COV- 2 necesită o abordare specială pentru adaptarea sistemului de educație la soluțiile online sau la distanță și acordarea de șanse egale de acces la educație în special copiilor din comunitățile și grupurile dezavantajate care au fost cel mai afectați de lipsa infrastructurii în această perioadă critică.

Provocările pe care România nu a reușit să le depășească: participarea redusă la educație și îngrijirea timpurie, calitatea și caracterul incluziv al sistemului de educație; relevanța redusă pentru piața forței de muncă a educației și formării profesionale afectează perspectivele de angajare ale absolvenților; participarea la învățământul superior este redusă și rămâne insuficient aliniată la nevoile pieței forței de muncă; dobândirea de competențe digitale rămâne limitată.

### **TURISM , PATRIMONIU și CULTURA**

Regiunea Centru dispune de un patrimoniu cultural material și imaterial diversificat și valoros (5.243 de monumente istorice din cele 30.000 de la nivel național sunt localizate aici, din care 10 se află în patrimoniul UNESCO). Multe din monumentele istorice de importanță națională se află într-o stare avansată de degradare, necesitând investiții în conservarea, restaurarea și protecția acestuia.

În ultimii ani Regiunea Centru s-a situat pe primul loc la numărul de sosiri în structurile cu funcțiuni turistice, având peste 3,14 milioane sosiri în 2019. Formele de turism cu cel mai ridicat potențial de dezvoltare din regiune sunt turismul cultural, turismul rural, turismul balnear și turismul montan. Cu toate că există un potențial în privința resurselor, atractivitatea turistică este compromisă de modul defectuos de exploatare și promovare a acestora.

Regiunea Centru ocupă primul loc pe țară ca număr de turiști și capacitate de cazare în funcțiune, totuși indicele de utilizare a capacității de cazare în funcțiune este la un nivel scăzut: 30,5% față de cca 34% la nivel național.

În ultimii ani s-au derulat proiecte de reabilitare și modernizare a stațiunilor din Regiunea Centru, impactul pozitiv al acestora fiind deja vizibil, dar necesarul de finanțare se resimte în continuare. Doar 6 stațiuni balneoclimatice au fost acreditate în Regiune, deși sunt 36 localități în care există resurse balneare atestate, neexploatate din lipsa bazelor de tratament și a infrastructurii turistice.

Turismul montan beneficiază de condiții naturale excepționale: aproape jumătate din suprafață este ocupată de arealele montane. În acest context, portofoliul de proiecte al Regiunii cuprinde investiții în centre de vizitare sau în baze și adăposturi Salvamont.

Este nevoie de o diversificare a formelor de turism mai ales în localitățile unde activitățile de turism au un caracter sezonier și un număr redus de turiști în extrasezon (ex. Covasna, Ocna Sibiului, Băile Tușnad, Predeal).

Multiculturalismul este una din cele mai importante trăsături ale Regiunii Centru. fiecare din cele trei comunități etnice „istorice” (românii, maghiarii, germanii) a știut să-și păstreze identitatea sa culturală, interferențele dintre cele 3 culturi îmbogățindu-le reciproc. Regiunea Centru se caracterizează printr-o mare diversitate etnică, lingvistică și religioasă. Aici locuiesc cele mai multe persoane aparținând minorităților etnice și religioase, comparativ cu celelalte regiuni.

Cele mai multe muzee și colecții publice (163) se află în Regiunea Centru, iar numărul de vizitatori a crescut în intervalul 2014-2018 de la 3.054.385 la 4.926.577 vizitatori, Regiunea fiind pe primul loc la nivel național. Situația e similară și în cazul numărului de instituții și companii de spectacole sau concerte. În anul 2015, cele mai multe se regăseau tot în Regiunea Centru – 64 din 254, însă majoritatea clădirilor și spațiilor destinate activităților culturale au o vechime considerabilă, prea puține fiind reabilitate, modernizate și dotate corespunzător. Pe lângă reabilitarea/ modernizarea/ dotarea spațiilor actuale cu destinație culturală, se impune crearea și dotarea de noi spații/ clădiri multifuncționale.

### **VIZIUNEA STRATEGICĂ**

<sup>11</sup> Tempo Online SAR102B - Rata saraciei relative, pe grupe de varsta

<sup>12</sup> Tempo Online AMG157E - AMIGO - Rata somajului BIM pe grupe de varsta, medii de rezidenta, macroregiuni si regiuni de dezvoltare

Programul Operațional Regional al Regiunii Centru își propune continuarea viziunii strategice privind dezvoltarea regiunii, completând direcțiile, acțiunile și prioritățile din PDR 2014-2020 și implementate prin POR 2014-2020 și alte programe naționale.

Viziunea strategică a POR Regiunea Centru 2021-2027, în concordanță cu viziunea strategică din PDR Centru 2021-2027 și Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru **este ca Regiunea Centru să devină o regiune mai curată, atractivă pentru locuitorii săi și turiști, cu o economie competitivă bazată pe cunoaștere și inovare în care grija pentru mediu și utilizarea rațională și durabilă a resurselor să fie o prioritate.**

**Astfel strategia POR își propune următoarele priorități:**

**P 1 - O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă**

Prin investițiile propuse a se finanța prin această prioritate se dorește valorificarea potențialului inovativ existent în domeniile de specializare inteligentă, potențial încă insuficient asimilat de firme. Astfel se dorește sprijinirea structurilor de cercetare dezvoltare și transfer tehnologic care să permită inovarea și transferul de tehnologie către firme, dar și susținerea întregului ciclu de inovare la nivel de întreprindere, precum și a modernizării industriale la nivelul firmelor coroborat cu susținerea structurilor de sprijinire a afacerilor.

**P 2 - O regiune digitală**

Prin investițiile propuse se prevede dezvoltarea serviciilor publice digitale și interoperabilitatea acestora în vederea îmbunătățirii interacțiunii cu cetățenii și mediul economic, dar în același timp și pentru îmbunătățirea activității administrațiilor prin eficientizarea luării deciziilor. De asemenea se propun investiții care să determine creșterea gradului de digitalizare în întreprinderile din regiune – adoptare soluții digitale avansate pentru producție și administrarea afacerii.

**P 3 - O regiune cu comunități prietenoase cu mediul**

Aceasta vizează creșterea calității vieții locuitorilor din localitățile Regiunii Centru pe de o parte prin îmbunătățirea performanței energetice a fondului existent de clădiri publice și rezidențiale, iar pe de altă parte prin investiții în infrastructura verde și albastră și în valorificarea spațiilor degradate de la nivelul orașelor.

**P 4 - O regiune cu mobilitatea urbană durabilă**

Aceasta vizează creșterea calității vieții locuitorilor din localitățile Regiunii Centru prin dezvoltarea unei mobilități urbane durabile, bazate pe PMUD. Modernizarea și decarbonizarea transportului public, stimularea transportului nemotorizat și electric și digitalizarea sistemelor de trafic reprezintă pilonii strategici ai acestei priorități.

**P 5 - O regiune accesibilă**

Prioritatea urmărește creșterea conectivității zonelor mai puțin dezvoltate și a zonelor izolate la rețeaua TEN-T, ținând seama de investițiile realizate prin programele anterioare și cele propuse pe celelalte priorități ale POR, dar și cele realizate sau preconizate la nivel național în domeniul conectivității. Concentrarea sprijinului către un număr limitat de proiecte prioritizate va fi definitorie pentru această prioritate. De asemenea se urmărește și decongestionarea traficului din marile aglomerări urbane pentru a putea contribui la implementarea PMUD-urilor.

**P 6 - O regiune educată**

Prin intermediul acestei priorități se prevede susținerea comunităților locale pentru asigurarea accesului egal al copiilor și elevilor la infrastructura și serviciile de îngrijire și educație oferite în unitățile de învățământ de la toate nivelurile din Regiunea Centru, inclusiv prin accesibilizarea infrastructurii.

**P 7 - O regiune cu turism sustenabil**

Este vizată dezvoltarea comunităților de la nivel regional, în special a celor din mediul rural prin punerea în valoare a potențialului cultural, turistic și balnear, dar și creșterea calității infrastructurii și programelor de educație formală și non-formală derulate prin centrele de agrement pentru copii și tineret (tabere școlare) din Regiunea Centru.

**P 8 - O regiune atractivă**

Prin această prioritate se urmărește dezvoltarea urbană integrată în funcție de nevoile fiecărei categorii de oraș și municipii și regenerarea spațiilor urbane ținând seama de prioritățile stabilite prin SIDU. De asemenea, intervențiile au în vedere valorificarea potențialului economic al turismului și al patrimoniului cultural din zonele urbane.

*Lecții învățate , capacitate administrativă*

Evaluările intervențiilor derulate în perioadele anterioare de programare arată că succesul intervențiilor depinde în mare măsură de designul acestora, de construcția și derularea apelurilor, de capacitatea beneficiarilor și de regulile de implementare a proiectelor. La rândul lor, toate aceste aspecte sunt influențate în mare măsură de specificul

domeniului în care se realizează investițiile. Drept urmare, pe lângă aspectele orizontale, comune, programarea a avut în vedere și numeroase lecții învățate la nivel sectorial:

- Calitatea proiectelor este esențială pentru succesul implementării programului, cât și pentru atingerea și sustenabilitatea rezultatelor la nivel de program. Astfel este nevoie de o simplificare a procesului de accesare a fondurilor: ghiduri simplificate și ușor de înțeles, proces de selecție ușor, dar care să asigure identificarea proiectelor de calitate, sprijin rapid și coerent către solicitanți pentru rezolvarea neclarităților, dar și susținerea celor cu capacitate administrativă redusă
- În domeniul CDI, modelul clasic de inovare este mult prea liniar și a fost semnalată nevoia de etapizare în introducerea formelor de inovare accelerată bazate pe cooperare (open-innovation, demand driven co-creation). Apelurile complexe, cu mai multe etape, inclusiv de precalificare, nu garantează o preselecție eficientă a proiectelor. Asigurarea susținerii în întregime a ciclului de inovare poate fi mai bine realizată prin finanțări în cascadă. Este necesar ca anumite ipoteze de intervenție publică să fie testate în prima parte a perioadei de programare pentru a permite integrarea rezultatelor și reconfigurarea instrumentelor de intervenție. Sprijinirea IMM trebuie să fie flexibilă și centrată pe nevoile lor. Orice restricție administrativă va conduce la un comportament oportunist din partea IMM. Este recomandat ca o întreprindere să poată aplica pentru diferite proiecte, cum ar fi cercetarea și dezvoltarea, instruirea, eficiența energetică, dar în cadrul aceluiași proces sau apel. Măsurile de sprijin pentru creșterea competitivității economice trebuie să țintească IMM-uri cu potențial mare de creștere, structuri de parteneriat antreprenorial, inclusiv de tip informal, clustere inovative și rețele de lanțuri de valoare și să focalizeze mai bine eligibilitatea pe domeniile de specializare ale regiunilor.
- Analizele efectuate pe documentele de evaluare aferente perioadelor anterioare de programare arată că în perioada 2014-2020 îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor a fost cea mai eficientă investiție din punctul de vedere al raportului cost/beneficiu pentru a realiza reduceri de CO<sub>2</sub><sup>13</sup>. Intervențiile privind mobilitatea urbană, pe de altă parte, prezintă un cost unitar mult mai ridicat pentru reducerea emisiilor de CO<sub>2</sub>. În acest sens, pentru reducerea emisiilor de CO<sub>2</sub>, în perioada 2021 -2027 este necesară continuarea sprijinirii intervențiilor din aceste domenii. Simplificarea procedurilor, creșterea clarității documentelor de aplicare, prioritizarea intervențiilor și asigurarea unei mai bune coordonări sunt provocările majore ale acestei perioade de programare; până în prezent, la nivel regional au identificate o serie de recomandări pentru îmbunătățirea politicilor din domeniul energiei și eficienței energetice realizat în cadrul unui proiect interregional derulat de ADR Centru<sup>14</sup>, fiind identificate principalele acțiuni ce pot contribui la și îmbunătățirea POR 2021-2027.

Capacitatea administrativă a actorilor implicați în procesul de implementare a fondurilor este inegală, fiind mai redusă în cazul orașelor mici. Trebuie accentuat sprijinul în ce privește pregătirea proiectelor și întărită capacitatea celor care pregătesc proiectele. Este necesară simplificarea procedurilor de accesare a fondurilor în așa fel încât să se reducă birocrăția excesivă, reducerea numărului de documente necesare și să se înțeleagă mai bine cerințele finanțatorului. Este necesară consolidarea capacității partenerilor regionali de participare la dezvoltarea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea politicilor de dezvoltare, în special în ce privește sprijinirea structurilor de coordonare și rețea.

Plecând de la aceste provocări și nevoi și de la lecțiile învățate așa cum acestea rezultă din Rapoartele de evaluare aferente POR 2007-2013 și 2014-2020 și analizele interne, în cadrul POR 2021-2027 se propune o abordare adaptată pe fiecare obiectiv specific a creșterii capacității administrative care se transcrie în susținerea unor măsuri de întărire a capacității administrative a beneficiarilor prin intermediul proiectelor pe care le derulează și în linie cu domeniul acestor proiecte, precum și o serie de măsuri orizontale care vor fi susținute fie prin intermediul axei de asistență tehnică, fie prin alte măsuri orizontale derulate la nivel de program ca: simplificarea procedurilor de accesare, dezvoltarea unor ghiduri mai simplificate și mai clare, reducerea la minimum posibil a documentelor solicitate, utilizarea opțiunii costurilor simplificate acolo unde acestea se pot aplica, întărirea funcției de helpdesk, precum și întărirea capacității partenerilor regionali în ce privește implicarea acestora în procesul de elaborare, implementare și monitorizare a Programului.

#### *Abordarea privind dezvoltarea urbană integrată*

Considerate **motoare ale economiei**, orașele sunt catalizatori pentru creativitate și inovare. Diversele dimensiuni ale vieții urbane - economică, socială, culturală și de mediu - sunt strâns legate între ele, iar succesul în materie de dezvoltare urbană poate fi atins numai prin intermediul unei **abordări integrate**, care să vizeze atât dimensiunile sustenabilității urbane, cât și provocările și noile tendințe privind progresul societății. În acest sens în cadrul POR Centru 2021-2027 abordarea urbană va fi tratată în concordanță cu prevederile art. 28 și 29 din *Regulamentul UE 1060/2021 de stabilire a dispozițiilor comune* și art. 11 din *Regulamentul UE 1058/2021 privind Fondul european de dezvoltare regională și Fondul de coeziune* și va avea la bază **strategiile integrate de dezvoltare urbană (SIDU)** elaborate pe baze partenoriale de autoritățile publice locale de la nivelul municipiilor de la nivel regional - 6 municipii reședință de județ și 14 municipii. Municipiile pot opta pentru realizarea SIDU fie la nivel de UAT-municipiu, fie la nivel de zonă funcțională urbană/zonă metropolitană. SIDU va fi completat de PMUD și alte documente strategice care să susțină dezvoltarea.

Mecanismul de alocare a fondurilor s-a stabilit în corelare cu prevederile OUG 156/2020 cu modificările ulterioare, scopul vizat fiind dezvoltarea echilibrată a Regiunii și reducerea disparităților economice, sociale și teritoriale. În calculul realizat pentru încadrarea în procentul minim de alocare pentru dezvoltare urbană durabilă și pentru stabilirea alocărilor predefinite pentru municipiile de la nivel regional s-a luat în calcul doar alocările previzionate prin POR Centru pentru măsurile referitoare la *infrastructură verde (OS b(vii))*, cele de *mobilitate urbană durabilă (OS b(viii))* și cele privind *regenerarea urbană și infrastructura de turism, patrimoniu și cultura din zonele urbane (OS e(i))*, aferente Priorităților 3, 4 și 8 din POR Centru 2021-2027. În cadrul celorlalte priorități ale POR care vor fi adresate zonelor urbane, accesul la fonduri se va face pe principiul ”primul venit, primul servit”, dar luând în calcul includerea propunerilor de proiecte în cadrul SIDU. În acest sens procentul aferent dezvoltării urbane integrate din POR 2021-2027 Regiunea Centru este de 29,79%. În cadrul celorlalte priorități ale POR care vor fi adresate mediului urban, accesul la fonduri se va face luând în calcul includerea propunerilor de proiecte în cadrul SIDU.

Mecanismul de guvernanță al dezvoltării urbane va fi asigurat de autoritatea teritorială competentă (consiliul local al municipiilor/consiliul local al municipiilor și consiliile locale ale localităților din zona urbană funcțională sau ADI, forul decizional de la nivelul parteneriatului format), care vor avea un rol în selecția strategică a proiectelor care vor fi promovate la finanțare în cadrul POR 2021-2027. În procesul de realizare/actualizare a documentelor strategice se va urmări crearea unui cadru partenerial real cu factorii interesați de la nivel local/metropolitan, în vederea asigurării principiilor de consultare și de transparență decizională.

Acțiunile asupra zonelor urbane vor fi completate direct sau indirect de acțiunile finanțate prin PO Sănătate, cu intervenții asupra infrastructurii de sănătate în urban, PO Dezvoltare Durabilă, PO Incluziune și Demnitate Socială, PO Educație și Ocupare, PO Transport și PO Tranziție Justă.

### *Sistemul de management*

Având în vedere prevederile legislației în vigoare, precum și legislația privind implementarea fondurilor europene în România în perioada 2021-2027, precum și a Regulamentelor europene aferente perioadei 2021-2027, sistemul de management și control propus la nivel regional va fi format din: **Comitetului de Monitorizare al POR 2021-2027 Regiunea Centru (CM POR Centru)**, organism fundamental pentru principiul partenerial, care va reuni reprezentanți ai mediului public, privat, academic și asociativ, va avea rolul decizional în ce privește implementarea, monitorizarea și evaluarea POR Centru 2021-2027; **ADR Centru** care va avea rolul de autoritate de management pentru Program; Consiliul pentru Dezvoltare Regională (CDR) Centru împreună cu structurile sale parteneriale CRP Centru și CRI Centru vor avea un rol consultativ în procesul de elaborare, implementare și monitorizare a POR 2021-2027 Centru.

### ***For the Investment for Jobs and Growth goal:***

<b>Table 1</b>		
<b>Policy objective or JTF specific objective</b>	<b>Specific objective or dedicated priority*</b>	<b>Justification (summary)</b>
		[2 000 per specific objective or dedicated ESF+ priority or JTF specific objective]
<b>OP 1. O Europă mai competitivă și mai inteligentă, prin promovarea unei transformări economice inovatoare și inteligente și a conectivității TIC regionale</b>	<i>OS (a) (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate</i>	Selecția OS este justificată de strategia de program, RIS 3 și PDR Centru precum și de conștientizarea faptului că structurarea unui ecosistem de inovare regional se poate realiza doar cu susținerea creării și dezvoltării de entități care să compună acest ecosistem, precum și prin realizarea de conexiuni între aceste entități. Prin intervențiile prevăzute, POR Centru contribuie la depășirea dificultăților regionale respectiv susținerea dezvoltării regionale a infrastructurilor de CDI și TT (ceea ce va contribui inclusiv la depășirea paradigmei actuale de concentrare teritorială), susținerea investițiilor companiilor în CDI, susținerea preluării de noi tehnologii prin transfer tehnologic, în special pentru IMM-uri. POR Centru se adresează și consecințelor nivelului scăzut de colaborare între instituțiile de CDI și IMM-uri - o piață a cunoașterii subdezvoltată și

<sup>13</sup> Conform Raportului de evaluare a intervențiilor POR 2014-2020 elaborat de consorțiul SC Lattanzio Advisory SpA și Lattanzio Monitoring & Evaluation Srl în baza contractului încheiat cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, România, în luna septembrie 2018, din punct de vedere al eficacității (cost/tonă CO2 echivalent), îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor prezintă cel mai bun raport cost/beneficiu pentru reduceri ale emisiilor de CO2 (cost mediu de 2.939 €/tonă CO2 echivalent pentru clădirile rezidențiale și 11.956 €/tonă CO2 echivalent pentru clădirile publice).

<sup>14</sup> În vederea îmbunătățirii POR 2014-2020, Axa 3 – Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon, ADR Centru a implementat proiectul BIO4ECO, în cadrul căruia a fost elaborat un [plan de acțiune](#) ce oferă detalii despre modul de implementare a lecțiilor învățate din cooperarea internațională și felul în care acestea contribuie la îmbunătățirea instrumentului de politică abordat la nivel regional.

		<p>pondere scăzută a inovației în veniturile companiilor. Capacitățile organizaționale și financiare ale IMM-urilor sunt insuficiente pentru a asigura accesul la noi tehnologii, iar criza personalului calificat îngreunează și mai mult adoptarea tehnologiilor avansate. Acest lucru creează un dezechilibru structural față de firmele multinaționale, care inovează prin structurile internaționale ale companiilor lor și creează un cerc vicios prin încurajarea migrării <b>start-up-urilor inovative în afara regiunii pentru oportunități de creștere</b>. De asemenea, susținerea clusterelor are capacitatea de a coagula companii teritoriale și sectoriale și de a concentra servicii pentru aceste companii. Conform raportului Consiliului privind Programul Național de Reformă pentru 2019<sup>15</sup>, confirmat de Recomandările de țară din 2020<sup>16</sup> și 2021<sup>17</sup>, <b>creșterea calității și investițiilor în cercetare / dezvoltare și susținerea firmelor inovative</b> rămâne o provocare importantă, la fel ca și accesul la finanțări pentru start-up-uri și scale-up-uri. Abordarea regională facilitează concentrarea pe domeniile de excelență din RIS3 Centru și evitarea situațiilor de subreprezentare a domeniilor regionale, generată de taxonomia națională diferită.</p>
	<p><i>OS – (a) (ii) Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice</i></p>	<p>Includerea în POR Centru a intervențiilor asociate acestui obiectiv specific răspunde nevoii de accelerare a adoptării soluțiilor digitale, în mediul public și privat și este justificată de decalajul constatat față de media europeană și de progresele modeste înregistrate pentru atenuarea lui.</p> <p>Doar 5% dintre IMM-urile de la nivel regional utilizează soluții avansate, precum senzori și tehnologii de tip IoT, în activitatea lor, rezultă dintr-o sondare a ADR Centru. Cei mai mulți dintre respondenți au afirmat că instruirea în companiile lor se realizează informal, de către alți colegi/superiorul direct.</p> <p>În administrația publică, principalul obstacol în calea adoptării soluțiilor digitale este lipsa resurselor financiare. Gradul de digitalizare al administrației publice este scăzut, în special în mediul rural. Dintre respondenții la chestionarul ADR Centru, 22 au afirmat că nu au niciun serviciu digitalizat.</p> <p>RIS3 Centru prevede necesitatea intervenției pentru îndepărtarea barierelor în difuzarea digitalizării, accesul la finanțare fiind unul dintre cei mai puternici determinanți. În strategiile de dezvoltare urbană, UAT-urile au identificat o serie de nevoi/probleme ce țin de creșterea gradului de digitalizare: guvernarea, economia, mediul, capital uman, locuire. Aceeași concluzie rezultă și din Raportul Semestrul European pentru anul 2019, reiterată și în raportul pentru 2020 și 2021<sup>18</sup>, care notează faptul că România are rezultate slabe în ceea ce privește serviciile publice digitale, competențele digitale ale populației generale și digitalizarea întreprinderilor. Sunt identificate ca nevoi de investiții prioritare în special consolidarea digitalizării IMM, inclusiv investițiile în infrastructuri, promovarea competențelor și serviciilor digitale și sporirea măsurilor privind e-guvernarea, inclusiv prin introducerea și consolidarea unor servicii interoperabile la nivel european, e-incluziunea, e-sănătatea, învățarea on-line, competențele digitale.</p>

<sup>15</sup> [https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-country-specific-recommendation-commission-recommendation-romania\\_ro.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-country-specific-recommendation-commission-recommendation-romania_ro.pdf)

<sup>16</sup> COUNCIL RECOMMENDATION on the 2020 National Reform Programme of Romania and delivering a Council opinion on the 2020 Convergence Programme of Romania, disponibil la <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1591720698631&uri=CELEX%3A52020DC0523>

<sup>17</sup> The economy's low innovative capability is another key factor limiting competitiveness, conform COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT In-Depth Review for Romania June 2021, disponibil la [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/12\\_en\\_autre\\_document\\_travail\\_service\\_part1\\_v3.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/12_en_autre_document_travail_service_part1_v3.pdf)

<sup>18</sup> [https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file\\_import/2019-european-semester-country-report-romania\\_ro.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-romania_ro.pdf), [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european-semester-country-report-romania\\_ro.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european-semester-country-report-romania_ro.pdf) și [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/12\\_en\\_autre\\_document\\_travail\\_service\\_part1\\_v3.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/12_en_autre_document_travail_service_part1_v3.pdf)

		Strategiile de dezvoltare ale unităților administrativ teritoriale, județe și municipii reședință de județ <sup>19</sup> , fac referire la necesitatea alinierii la tendințele impuse de digitalizare.
	<i>OS (a) (iii) Intensificarea creșterii durabile și competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de munca în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive</i>	<p>Având în vedere orientarea industrială a Regiunii Centru, precum și faptul că aproape 90% din companiile din regiune sunt IMM, creșterea competitivității acestui segment economic este esențială. Nevoile IMM țin, mai ales, de accesul la resurse pentru investiții, ele fiind într-o poziție de inferioritate față de întreprinderile mari. Din 2010 până în 2019, productivitatea muncii din Regiunea Centru a crescut de la 28,67% la 42,08% din media UE (date EUROSTAT, PIB/total angajați), dar încă diferența față de media UE este semnificativă, ceea ce justifică impulsionarea creșterii competitivității pentru IMM-uri.</p> <p>În special în sectorul industrial, dar nu numai, adoptarea noilor tehnologii este, pentru IMM, răspunsul optim la tensionarea pieței muncii din Regiune (șomaj foarte scăzut) și singurul instrument cu care pot contracara absorbția forței de muncă din piață de către companiile mari, cu care nu pot concura în termeni de salarizare la aceeași intensitate a utilizării forței de muncă pe unitatea de produs.</p> <p>Necesitatea intervenției destinată modernizării industriale a IMM este demonstrată de interesul manifestat de microîntreprinderi și IMM-uri pentru AP 2 POR 2014-2020 în Regiune. Prin orientarea acestui interes spre cele mai noi tehnologii efectul în economia regională se va maximiza. Susținerea competitivității IMM prin investiții, va contribui la avansarea în lanțurile valorice, alimentând și procesul de inovare în condițiile în care, conform RIS3 Centru, achiziția de tehnologie este un important driver al achiziției de cunoaștere .</p> <p>Un alt aspect pe care POR Centru îl abordează aici este infrastructura de sprijinire a afacerilor. Incubatoarele și acceleratoarele sunt necesare pentru consolidarea antreprenoriatului regional prin deschiderea accesului la servicii de sprijin pentru start-up-uri iar parcurile industriale contribuie la dezvoltarea regională prin valorificarea patrimoniului industrial construit și prin orientarea și concentrarea teritorială a investițiilor industriale.</p>
	<i>OS (a) (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat</i>	<p>Intervențiile subordonate acestui obiectiv specific răspund unor provocări concrete privind necesitatea susținerii IMM, organizațiilor de CDI, altor organizații implicate, de a dubla achiziția de competențe prin recrutare cu achiziția de competențe prin învățare. Se vizează astfel dezvoltarea unor competențe profesionale adecvate cerințelor mediului de afaceri în contextul unei economii bazate pe cunoaștere, cuplarea centrelor educaționale și vocaționale la ecosistemul național și regional de inovare și la sistemul de reskilling, inclusiv corelarea cu susținerea inovării și adaptarea la noile paradigme tehnologice. Acest tip de intervenții sunt prevăzute în RIS3 Centru complementar cu susținerea inovării, achiziției de tehnologie și digitalizării, pentru a valorifica la maxim oportunitățile de creștere intensivă și de transformare a economiei regionale. O analiză a WEF din 2018 arată că 59% din companii (cel mai mare procent) sunt afectate în adoptarea noilor tehnologii de lipsa abilităților în piața locală. România are a doua cea mai mică rată de participare a adulților la educația formală (1,7%) față de o medie la nivel de UE de 5,8%. În România rata de participare a adulților la educație non-formale este de 5,6% iar tendința este de scădere (1 pp în perioada 2011-2016), divergentă față de media UE. Participarea la învățarea continuă a adulților din Regiunea Centru, în 2020, este de 10 ori mai scăzută față de media UE<sup>20</sup>, la egalitate cu rata de participare națională și mult sub Sud Muntenia (2,2%) și Vest (1,5%).</p>
<b>OP 2 - Europă mai verde, rezilientă, cu</b>	<b>OS (b) (i) Promovarea</b>	Tabloul regional arată că pentru a aborda în mod eficient performanța energetică a clădirilor sunt necesare de investiții și sprijin suplimentar.

<sup>19</sup> Vezi, spre exemplu, Strategia Integrată De Dezvoltare Urbană Durabilă a Municipiului Sibiu 2023, Strategia de dezvoltare a județului Brașov 2013-2020-2030, Strategia de Dezvoltare Durabilă a Municipiului Brașov 2030, Strategia Integrată de Dezvoltare Urbană Miercurea Ciuc 2016-2025

<sup>20</sup> Date Eurostat, Participation rate in education and training (last 4 weeks) by NUTS 2 regions [TRNG\_LFSE\_04\_custom\_1353142]

<b>emisii reduse de dioxid de carbon, care se îndreaptă către economie cu zero emisii de dioxid de carbon, prin promovarea tranziției către o energie curată și echitabilă, a investițiilor verzi și albastre, a economiei circulare, a atenuării schimbărilor climatice și a adaptării la acestea, a prevenirii și gestionării riscurilor, precum și a unei mobilități urbane durabile</b>	măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	Statisticile arată că, deși în ultimii ani la nivel regional s-au înregistrat progrese pentru reabilitarea energetică a clădirilor, consumul final de energie a scăzut foarte puțin, în timp ce necesitățile și posibilitatea de economisire sunt foarte mari. Nevoia de a asigura măsuri pentru creșterea EE și reducerea emisiilor de GES este dată și de performanța scăzută a fondului construit <sup>21</sup> . Renovarea fondului construit regional contribuie în mod semnificativ la creșterea eficienței energetice și poate sprijini tranziția către o economie cu emisii scăzute de CO <sub>2</sub> . Astfel că, prin program au fost conturate o serie de intervenții care să contribuie la creșterea performanței energetice a clădirilor rezidențiale, inclusiv locuințe sociale și a clădirilor publice. Intervențiile din domeniul eficienței energetice sunt în concordanță cu prioritățile europene și naționale stabilite prin PNIESC <sup>22</sup> , SNRTL <sup>23</sup> dar și cu cele stabilite în PDR Centru <sup>24</sup> .
	OS (b) (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	Calitatea vieții în mediul urban și sănătatea locuitorilor depind în mod considerabil de infrastructura și serviciile existente, inclusiv de suprafața zonelor verzi, cu toate acestea dezvoltarea orașelor din Regiunea Centru a ținut cont într-o măsură redusă de exigența extinderii zonelor verzi <sup>25</sup> . Pentru creșterea calității mediului din zonele urbane ale Regiunii și pentru reducerea poluării sunt necesare o serie de investiții care să asigure creșterea suprafeței zonelor verzi și după caz, refuncționalizarea spațiilor urbane degradate/abandonate cu posibilitatea reincluderii acestora în circuitul social/ economic. Aceste investiții se regăsesc în portofoliul regional de proiecte <sup>26</sup> și ocupă un loc important în strategiile privind dezvoltarea durabilă a localităților. Prioritățile regionale în materie de dezvoltare teritorială sustenabilă, îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, dezvoltarea infrastructurii verzi și atenuarea efectelor schimbărilor climatice sunt identificate prin DS1 și DS4 a PDR Centru 2021-2027 <sup>27</sup> . Aceste priorități contribuie la îndeplinirea obiectivului general asumat prin Pactul Ecologic European <sup>28</sup> fiind în concordanță și cu strategiile și documentele politice naționale: PNIESC <sup>29</sup> , precum și cu SDTR <sup>30</sup> .
	OS (b) (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a	Creșterea semnificativă a traficului în orașe (cu zonele metropolitane aferente) cauzează aglomerație/ întârzieri/ blocaje, acest lucru afectând toți participanții la trafic. Aglomerația are un impact negativ asupra mediului economic, social și asupra calității mediului înconjurător. De asemenea, ea influențează accesibilitatea, dar și atractivitatea unui teritoriu pentru turiști, investitori, etc. O caracteristică a Regiunii Centru este dezvoltarea transportului urban specific asigurării de servicii pentru transportul pasagerilor pe distanțe scurte și cu o capacitate medie de

<sup>21</sup> Statisticile și analizele regionale arată că sărăcia energetică afectează o gospodărie din patru. Din totalul locuințelor existente la nivel regional, 89,3% fuseseră construite înainte de anul 2000 și aproximativ 53% din acestea au fost construite înainte de 1970 și peste 90% înainte de 1989, toate având o performanță energetică slabă. În ceea ce privește clădirile publice, administrate de autoritățile locale, analiza regională relevă faptul că peste 60% din acestea sunt construite înainte de anul 1990, având un grad scăzut de măsuri privind EE (fără izolare termică sau cu izolare termică minimă, ferestre duble cu standarde reduse), au deficiențe structurale și puține (sau deloc) lucrări de întreținere după zeci de ani de utilizare. Sursa: Institutul Național de Statistică, 2018 și prelucrări de date regionale.

<sup>22</sup> Sursa: [http://energie.gov.ro/wp-content/uploads/2020/01/PNIESC-revizuit\\_31-01-2020.pdf](http://energie.gov.ro/wp-content/uploads/2020/01/PNIESC-revizuit_31-01-2020.pdf), accesat la 31 ianuarie 2020; varianta revizuită (în urma recomandărilor COM) a PNIESC se află în consultare publică până la data de 28 februarie 2020 (<http://energie.gov.ro/wp-content/uploads/2020/01/Anunt-consultare-publica-proiect-PNIESC-revizuit.pdf>)

<sup>23</sup> Strategia Națională de Renovare pe Termen Lung aprobată prin HOTĂRÂRE nr. 1.034 din 27 noiembrie 2020

<sup>24</sup> Planul de Dezvoltare Regională Centru 2021-2027 disponibil aici <http://www.adrc centru.ro/dez-reg/pdr2/>

<sup>25</sup> Statisticile demonstrează ([www.insse.ro](http://www.insse.ro)), că suprafața spațiilor verzi în municipii și orașe a scăzut la nivelul regiunii cu 2,1% în 2018 comparativ cu 2014, ajungând la un total de 2560 hectare. Indicatorul suprafața spațiilor verzi/locuitor în municipii și orașe s-a menținut la 19,2 m<sup>2</sup>, sensibil mai mică față de standardul minim la nivelul Uniunii Europene de 26 m<sup>2</sup>/locuitor sau față de cei 50 m<sup>2</sup>/locuitor recomandați de Organizația Mondială a Sănătății.

<sup>26</sup> La nivelul regiunii, în anumite zone unde unitățile de industrie și-au redus activitatea, s-a identificat nevoia reamenajării acestor zone și refuncționalizarea acestora, exemple în acest sens sunt propunerile de investiții incluse în portofoliul regional de proiecte propuse de Municipiul Brașov privind reutilizarea și refuncționalizarea spațiilor aferente fostei platforme Rulmentul, Municipiului Victoria privind reutilizarea și refuncționalizarea unei părți din fosta platformă industrială, dar și alte proiecte ce vizează reabilitarea și refuncționalizarea spațiilor degradate din interiorul zonelor urbane ale Regiunii Centru.

<sup>27</sup> Planul de Dezvoltare al Regiunii Centru 2021-2027, disponibil aici: <http://www.adrc centru.ro/dezvoltare-regionala-cat/pdr-centru-2021-2027/>

<sup>28</sup> Pactul Ecologic European disponibil aici <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1588580774040&uri=CELEX:52019DC0640>

<sup>29</sup> Planul Național Integrat de Energie și Schimbări Climatice, versiune în lucru disponibil aici <http://energie.gov.ro/wp-content/uploads/2020/01/Anunt-consultare-publica-proiect-PNIESC-revizuit.pdf>

<sup>30</sup> Strategia de dezvoltare teritorială a României (SDTR), un document programatic prin care sunt stabilite liniile directoare de dezvoltare teritorială a României și direcțiile de implementare la scara regională, interregională, națională, cu integrarea aspectelor relevante la nivel transfrontalier și transnațional (art.14, alin. (3) din Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul. Aceasta transpune în plan teritorial obiectivele și direcțiile de dezvoltare ale României pentru orizontul de timp 2035.

Documentul poate fi consultat accesând [sdr.mdrap.ro](http://sdr.mdrap.ro)



	tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	transport. La nivelul regional, transportul urban este asigurat în principal de autobuze și microbuze la care se adaugă troleibuze și taxi. Se pune din ce în ce mai mare accent și pe dezvoltarea rețelilor metropolitane de transport, în special în zonele metropolitane Brașov și Târgu Mureș, dar și în cazul zonelor urbane funcționale ale celorlalte municipii reședință de județ. Extinderea transportului public către localitățile din zona urbană funcțională poate rezolva o bună parte din problemele cauzate de utilizarea pe scară largă a autovehiculelor personale, în special pentru a veni la servicii, sau pentru a avea acces la serviciile publice (sanatate, educație, etc.). În acest sens, pe baza Planurilor de Mobilitate Urbană Durabilă, prin măsurile/ activitățile propuse se va urmări îmbunătățirea eficienței, timpilor de parcurs, accesibilității, transferului către transportul public de călători și modurile nemotorizate de transport, atât la nivelul municipiilor reședință de județ, cât și la nivelul celorlalte municipii și orașe.
<b>OP 3 - Europă mai conectată prin creșterea mobilității</b>	<i>OS (c) (ii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere</i>	<p>Cu excepția tronsoanelor de autostradă care traversează Regiunea, precum și a porțiunilor din drumurile europene, unde există 3 benzi de circulație, majoritatea drumurilor de la nivel regional sunt pe două benzi de circulație, acest fapt îngreunând foarte mult deplasarea și crescând durata deplasării. De asemenea, mare parte din aceste drumuri traversează orașele și municipiile, generând congestiunea traficului în aceste localități și făcând dificilă implementarea măsurilor de mobilitate urbană durabilă.</p> <p>Deși au existat investiții în construcția și modernizarea de drumuri, totuși 51% din rețeaua rutieră de la nivel regional este nemodernizată.</p> <p>Din perspectiva priorităților de dezvoltare regionale și locale, dar și datorită faptului că o mare parte din aceste drumuri județene traversează localitățile, în principal cele urbane, au fost identificate o serie de investiții prioritare la nivel regional care să asigure conexiunea localităților din extremitățile Regiunii, în special din zonele montane și turistice către centrele urbane principale și rețele principale de transport. În plus, ținând cont de necesitatea de a decongestiona și fluidiza traficul din orașe și de exigența devierii, pe cât posibil, în afara localităților a traficului greu și a traficului de tranzit, este necesară sprijinirea investițiilor în centuri ocolitoare și noi drumuri locale care să deservească zonele urbane, cele metropolitane și zonele urbane funcționale.</p> <p>În conformitate cu PDR Centru este necesară în continuare modernizarea și creșterea capacității de transport a drumurilor de importanță regională care asigură conexiunile la rețeaua TEN-T precum și realizarea de noi conexiuni rutiere acolo unde situația o impune. În același timp este considerată importantă pentru rețeaua de drumuri județene și creșterea gradului de siguranță rutieră .</p> <p>Calitatea slabă și fiabilitatea infrastructurii de transport rutiere este subliniată și de Raportul de Țară 2019. De asemenea în cadrul Raportului de evaluare pentru AP 6 a POR 2014-2020 se subliniază faptul că dezvoltarea și modernizarea drumurilor județene, cât și accesul la coridoarele TEN-T și implicit la orașe și municipii, au în continuare o relevanță mare și foarte mare pentru comunități.</p>
<b>OP 4 - O Europă mai socială și mai incluzivă, prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale</b>	<i>OS (d) (ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și</i>	Lipsa dotării spațiilor educaționale, dotări depășite din punct de vedere tehnic și spații educaționale inadecvate duc la lipsa de atractivitate a sistemului de educație și afectează în mod direct performanțele educaționale, fiind vizate în primul rând categoriile vulnerabile de elevi. Fenomene precum repetenția, abandonul școlar, rata părăsirii timpurii a școlii (ultimii doi indicatori având valori peste media națională în Regiunea Centru) sunt legate direct de condițiile oferite în unitățile școlare.



	<p><i>învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online</i></p>	<p>Transformarea industrială și digitalizarea aduc noi provocări pentru sistemul de educație prin cerințele de adaptare a curriculelor, a bazei didactice care susține formarea practică pentru a satisface nevoile de competențe și abilități cerute pe piața muncii. Unitățile de învățământ trebuie să facă față acestor presiuni cu resurse financiare reduse și o implicare încă timidă a comunității și în special a mediului de afaceri. Decalaje majore persistă între Regiunea Centru și media UE în ceea ce privește participarea la învățământul terțiar, un factor major pentru susținerea creșterii durabile și inteligente a economiei.</p> <p>Documentele strategice pe baza cărora se fundamentează Prioritatea 6 a POR sunt: PDR Centru 2021-2027 domeniul strategic 3, RIS3 Centru: prioritatea orizontală 5, SMIE<sup>31</sup> 2018-2023, Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii, Strategia Națională Pentru Învățământ Terțiar 2015 – 2020, Planul Regional de Acțiune pentru Învățământ Profesional și Tehnic și recomandările Raportului de Țară 2019.</p> <p>Acțiunile și operațiunile propuse prin Program sunt îndreptate către reducerea decalajului dintre urban și rural în termeni de acces egal la servicii educaționale de calitate, infrastructură adecvată, în special pentru școlile cu o pondere însemnată a elevilor aparținând unor grupuri vulnerabile/ marginalizate, ÎPT și terțiar mai accesibil și adaptat nevoilor pieței muncii.</p>
	<p>OS (d) (vi) <i>Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială</i></p>	<p>Obiectivul specific urmărește dezvoltarea durabilă a comunităților rurale prin valorificarea potențialului turistic natural și cultural. Majoritatea obiectivelor de patrimoniu de importanță UNESCO sau națională sunt situate în mediul rural, alături de importante resurse balneare și obiective turistice naturale. Punerea acestora în valoare reprezintă cheia dezvoltării comunităților rurale cu potențial din Regiune, dar presupune investiții semnificative la nivel local. Aceste aspecte sunt susținute și de prioritățile incluse în cadrul DS 5 – Turism și patrimoniu cultural (prioritățile specifice 5.1 și 5.3) ale PDR Centru 2021-2027<sup>32</sup></p> <p>Scopul final este dezvoltarea turismului într-o manieră în care resursele de mediu, culturale și obiectivele de patrimoniu să fie apreciate în prezent și păstrate pentru generațiile viitoare. Practicarea ecoturismului este una dintre prioritățile de dezvoltare a mediului rural curpinse în Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, în Strategia națională de dezvoltare a ecoturismului 2019-2029 și în Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007-2026.</p> <p>Totodată, acest obiectiv specific va contribui și la creșterea incluziunii sociale a copiilor și tinerilor din grupuri și comunități defavorizate, acționând asupra creșterii calității infrastructurii și programelor de educație formală și non-formală derulate prin centrele de agrement (tabere școlare) din Regiunea Centru.</p> <p>Aceste centre reprezintă principalul element de infrastructură pe care MTS și autoritățile locale/ județene îl au la dispoziție pentru dezvoltarea și implementarea politicii naționale de tineret, inclusiv organizarea de proiecte de tineret (învățare non-formală pentru organizații de tineret și pentru tineri) și organizarea de tabere (formă de organizare a activităților complexe de învățare non-formală și agrement pentru tineri).</p>
<p><b>OP 5 - O Europă mai aproape de cetățeni, prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și de inițiative locale</b></p>	<p>OS (e) (i) <i>Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al</i></p>	<p>PDR Centru 2021-2027 vizează îmbunătățirea condițiilor de trai în mediul urban prin intervenții de regenerare urbană, conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural-istoric, valorificarea patrimoniului turistic natural și creșterea utilizării potențialului balnear, reabilitarea spațiilor cu destinație culturală și dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare.</p> <p>Orașele mici și mijlocii din regiune se confruntă cu o atractivitate redusă determinată de oportunitățile limitate de dezvoltare economică și de starea</p>

<sup>31</sup> Strategia pentru Modernizarea infrastructurii Educaționale 2018-2020

<sup>32</sup> <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/pdr2021-2027-avizat/>

	<p><i>mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane</i></p>	<p>necorespunzătoare a infrastructurii edilitare, de educație, sănătate și cultură și capacitate redusă de atragere a investițiilor private și de susținere a investițiilor publice, precum și de existența unor zone mai restrânse din orașe, locuite de comunități cu probleme de ordin social și economic. Multe orașe mici au evidente trăsături rurale, identificându-se în multe contexte „ruralul” în mediul urban.</p> <p>ADR Centru a elaborat în 2017 studiul „Analiza disparităților intraregionale și dezvoltarea urbană la nivelul Regiunii Centru” pentru a obține o imagine cât mai complexă privind dezvoltarea urbană. Imaginea urbană neatractivă, ca urmare a degradării spațiilor publice urbane și lipsa sau insuficiența facilităților de agrement au fost probleme semnalate des de participanții la studiu. În multe orașe mici și mijlocii ale regiunii infrastructura și activitățile culturale și de petrecere a timpului liber sunt insuficiente, ceea ce contribuie la o atractivitate scăzută pentru potențialii rezidenți.</p> <p>Pe de altă parte, majoritatea clădirilor și spațiilor destinate activităților culturale din Regiune, fie că este vorba de muzee, galerii de artă, săli de spectacol sau cinematografe, au o vechime considerabilă, și puține au reușit să fie reabilite, modernizate și dotate corespunzător.</p> <p>Potrivit SNCP 2016-2022, doar 16% din totalul monumentelor se află în condiție medie, bună sau foarte bună, în timp ce 38% se află în stare proastă, 3% s-au prăbușit (sau sunt aproape deteriorate), iar 43% rămâne în continuare neinventariat din punctul de vedere al stării de conservare.</p> <p>Dezvoltarea inegală a turismului în regiune, în condițiile în care există un potențial turistic ridicat în toate cele șase județe, atrage atenția asupra necesității aplicării unor strategii de stimulare care să includă toate aspectele ce concură la dezvoltarea acestui domeniu.</p>
--	---	--

*\*Dedicated priorities according to ESF+ Regulation*

## 2. Priorities

Reference: Article 22(2) and point (c) of Article 22(3) CPR

### 2.1 Priorities other than technical assistance

#### 2.1.1 Title of the priority [300] (repeated for each priority)

#### **Prioritatea 1 - O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă**

<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to youth employment
<input checked="" type="checkbox"/> This is a priority dedicated to innovative actions
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived persons under the specific objective set out in point (m) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation*
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation <sup>33</sup>
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to urban mobility specific objective set out in point (viii) of Article 3(1)(b) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to ICT connectivity specific objective set out in point (v) of Article 3(1)(a) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation

\* If marked go to section 2.1.1.1.a

<sup>33</sup>In case resources under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) ESF+ Regulation are taken into account for the purposes of Article 7(4) ESF+ Regulation..

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>34</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

## OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

Text field [8 000]

Acțiunile vizează consolidarea capacității regionale de CDI și dezvoltarea conexiunilor între mediul de CD, afaceri și societate, pentru a crea produse, procese, practici, metode sau servicii noi sau îmbunătățite, în concordanță cu RIS3. Sunt prevăzute intervenții în cadrul a 3 tipuri de operațiuni care sprijină integrat dezvoltarea sistemului de inovare regional.

#### Operațiunea 1: Dezvoltarea structurilor CDI și TT în folosul întreprinderilor

Această operațiune răspunde nevoilor derivate din problemele identificate în strategia programului: concentrarea teritorială a infrastructurilor de CDI, absența PST, slaba dezvoltare a rețelei regionale de EITT-uri, și este corelată sectorial cu RIS3 Centru și cu cererea din partea sectorului de afaceri regional, prin mecanismul de aliniere care va fi inclus în apelurile de proiecte. Este susținută atât edificarea de noi infrastructuri, cât și dezvoltarea, extinderea și/sau modernizarea celor existente, fiind obligatorie cooperarea cu și deschiderea spre sectorul de afaceri regional..

- Dezvoltarea infrastructurilor publice de CDI

Scopul este susținerea modernizării infrastructurilor publice de CDI și înființarea de noi infrastructuri. În subsidiar, intervenția țintește spre următoarele obiective: 1. Asigurarea resurselor pentru operaționalizare, 2. Deschiderea pentru utilizatori terți, 3. Testarea posibilităților de valorificare a stocului de brevete, 4. Instruirea cercetătorilor și a personalului care operează infrastructura în domenii de interes. Se finanțează construcția și modernizarea / actualizarea tehnologică a infrastructurilor de CDI și TT publice, pe baza abordării strategice regionale, activități și servicii de cercetare și inovare, sprijin pentru incubare tehnologică, pentru spin offs și start-up-uri inovative, activități de instruire pentru personalul angajat (cercetători și operatori ai echipamentelor achiziționate). Pot fi alocate vouchere de inovare pentru a atrage companii sau alte entități de inovare să utilizeze infrastructura publică.

- Dezvoltarea infrastructurilor private de CDI

Scopul este susținerea modernizării / edificării de infrastructuri de CDI în cadrul companiilor din Regiune, care au sau doresc să dezvolte activități de inovare. Obiectiv secundar este susținerea activităților de CDI în companii și a cooperării între companii, în special între companii mari și IMM-uri, mai ales pentru valorificarea ecosistemelor industriale și a lanțurilor valorice existente și avansul lor spre cooperare pentru inovare. Pentru companiile mari va fi impusă condiția cooperării cu IMM-uri. Finanțarea va fi asigurată pe baza mecanismului de ajutor de stat. Se finanțează construcția și modernizarea / actualizarea tehnologică a infrastructurilor de CDI ale companiilor, pe baza abordării strategice regionale, activități de CDI și cooperare, instruire pentru personalul angajat (cercetători și operatori ai echipamentelor achiziționate)

#### Operațiunea 2: Dezvoltarea conexiunilor și sinergiilor, crearea de rețele între întreprinderi, centre de cercetare-dezvoltare și sectorul învățământului superior, integrarea în rețele de inovare și cunoaștere, în relație cu sectoarele / arile de specializare inteligentă regionale

Această operațiune răspunde nevoii de susținere a integrării ecosistemului de inovare regional în spațiul de cercetare și inovare european și de dezvoltare a rețelelor regionale de inovare prin intermediul clusterelor. Sunt susținute clusterelor de inovare ca alternativă de structurare a cooperării. Sunt finanțate investiții în active corporale și necorporale, procese de inovare în IMM-uri, servicii prestate pentru IMM-uri, costuri de aderare la rețele și participare la acțiunile acestora.

- Participarea IMM-urilor și organizațiilor de CDI în structuri, parteneriate și programe de colaborare

Scopul intervenției este susținerea integrării actorilor regionali în parteneriate și comunități de cunoaștere europene, inclusiv prin înrolarea ca parteneri fără finanțare în proiecte de CDI internaționale, pentru acumularea de capital social și deschiderea spre zonele de vârf ale cercetării europene. Intervenție susține aderarea, afilierea, apartenența la rețele de inovare europene pentru IMM sau alte organizații. În subsidiar intervenția vizează pilotarea unei alinieri cu programe de susținere a inovării din alte țări, astfel încât să valorifice potențialul de creare de sinergie pe baza inițiativelor de cooperare

<sup>34</sup> Except for a specific objective set out in point (m) of Article 4(1) ESF+ Regulation.

individuale. Sunt incluse și asigurarea de sinergii cu KIC-urile active pe teritoriul regiunii aliniate la inițiativele EIT. În cadrul acestei acțiuni se finanțează: activități de inovare și testare în special în colaborare, parte a unui alt proiect, finanțat din alte surse decât programele operaționale din România sau programele naționale, precum și aplicarea practică, la nivel de pilot, a rezultatelor activităților de inovare, participare la instruiți avansate în legătură cu obiectivele concrete ale proiectelor în care se face înrolarea, precum și achiziționarea de competențe în inovare, DPI etc.

- Cluster-e inovative

Intervenția se adresează clusterelor de inovare, conform GBER, iar ajutoarele sunt acordate în temeiul art. 27 GBER. Activitățile susținute sunt funcționarea clusterelor (animarea, schimbul de informații și furnizarea sau direcționarea serviciilor specializate și personalizate de sprijin pentru întreprinderi; promovarea clusterului pentru a spori participarea unor noi întreprinderi sau organizații și pentru a beneficia de o mai mare vizibilitate; gestionarea instalațiilor aparținând clusterului; organizarea de programe de formare, ateliere și conferințe pentru a sprijini schimbul de cunoștințe și stabilirea de contacte, cooperarea transnațională) și investiții în modernizarea / actualizarea tehnologică / înființarea de infrastructuri de inovare în beneficiul membrilor clusterului.

### **Operațiunea 3: Întreprinderi inovative pentru o regiune inovativă**

Această prioritate se adresează direct activităților de inovare realizate în companii, în special IMM și corespunde provocărilor identificate în strategia de program precum și barierelor în difuzarea inovării conform RIS3 Centru.

- Trecerea de la idee la piață

Scopul este facilitarea valorificării comerciale și industriale a inovațiilor proprii de către companii. Intervenția se adresează în special start-up-urilor inovative dar și IMM-urilor mature. Susține ciclul de inovare în entitățile de inovare prin facilitarea valorificării inițiativelor și transformarea lor în bunuri și servicii inovative gata de comercializare și utilizare. Se aplică finanțare în cascadă, două sau trei etape în funcție de TRL. Activitățile susținute sunt cercetare și inovare în companii, inclusiv accesul la infrastructuri de CDI, activități de punere în producție a rezultatului inovării, inclusiv investiții în echipamente de producție, servicii de accelerare, coaching, mentoring, pentru start-up-uri și spin-off-uri inovative, în special asociate instrumentelor financiare (IF), precum și instruire pentru antreprenori și echipele lor, în special în afara IF. În cadrul acestei intervenții este prevăzută operaționalizarea unui instrument financiar sub forma unui fond cu capital de risc pentru Start-up-uri și Spin-off-uri inovative.

- Parteneriate pentru inovare

Intervenția țintește cooperarea directă între actori pentru dezvoltarea și implementarea de inovații la nivel de companii, susține cooperarea concretă dintre sectoarele de business și de CDI și încurajează investițiile private în CDI, prin creșterea numărului de întreprinderi care urmăresc introducerea inovării în activitatea proprie prin proiecte care dezvoltă produse și/sau procese sau tehnologii noi sau substanțial îmbunătățite, în scopul producției și comercializării, bazate pe cercetare. Se adresează întreprinderilor mari și IMM cu activitate de CDI, dar pentru care activitatea de CDI nu constituie obiectul principal. Este îndreptată spre realizarea unei inovări de produs sau de proces, bazată pe cercetarea realizată în cadrul proiectului. Tot în cadrul acestei intervenții va fi susținută Platforma Pilot de Inovare Deschisă. Activitățile susținute sunt activități de CDI în companii, în parteneriat, inclusiv cu entități de CDI, aplicarea în practică a inovațiilor, inclusiv prin investiții în linii pilot, activități de co-creație și inovare deschisă, pentru Platforma de Inovare Deschisă, activități de transfer tehnologic, activități de instruire.

Activitățile de instruire propuse reprezintă o abordare integrată cu activități aferente OS a (iv).

Intervențiile prevăzute prin POR Centru sunt complementare celor realizate prin **POCIDIF 2021-2027**, demarcația fiind asigurată prin dimensiunea teritorială. POCIDIF va finanța proiecte de importanță națională și inter-regională, inclusiv asigurarea sinergiilor cu programele europene, sprijin pentru participarea la proiectele de cercetare internaționale, susținerea marilor infrastructuri CDI prioritizate prin Roadmap, proiectele de parteneriate pentru transferul de cunoștințe (PTI și KTP). POR Centru va asigura finanțare pentru inițiative cu relevanță regională, în linie cu prioritățile RIS3 Centru<sup>35</sup>.

În ce privește PNR, POR poate contribui la Componenta 7. Transformarea digitală, în relație cu Investiția 3. Realizarea sistemului de eHealth și telemedicină, Componenta 9. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare, Investiția 4. Proiecte transfrontaliere și multinaționale Procesoare cu consum redus de energie și cipuri semiconductoare (IPCEI). PNR va impacta POR prin Reformele 2. Raționalizarea guvernantei în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării, 3. Reforma carierei de cercetător, 4. Consolidarea cooperării dintre mediul de afaceri și cel de cercetare și 5. Sprijin pentru integrarea organizațiilor de CDI din România în Spațiul european de cercetare, și Investițiile 5. Înființarea

<sup>35</sup> Stadiul actual de maturizare al POCIDIF și al SNCISI nu permit o corelare mai precisă cu POR Centru. În cadrul RIS3 Centru sunt prevăzute mecanisme de corelare cu SNCISI care vor fi operaționalizate cu efect inclusiv asupra programelor, prin intermediul structurilor de guvernare, în special prin Comitetul de Coordonare pentru Specializare Inteligentă. După maturizarea POCIDIF și SNCISI referințele privind alinierea și corelarea vor fi revizuite.

și operaționalizarea centrelor de competență, 6. Programul de mentorat Orizont Europa și 7. Consolidarea excelenței și susținerea participării României la parteneriatele și misiunile din cadrul programului Orizont Europa. Intersecția POR Centru cu PO Sănătate este la nivelul Priorității 5 a POS<sup>36</sup>, Abordări inovative în cercetarea din domeniul medical dar POR Centru se îndreaptă spre inovare și componenta antreprenorială.

**The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):**

Text field [1 000]

**Principalele grupuri țintă ale intervențiilor susținute prin acest obiectiv specific:**

- Antreprenori
- Cercetători
- Centre de cercetare dezvoltare inovare publice și private
- Universități
- Centre de transfer tehnologic
- Administrație publică locală
- Companii (start-up-uri, spin-off-uri, microîntreprinderi, IMM-uri, companii mari)
- ONG-uri
- Cluster-e
- Angații din entitățile enumerate mai sus, activi în sectoarele / ariile de specializare inteligentă

**Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):**

Text field [2 000]

Programul are în vedere necesitatea eliminării inegalităților și promovarea egalității între femei și bărbați, precum și combaterea discriminării pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Programul nu susține acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune și se asigură ca investițiile în infrastructură facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.

Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, Programul va transla la nivel de proiecte următoarele condiționalități:

- egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul operațiunilor finanțate
  - interzicerea oricăror acțiuni care au potențialul de a discrimina pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în cadrul operațiunilor finanțate
  - interzicerea oricăror acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune în cadrul operațiunilor finanțate
  - facilitarea, pentru investițiile în infrastructură, a accesului persoanelor cu dizabilități, în cadrul operațiunilor finanțate
- De asemenea, Programul va încuraja promotorii operațiunilor finanțate să își asume în aceste direcții acțiuni care depășesc cadrul legal obligatoriu.
- Acțiunile enumerate mai sus se referă la:
- procesele de recrutare / promovare angajați în operațiunile finanțate și stabilirea tarifelor orare pentru cheltuielile salariale finanțate
  - procesele de achiziție publică aferente operațiunilor finanțate
  - organizarea accesului la rezultatele operațiunilor finanțate
  - activitățile de instruire organizate în cadrul operațiunilor finanțate
  - organizarea accesului la serviciile oferite în cadrul operațiunilor finanțate
  - adaptarea, unde este relevant, a produselor operațiunilor finanțate pentru utilizare de către persoane cu nevoi speciale
  - orice alte activități, în cadrul operațiunilor finanțate, care sunt susceptibile a genera discriminare pe coordonatele enumerate mai sus.

**Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)**

Text field [2 000]

Teritoriul țintă al intervențiilor este constituit de Regiunea Centru, spațiul urban și rural. Nu sunt țintite teritorii specifice în interiorul Regiunii.

**The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR**

<sup>36</sup> Versiunea Octombrie 2020

*Text field [2 000]*

Acțiunile și intervențiile prevăzute la acest obiectiv specific ating parțial și componența interregională și transnațională prin susținerea participării IMM-urilor și organizațiilor CDI în structuri, parteneriate și programe de colaborare. Programul operaționalizează mecanismul Seal of Excellence, ca sinergie cu HORIZON EUROPE, în special prin utilizarea acestui mecanism ca rută rapidă spre finanțare în cadrul apelurilor de proiecte. De asemenea, prin intermediul MoU semnat cu EIT Manufacturing al EITT se asigură cadrul pentru sinergii cu Pilonul III Europa Inovatoare, fiind posibilă adăugarea de noi MoU. Alte sinergii cu Horizon Europe sunt asigurate intermediul SNCISI, care integrează și RIS3 Centru. POR poate acționa împreună cu Programul Interreg Europe, care este structurat pe baza obiectivului specific „o mai bună guvernanta a cooperării” (Regulamentul (UE) 1060/2021 Interreg, articolele 14 și 15) - ca obiectiv unic și general al programului. Concentrarea asupra obiectivului unic specific Interreg implică faptul că beneficiarii pot coopera în toate subiectele de relevanță comună, în conformitate cu nevoile lor regionale, atât timp cât acesta intră în sfera politicii de coeziune, adică urmăresc obiectivele de politici (OP) stabilite prin articolul 5 din Regulamentul UE 1060/2021. POR Centru poate participa la acțiunile transnaționale ale Programului Transnațional Dunărea în domeniul CDI, în special în cooperarea transnațională de generare a tehnologiei și adoptarea transnațională a tehnologiilor de-a lungul lanțurilor valorice tematice. De asemenea, programul poate activa mecanismele de cooperare prevăzute de art 22 (3)(d)(vi) CPR pe bază de acorduri de cooperare promovate în perioada de implementare a programului. Programul are în vedere posibilitatea prevăzută de art 63 (4) CPR conform căreia o operațiune poate fi implementată integral sau parțial în afara unui stat membru, inclusiv în afara Uniunii, cu condiția ca operațiunea să contribuie la obiectivele programului asumate pentru Regiunea Centru.

### ***The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR***

*Text field [1 000]*

În cadrul Priorității 1 este prevăzută utilizarea de instrumente financiare pentru susținerea start-up-urilor inovative. Tipul mecanismelor financiare și bugetul alocat vor fi decise și detaliate după efectuarea evaluării ex-ante prevăzută de art. 58 CPR.

#### **2.1.1.1.2 Indicators**

*Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation*

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
PI	OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 01	Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari)*	Întreprinderi	20	225
PI	OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 02	Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi*	Întreprinderi	14	140

<i>PI</i>	<i>OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltate</i>	<i>RCO 03</i>	Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin instrumente financiare	<i>Întreprinderi</i>	0	40
<i>PI</i>	<i>OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltate</i>	<i>RCO 04</i>	Întreprinderi care beneficiază de sprijin nefinanciar *	<i>Interprinderi</i>	5	45
<i>PI</i>	<i>OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltate</i>	<i>RCO 05</i>	Întreprinderi nou înființate care beneficiază de sprijin	<i>Întreprinderi</i>	0	57
<i>PI</i>	<i>OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltate</i>	<i>RCO 06</i>	Cercetători care lucrează în centre de cercetare care beneficiază de sprijin	<i>Numar de angajati norma intreaga echivalent anual</i>	4	40
<i>PI</i>	<i>OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltate</i>	<i>RCO 07</i>	Organizații de cercetare care participă la proiecte de cercetare comune	<i>Organizații de cercetare</i>	2	20
<i>PI</i>	<i>OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltate</i>	<i>RCO 08</i>	Valoarea nominală a echipamentelor pentru cercetare și inovare	<i>Euro</i>	3.411.975	34.119.757
<i>PI</i>	<i>OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltate</i>	<i>RCO 10</i>	Întreprinderi care cooperează cu organizații de cercetare	<i>Intreprinderi</i>	7	67

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
PI	OS a (i) Dezvoltarea și creșterea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 02	RCR 02 - Investiții private care completează sprijinul public	Euro	0	2020	15.325.329	Execuția bugetară a proiectelor finanțate	Contribuție privată la costuri eligibile + costuri ne-eligibile +TVA
PI	OS a (i)	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 03	RCR 03 - IMM-uri care introduc inovații în materie de produse sau procese	Întreprinderi	0	2020	142	Proiecte finanțate + furnizori de CDI susținuți	
PI	OS a (i)	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 04	RCR 04 - IMM-uri care introduc inovații în materie de comercializare sau organizare	Întreprinderi	0	2020	67	Proiecte finanțate + furnizori de CDI susținuți	
PI	OS a (i)	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 05	RCR 05 - IMM-uri care introduc inovații la nivel intern	Întreprinderi	0	2020	37	Proiecte susținute	
PI	OS a (i)	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 08	RCR 08 - Publicații ale proiectelor care beneficiază de sprijin	Număr de publicații	0	2020	21	Proiectele sprijinite	La un an după finalizarea sprijinului
PI	OS a (i)	FEDR	Mai puțin	RCR 102	RCR 102 – Locuri de muncă	Număr	0	2020	40	Proiectele sprijinite	La un an după finalizare



			dezvolta te		create în domeniul cercetării în entitățile care beneficiază de sprijin						ea sprijinul ui
--	--	--	----------------	--	---	--	--	--	--	--	-----------------------

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

Table 4: Dimension 1 – intervention field

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	002-Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în întreprinderi mici și mijlocii (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare	5.143.027
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	003-Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în întreprinderi mari legate direct de activități de cercetare și inovare	8.322.502
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	004-Investiții în active fixe, inclusiv în infrastructura de cercetare, în centre publice de cercetare și de învățământ superior legate direct de activități de cercetare și inovare	14.278.884
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	006-Investiții în active necorporale în IMM-uri (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare	3.309.283
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	007-Investiții în active necorporale în întreprinderi mari legate direct de activități de cercetare și inovare	2.433.490
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	008-Investiții în active necorporale în centre publice de cercetare și de învățământ superior legate direct de activități de cercetare și inovare	6.651.429
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	009-Activități de cercetare și inovare în microîntreprinderi, inclusiv colaborarea în rețea (cercetare industrială, dezvoltare experimentală, studii de fezabilitate)	8.413.697
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	010-Activități de cercetare și inovare în IMM-uri, inclusiv colaborarea în rețea	8.380.834
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	011-Activități de cercetare și inovare în întreprinderi mari, inclusiv colaborarea în rețea	5.110.164
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	012-Activități de cercetare și inovare în centre publice de cercetare, în învățământul superior și în centre de competențe, inclusiv colaborarea în rețea (cercetare industrială, dezvoltare experimentală, studii de fezabilitate)	3.605.870

P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	025-Incubare, sprijinirea întreprinderilor de tip spin-off și spin-out și a start-up-urilor	3.545.074
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	026-Sprijin pentru clusterelor de inovare, inclusiv între întreprinderi, organizații de cercetare și autorități publice și rețele de afaceri, în primul rând în beneficiul IMM-urilor	2.873.851
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	027-Procese de inovare în IMM-uri (inovare la nivel de proces, la nivel organizațional, la nivel de marketing, la nivel de co-creare și de utilizator și inovare bazată pe cerere)	6.194.636
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	028-Transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi, centre de cercetare și sectorul învățământului superior	3.894.241

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	01-Grant	76.156.982
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	02-Sprijin prin intermediul instrumentelor financiare:capital sau cvasicapital	6.000.000

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (i)	33-Nicio orientare teritorială	82.156,982

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>37</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

#### OS a (iii) Intensificarea creșterii durabile și competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive

##### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

În cadrul acestui obiectiv specific se vor avea în vedere intervenții în cadrul a două tipuri de acțiuni: Creșterea IMM prin investiții, modernizare industrială, avans tehnologic și o economie regională sustenabilă, Structuri de sprijin pentru dezvoltare IMM.

Suținerea va fi acordată sectoarelor identificate ca prioritare prin Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2021-2027 și, subsecvent, sectoarelor prioritare identificate în SNCISI.

**Operațiunea 1:** Creșterea IMM prin investiții, modernizare industrială, avans tehnologic și o economie regională sustenabilă

Această operațiune pornește de la premisa că suprimarea susținerii investițiilor, în special în tehnologie, pentru IMM poate determina o pierdere semnificativă de competitivitate. Prin POR 2014-2020, în Regiunea Centru operațiunile 2.1 a și 2.2 asigură un flux de capital de investiții pentru microîntreprinderi și IMM în valoare de 698 milioane lei și determină investiții totale de 1.178,6 milioane lei (254 milioane euro la un curs mediu de 4,64 lei / euro). Aceste investiții ar fi fost mult mai mici în lipsa susținerii acordate prin program deoarece accesul IMM la finanțări în special bancare este mult mai scăzut decât al companiilor mari. Valoarea investițiilor sectorului de afaceri antrenate de POR 2014-2020 reprezintă 10,28% față de soldul net de 2,47 miliarde euro aferent perioadei 2014-2019 al investițiilor străine. Pe de altă parte, în ultimii 10 ani, conform rapoartelor RIS<sup>38</sup>, investițiile IMM regionale în echipamente și tehnologii sau achiziția de patente și licențe au scăzut de la 116,18 % la 36,42% față de media UE din 2011. Această evoluție este corelată cu scăderea de la 108,4% la 27,14%, în aceeași perioadă, a veniturilor din vânzarea de produse noi pentru piață sau pentru firmă. În lipsa unei intervenții, tendința de scădere se va menține, cu impact semnificativ în special asupra IMM-urilor, defavorizate față de companiile mari în accesul la resurse, în special financiare, pentru modernizare tehnologică. Fără o susținere publică, nivelul de competitivitate al IMM regionale va fi erodat accelerat prin adâncirea diferențelor tehnologice, ceea ce va afecta nivelul de dezvoltare al regiunii.

- Investiții tehnologice în IMM

Această intervenție se adresează nevoii IMM de acces la cele mai noi tehnologii și de sprijin în vederea achiziționării și operaționalizării acestora. Sprijinul acordat IMM-urilor are un impact potențial ridicat și se concentrează pe susținerea creșterii IMM-urilor dinamice, cu orientarea spre sectoarele de specializare inteligentă, facilitând ascensiunea regiunii Centru în cadrul lanțului economic. FEDR oferă sprijin pentru investiții productive în IMM-uri, în sensul de investiții în active fixe corporale și necorporale pentru producerea de bunuri și servicii, contribuind, astfel, la creșterea brută de capital și la crearea și menținerea locurilor de muncă. În cadrul POR Centru, susținerea investițiilor pentru IMM este pusă în legătură cu creșterea capacităților tehnologice, ceea ce va conduce la o îmbunătățire semnificativă a capacităților tehnice, industriale sau organizaționale de a gestiona dezvoltarea de produse sau servicii. De asemenea, intervenția este asociată cu investiții în active necorporale. Această intervenție răspunde atât unor necesități exprimate de IMM privind accesul la resurse pentru avans tehnologic, cât și la nevoia de a elimina bariere de acces în difuzarea noilor tehnologii, a inovării și digitalizării, identificate în RIS3 Centru<sup>39</sup>

- Scale up pentru start-up-uri și microîntreprinderi

Separat de susținerea investițiilor tehnologice pentru IMM, POR Centru acordă o atenție specială susținerii creșterii accelerate pentru microîntreprinderi și start-up-uri. Scalarea este susținută atât prin investiții în echipamente necesare pentru creșterea productivității și a capacități de producție și prestare de servicii cât și prin investiții în instruirea angajaților. Scopul este susținerea creșterii accelerate a microîntreprinderilor, inclusiv firme nou-înființate, în sectoarele de specializare inteligentă din Regiunea Centru.

**Operațiunea 2:** Structuri de sprijin pentru dezvoltare IMM

- Incubatoare și acceleratoare de afaceri

<sup>37</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

<sup>38</sup> Date agregate ale edițiilor Regional Innovation Scoreboard 2011-2020

<sup>39</sup> Disponibilă la <http://www.adrcentru.ro/dez-reg/ssi-centru-consolidata/>. Conform studiilor realizate, pentru IMM, accesul la resurse pentru investiții constituie principala barieră în adoptarea noilor tehnologii.

Intervenția destinată incubatoarelor și acceleratoarelor de afaceri se adresează nevoii de a completa ecosistemul regional de susținere a start-up-urilor cu acele elemente de infrastructură care lipsesc. Obiectivul este de a contribui la retenția în regiune a start-up-urilor, susținerea antreprenoriatului prin acces la spații și servicii specializate. Intervenția ia în considerare și faptul că deficitul antreprenorial regional este semnificativ, iar accesul firmelor tinere la spații unde să își desfășoare activitatea este dificil în condiții de piață. Aceste structuri de sprijinire a afacerilor au și capacitatea de a antrena comunitățile în structuri de tip cvadruplu helix, implicând administrația locală, mediul academic, antreprenorii și societatea civilă, în diverse proporții. În cazul incubatoarelor și acceleratoarelor, POR Centru are în vedere posibilitatea alocării de fonduri pentru scheme de granturi adresate start-up-urilor rezidente în cadrul unor intervenții specifice destinate creșterii rezilienței și maturizării accelerate. Activitățile sprijinite sunt investiții în crearea / modernizarea / extinderea capacităților de incubare și accelerare, funcționarea, prestarea de servicii irmele incubate (coaching, mentoring), inclusiv scheme de minimis cu administratori de grant incubatoarele și acceleratoarele, în folosul firmelor incubate, precum și organizarea de instruire pentru firmele găzduite și pentru angajații lor.

- **Parcuri industriale**

Intervenția destinată parcurilor industriale vizează crearea de noi structuri de acest tip precum și extinderea celor existente. Sunt sprijinite atât structuri de tip green field cât și brownfield, (care valorifica patrimoniului industrial construit existent) . Parcurile industriale sprijinite facilitează proximitatea teritorială între elementele lanțurilor valorice, sprijină interacțiunea cooperarea și transferul de cunoaștere între firme de-a lungul lanțurilor de valoare. Acestea realizează concentrări teritoriale de capacități industriale și integrează servicii pentru rezidenți. Activitățile susținute sunt amenajarea terenurilor (lotizare, împrejmuire, drumuri de acces, alei, iluminat), asigurarea utilităților (gaz, apă, electricitate, internet broad band), reabilitare clădiri industriale (pentru parcuri brownfield), edificare / amenajare structuri de servicii comune pentru rezidenții parcurilor industriale (birouri, săli de conferințe, săli de instruire, laboratoare) precum și asigurarea de servicii specializate pentru IMM-urile rezidente.

Mecanismele de intervenție cuprind ajutoare regionale, de stat și de minimis, care vor putea fi accesate direct sau indirect (sub forma de acces la servicii de sprijin). Accesul este condiționat de participarea la competiții de proiecte pentru care se va utiliza mecanismul de apel competitiv.

POR Centru este orientat spre susținerea investițiilor prin grant-uri, în timp ce atât POCIDIF, cât și PNRR vor utiliza pentru aceleași domenii instrumente financiare. PNRR este orientat spre reforme, susținerea listării bursiere, buna guvernanta a companiilor și granturi pentru asocieri, depozite și marketing în procesarea produselor agricole, ceea ce nu face obiectul POR. În ce privește complementaritatea cu PNRR, POR Centru poate contribui la Componenta 6. Energie, Investiția 4. Lanț industrial de producție și/sau asamblare și/sau reciclare a bateriilor, a celulelor și panourilor fotovoltaice (inclusiv echipamente auxiliare) și noi capacități de stocare a energiei electrice și Componenta 9. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare, Investiția 4. Proiecte transfrontaliere și multinaționale Procesoare cu consum redus de energie și cipuri semiconductoare (aplicabil mecanismul IPCEI )

### ***The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):***

*Text field [1 000]*

*Principalul grup țintă este reprezentat de întreprinderi din Regiunea Centru – microîntreprinderi, întreprinderi mici, întreprinderi mijlocii. Parte a grupului țintă sunt și antreprenorii, care doresc să înființeze noi întreprinderi.*

*În subsidiar, un grup țintă suplimentar este reprezentat de angajații companiilor susținute, în cazul în care proiectele sau operațiunile prevăd instruire pentru angajați în noile tehnologii.*

*Autorități publice locale, ONG-uri, etc.*

### ***Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):***

*Text field [2 000]*

*Programul are în vedere necesitatea eliminării inegalităților și promovarea egalității între femei și bărbați, precum și combaterea discriminării pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Programul nu susține acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune și se asigură ca investițiile în infrastructură facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.*

*Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, Programul va translata la nivel de proiecte următoarele condiționalități:*

- *egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul operațiunilor finanțate*
- *interzicerea oricăror acțiuni care au potențialul de a discrimina pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în cadrul operațiunilor finanțate*
- *interzicerea oricăror acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune în cadrul operațiunilor finanțate*
- *facilitarea, pentru investițiile în infrastructură, a accesului persoanelor cu dizabilități, în cadrul operațiunilor finanțate*

De asemenea, Programul va încuraja promotorii operațiunilor finanțate să își asume în aceste direcții acțiuni care depășesc cadrul legal obligatoriu.

Acțiunile enumerate mai sus se referă la:

- procesele de recrutare / promovare angajați în operațiunile finanțate și stabilirea tarifelor orare pentru cheltuielile salariale finanțate
- procesele de achiziție publică aferente operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la rezultatele operațiunilor finanțate
- activitățile de instruire organizate în cadrul operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la serviciile oferite în cadrul operațiunilor finanțate
- adaptarea, unde este relevant, a produselor operațiunilor finanțate pentru utilizare de către persoane cu nevoi speciale
- orice alte activități, în cadrul operațiunilor finanțate, care sunt susceptibile a genera discriminare pe coordonatele enumerate mai sus.

**Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)**

Text field [2 000]

Teritoriul țintă al intervențiilor este constituit de Regiunea Centru, spațiul urban și rural. Nu sunt țintite teritorii specifice în interiorul Regiunii.

**The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR**

Text field [2 000]

Programul poate activa mecanismele de cooperare prevăzute de art 22 (3)(d)(vi) CPR pe bază de acorduri de cooperare promovate în perioada de implementare a programului. Programul are în vedere posibilitatea prevăzută de art 63 (4) CPR conform căreia o operațiune poate fi implementată integral sau parțial în afara unui stat membru, inclusiv în afara Uniunii, cu condiția ca operațiunea să contribuie la obiectivele programului asumate pentru Regiunea Centru. POR poate interacționa cu Programul Interreg Europe este structurat pe baza obiectivului specific „o mai bună guvernanta a cooperării” (Regulamentul (UE) 1060/2021 Interreg, articolele 14 și 15) - ca obiectiv unic și general al programului. Concentrarea asupra obiectivului unic specific Interreg implică faptul că beneficiarii pot coopera în toate subiectele de relevanță comună, în conformitate cu nevoile lor regionale, atât timp cât acesta intră în sfera politicii de coeziune, adică urmăresc obiectivele de politici stabilite prin articolul 5 din Regulamentul UE 1060/2021. De asemenea, POR Centru poate interacționa cu Programul Piața Unică, în completarea sprijinului acordat IMM-urilor și antreprenoriatului în cadrul FEDR, având ca scop îmbunătățirea funcționării pieței interne, prin sprijinirea IMM-urilor și promovarea antreprenoriatului.

**The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR**

Text field [1 000]

**2.1.1.1.2 Indicators**

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
PI	OS a (iii) Intensificarea creșterii durabile și competitivității IMM-urilor si	FEDR	Mai puțin dezvoltata	RCO 01	Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari)*	Întreprinderi	25	313

	<i>crearea de noi locuri de munca in IMM-uri, inclusiv prin investiții productive</i>								
<i>PI</i>	<i>OS a (iii) Intensificarea creșterii durabile și competitivității IMM-urilor și crearea de noi locuri de munca in IMM-uri, inclusiv prin investiții productive</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltată</i>	<i>RCO 02</i>	<i>Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi*</i>	<i>Întreprinderi</i>	<i>25</i>	<i>283</i>	
<i>PI</i>	<i>OS a (iii) Intensificarea creșterii durabile și competitivității IMM-urilor și crearea de noi locuri de munca in IMM-uri, inclusiv prin investiții productive</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltată</i>	<i>RCO 04</i>	<i>Întreprinderi care beneficiază de sprijin nefinanciar</i>	<i>Întreprinderi</i>	<i>0</i>	<i>30</i>	
<i>PI</i>	<i>OS a (iii) Intensificarea creșterii durabile și competitivității IMM-urilor și crearea de noi locuri de munca in IMM-uri, inclusiv prin investiții productive</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltată</i>	<i>RCO 15</i>	<i>Capacități create pentru pepinierele de afaceri</i>	<i>Întreprinderi</i>	<i>0</i>	<i>127</i>	

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

<b>Priority</b>	<b>Specific objective</b>	<b>Fund</b>	<b>Category of region</b>	<b>ID [5]</b>	<b>Indicator [255]</b>	<b>Measurement unit</b>	<b>Baseline or reference value</b>	<b>Reference year</b>	<b>Target (2029)</b>	<b>Source of data [200]</b>	<b>Comments [200]</b>
<i>PI</i>	<i>OS a (iii) Intensificarea creșterii durabile și competitivității IMM-urilor și crearea de noi</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltate</i>	<i>RCR 01</i>	<i>Locuri de muncă create în entitățile care beneficiază de sprijin</i>	<i>Număr de angajați normă întreagă echivalent anual</i>	<i>0</i>	<i>2020</i>	<i>1236</i>	<i>Situațiile anuale ale entităților sprijinite</i>	<i>La un an de la finalizarea sprijinului</i>

	<i>locuri de munca in IMM-uri, inclusiv prin investiții productive</i>										
<i>PI</i>	<i>OS a (iii) Intensificarea creșterii durabile și competitivității IMM-urilor și crearea de noi locuri de munca in IMM-uri, inclusiv prin investiții productive</i>	<i>FEDR</i>	<i>Mai puțin dezvoltate</i>	<i>RCR 18</i>	<i>18 - IMM-uri care utilizează serviciile de incubare după înființarea incubatorului</i>	<i>întreprinderi</i>	<i>0</i>	<i>2020</i>	<i>64</i>	<i>Proiecte sustinute</i>	<i>La un an de la finalizarea capacității de incubare. Pentru proiectele de dezvoltare de incubatoare existente vom lua în considerare doar sporul de capacitate după finalizarea proiectului</i>

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iii)	020-Infrastructuri de afaceri pentru IMM-uri (inclusiv parcuri și situri industriale)	16.997.811
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iii)	021-Dezvoltarea comercială și internaționalizarea IMM-urilor, inclusiv investiții productive	113.225.550
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iii)	025-Incubare, sprijinirea întreprinderilor de tip spin-off și spin-out și a start-up-urilor	9.561.269
PI	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iii)	024-Servicii avansate de sprijin pentru IMM-uri și grupuri de IMM-uri (inclusiv servicii de management, marketing și proiectare)	410.470

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iii)	01-Grant	139.784.630

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iii)	33-Nicio orientare teritorială	139.784.630

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+ Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>40</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

#### OS a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

##### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

<p><i>Text field [8 000]</i></p> <p>În cadrul acestui obiectiv specific sunt prevăzute intervenții în cadrul tuturor priorităților acoperite prin Axa 1. Acest obiectiv specific se regăsește în Axa 1 O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă, prin intervenții complementare cu intervențiile asociate OS a (i) și OS a (iii) și are rolul de a genera valoare adăugată pentru proiectele finanțate în principal prin OS a i și OS a iii. Complementaritatea OS a(iv) cu OS a (i) și (iii) este prevăzută să valorifice, în primul rând, investiția în active ca vector de catalizare a achiziției de cunoaștere, accentuând componenta soft a transferului de cunoaștere care se realizează odată cu transferul de tehnologie. Promotorii proiectelor vor avea posibilitatea de a prevedea în proiect activități de instruire specifică a angajaților care vor fi implicați în operarea noilor tehnologii. În special în ce privește OS a iii, componenta de instruire specializată susținută prin OS a iv complementar investițiilor este necesară pentru a facilita accesul la cele mai noi tehnologii și a răspunde uneia din barierele identificate ca îngreunând difuzarea inovării și tehnologiilor avansate, respectiv lipsa de competențe atât în interiorul organizațiilor cât și în piață. De asemenea, POR Centru are în vedere faptul că, deși OS a iii nu țintește inovarea, acest obiectiv specific are capacitatea de a cataliza inovarea la nivel de întreprinderi, așa cum rezultă dintr-un studiu desfășurat de ADR Centru în rândul IMM-urilor din Regiunea Centru<sup>41</sup> conform căruia achiziția de tehnologie este cel mai important catalizator a inovării în IMM-uri.</p> <p>Acțiunile vizate prin OS a iv sunt următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Acțiuni orizontale asociate operațiunilor finanțate din OS a (i) și OS a (iii) <ul style="list-style-type: none"> <li>• Instruire specifică pentru angajații implicați direct în proiectele cu componentă de investiții finanțate prin OS a i și OS a iii</li> <li>• Creșterea capacității echipelor implicate din entitățile de cercetare și inovare sprijinite prin OS a i de a valorifica pentru piață stocul de cunoaștere existent și generat</li> <li>• Creșterea capacității actorilor regionali sprijiniți prin OS a i (entități de CDI, Universități, companii) de a coopera în generarea de cunoaștere și inovare</li> <li>• Creșterea și susținerea capacității clusterelor de inovare, incubatoarelor, acceleratoarelor și parcurilor industriale finanțate în cadrul OS a i și OS a iii de a furniza servicii specializate pentru IMM-uri, grupuri de IMM-uri și firmele incubate, inclusiv dezvoltarea de abilități avansate pentru specializare inteligentă și tranziție industrială</li> <li>• Creșterea capacității entităților de transfer tehnologic susținute prin OS a i de a furniza servicii specializate pentru companii</li> </ul> </li> </ul>
---

<sup>40</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

<sup>41</sup> [http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2018/07/j784c\\_Anexa-2-Analiza-nevoi-de-inov-TT.pdf](http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2018/07/j784c_Anexa-2-Analiza-nevoi-de-inov-TT.pdf)



- Susținerea entităților regionale să participe în comunități de cunoaștere
- Creșterea capacității entităților de CDI și TT de a valorifica stocul de cunoaștere generat prin cercetare (research valorization)

○

Este vizată și dezvoltarea capacității administrative a actorilor regionali implicați în elaborarea, implementarea, monitorizarea, evaluarea, actualizarea și revizuirea strategiilor de specializare inteligentă, în special a membrilor CRI Centru, a participanților la EDP precum și grupurilor de lucru permanente, în cadrul unor programe de instruire și creștere a capacității specifice

IMM-urile vor putea să se asocieze pentru a dezvolta programe comune de instruire pentru angajați, în care pot implica asociații profesionale, patronale sau furnizori de educație acreditați. Dezvoltarea de abilități pentru Specializare Inteligentă, Tranziție Industrială și Antreprenoriat acoperă, ca parte componentă a proiectelor și ca intervenție autonomă, educație formală și non formală de la ISCED 3 (filiera tehnologică) până la ISCED 7, diferența față de alte tipuri de intervenții fiind că se adresează angajaților din entități direct implicați în proiectele de inovare, investiții, cooperare, și, posibil, partenerilor acestora.

Abordarea OS a iv corespunde, în principal, Priorității orizontale 5 Educație și formare pentru specializare inteligentă din care RIS 3 Centru 2021-2027, în special Acțiunea 5.2 Stimularea perfecționării competențelor (up-skilling) și achiziției de noi competențe (re-skilling) prin participarea în acțiuni de învățare formală și non formală de-a lungul vieții, dar valorifică și alte acțiuni prevăzute în Strategia de Specializare Inteligentă.

Fiind în special o abordare orizontală, asociată proiectelor finanțate din OS i și OS iii, complementaritatea cu POCIDIF este determinată de complementaritatea din OS i, în special. Față de POAT, abordarea POR Centru este orientată spre acțiuni specifice de creștere a capacității actorilor regionali, în special ca partea a operațiunilor finanțate din alte obiective specifice. PNRR se adresează creșterii capacității instituțiilor publice de implementare a proiectelor de tip cercetare-dezvoltare-inovare, prin componenta 9 Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare, Reforma 2. Raționalizarea guvernancei în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării, Reforma 3. Reforma carierei de cercetător, Investiția 5. Înființarea și operaționalizarea centrelor de competență, Investiția 6. Programul de mentorat Orizont Europa, în timp ce POR Centru se adresează în special componentei antreprenoriale, însă are capacitatea de a valorifica reformele și investițiile prevăzute în PNRR

#### ***The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):***

*Text field [1 000]*

*Principalul grup țintă este reprezentat de cercetători, antreprenori, angajați ai entităților sprijinite în operațiunile finanțate prin OS a i și OS a iii, alte entități implicate în procesul de descoperire antreprenorială din Regiunea Centru.*

#### ***Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):***

*Text field [2 000]*

*Programul are în vedere necesitatea eliminării inegalităților și promovarea egalității între femei și bărbați, precum și combaterea discriminării pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Programul nu susține acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune și se asigură ca investițiile în infrastructură facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.*

*Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, Programul va transla la nivel de proiecte următoarele condiționalități:*

- egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul operațiunilor finanțate
  - interzicerea oricăror acțiuni care au potențialul de a discrimina pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în cadrul operațiunilor finanțate
  - interzicerea oricăror acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune în cadrul operațiunilor finanțate
  - facilitarea, pentru investițiile în infrastructură, a accesului persoanelor cu dizabilități, în cadrul operațiunilor finanțate
- De asemenea, Programul va încuraja promotorii operațiunilor finanțate să își asume în aceste direcții acțiuni care depășesc cadrul legal obligatoriu.*

*Acțiunile enumerate mai sus se referă la:*

- procesele de recrutare / promovare angajați în operațiunile finanțate și stabilirea tarifelor orare pentru cheltuielile salariale finanțate
- procesele de achiziție publică aferente operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la rezultatele operațiunilor finanțate
- activitățile de instruire organizate în cadrul operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la serviciile oferite în cadrul operațiunilor finanțate

- adaptarea, unde este relevant, a produselor operațiunilor finanțate pentru utilizare de către persoane cu nevoi speciale  
 - orice alte activități, în cadrul operațiunilor finanțate, care sunt susceptibile a genera discriminare pe coordonatele enumerate mai sus.

**Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)**

Text field [2 000]

Teritoriul țintă al intervențiilor este constituit de Regiunea Centru, spațiul urban și rural. Nu sunt țintite teritorii specifice în interiorul Regiunii.

**The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR**

Text field [2 000]

Acțiunile și intervențiile prevăzute la acest obiectiv specific ating parțial și componența interregională și transnațională prin susținerea participării IMM-urilor și organizațiilor CDI în structuri, parteneriate și programe de colaborare.

De asemenea, programul poate activa mecanismele de cooperare prevăzute de art 22 (3)(d)(vi) CPR pe bază de acorduri de cooperare promovate în perioada de implementare a programului.

Programul are în vedere posibilitatea prevăzută de art 63 (4) CPR conform căreia o operațiune poate fi implementată integral sau parțial în afara unui stat membru, inclusiv în afara Uniunii, cu condiția ca operațiunea să contribuie la obiectivele programului asumate pentru Regiunea Centru. În ce privește Programul Transnațional Dunărea, temeiurile de acțiuni comune sunt determinate de structurile de cooperare agregate, crearea de platforme care să permită transferul de cunoștințe și competențe și construirea de sinergii interregionale pentru dezvoltarea strategiilor și politicilor regionale de specializare inteligentă, cu un accent special pe implicarea actorilor antreprenoriale și a rețelelor existente în descoperirea și exploatarea domeniilor promițătoare de specializare; stabilirea și pilotarea măsurilor pentru regiuni care să permită schimbul de experiență în implementarea strategiilor inteligente de specializare, de ex. crearea de rețele între regiunile specializate în domeniul industriei 4.0 și abilitățile profesionale conexe, sprijin pentru schimbul de cunoștințe conexe între regiunile model și regiunile rămase în urmă în ceea ce privește elaborarea și implementarea sistemelor de planificare a industriei 4.0. Se mai adaugă aici și Programul ERASMUS+, care oferă oportunități de învățare și mobilitate pentru profesori, elevi, ucenici, tineri și studenți în vederea dobândirii aptitudinilor și competențelor relevante (pe toate cele trei componente: cunoștințe, abilități, aptitudini) și a capacității de inserție profesională, facilitându-le tranziția de la educație la piața muncii.

**The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR**

Text field [1 000]

**2.1.1.1.2 Indicators**

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
PI	OS a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție	FEDR	Mai puțin dezvoltata	RCO 101	IMM-uri care investesc în competențe pentru specializare inteligentă, pentru tranziție industrială și antreprenariat	Întreprinderi	40	428

	<i>industrială și antreprenoriat</i>								
--	--------------------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
P1	OS a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCR 98	RCR 98 - Angajați din IMM-uri care finalizează programe de educație	Număr de angajați normă întreagă echivalent anual	0	2020	2065	Proiecte susținute	La finalizarea activităților de instruire și formare profesională

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iv)	023-Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială, antreprenoriat și adaptabilitatea întreprinderilor la schimbare	7.639.226
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iv)	024-Servicii avansate de sprijin pentru IMM-uri și grupuri de IMM-uri (inclusiv servicii de management, marketing și proiectare)	410.470

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iv)	01-Grant	8.049.696

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P1	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iv)	33-Nicio orientare teritorială	8.049.696

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+ Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

## 2.1 Priorities other than technical assistance

### 2.1.1 Title of the priority [300] (repeated for each priority)

#### Prioritatea 2 - O regiune digitală

<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to youth employment
<input checked="" type="checkbox"/> This is a priority dedicated to innovative actions
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived persons under the specific objective set out in point (m) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation*
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation <sup>42</sup>
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to urban mobility specific objective set out in point (viii) of Article 3(1)(b) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to ICT connectivity specific objective set out in point (v) of Article 3(1)(a) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation

\* If marked go to section 2.1.1.1.a

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>43</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

#### OS - a (ii) Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice

##### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

Text field [8 000]

Prima operațiune din Prioritatea 2 – O regiune digitală se adresează provocărilor identificate în strategia programului, în special celor care vizează nivelul de digitalizare al serviciilor publice, nivelul de interacțiune digitală între cetățeni și administrație, asigurarea de servicii publice pentru afaceri, precum și nivelul de utilizare a celor mai noi tehnologii pentru creșterea calității utilizării și locuirii spațiului urban. A doua operațiune se adresează transformării digitale a IMM-urilor, sector în care provocările sunt majore, conform strategiei programului. Cele două operațiuni instrumentalizează aria de intervenție ”Digitalizare” din RIS3 Centru și răspund la barierele în calea digitalizării identificate în aceeași strategie regională.

<sup>42</sup>In case resources under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) ESF+ Regulation are taken into account for the purposes of Article 7(4) ESF+ Regulation..

<sup>43</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

### **Operațiunea 1 Comunități digitale pentru o regiune inteligentă:**

Nevoia de abordare digitală rezidă din dificultățile locuirii și administrării aglomerațiilor urbane. Conform raportului VegaComp Consulting din iunie 2020, care citează Smart Cities World, piața globală de Smart City este într-o evoluție accelerată, cu o creștere medie anuală estimată la 20%, până în 2025, când este estimată la 2 trilioane de dolari, iar Europa va avea până atunci cele mai mari investiții în proiecte smart-city. RIS3 Centru susține dezvoltarea urbană prin tehnologii noi și procese inovatoare. Acțiunea 3.4 Digitalizarea comunităților a acestei strategii nominalizează direcții precum Sprijin pentru intervenții de tip smart-city/ smart communities, aplicabile municipiilor și orașelor pe baza abordării dezvoltării urbane durabile și Susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local, inclusiv securitate cibernetică, interoperabilitate pentru proiectele de digitalizare ale serviciilor publice la nivel local. Rezultatul unui chestionar adresat UAT-urilor din regiune, arată că 39% dintre respondenți nu au nici un serviciu de tip Smart City/Village funcțional în prezent.

- sprijin pentru acțiuni de tip smart-city, aplicabile municipiilor și orașelor pe baza strategiilor integrate de dezvoltare urbană;

Prima intervenție a acestei operațiuni vizează implementarea conceptului de Smart City, a cărui beneficii nu sunt încă bine cunoscute și popularizate. În cadrul acesteia va fi sprijinită dezvoltarea de sisteme/platforme/soluții/aplicații (cu includerea componentelor soft și a celor hard, respectiv echipamente, senzori, diverse obiecte) pentru susținerea a diverse servicii publice de interes. Transformarea prin digitalizare a serviciilor publice va servi interesele cetățenilor.

Acțiunile propuse în această intervenție pot susține, ca enumerare exemplificativă, dezvoltarea de:

- sisteme și platforme pentru monitorizarea activității în spații/piețe publice, zone de agrement, alte locuri de interes, în vederea reducerii infraționalității și menținerii siguranței publice;
- aplicații și platforme pentru monitorizarea diferitelor componente ale calității mediului înconjurător;
- platforme și aplicații, pentru comunicarea cu cetățenii pentru implicare civică/acțiuni de voluntariat, raportare probleme etc.;
- sisteme și aplicații de management al traficului/locurilor de parcare și optimizare a transportului public;
- platforme și aplicații de tip funcționar public virtual pentru soluționarea obligațiilor cetățenești, pentru plăți de taxe și impozite, obținere de certificate, atestate, documente eliberate de instituții;
- soluții de aplicații/platforme integrate, care să includă facilități conform celor enumerate sau de alt fel.

Inițiativa de Smart City vor putea să acopere toate verticalele Smart City - Smart Economy, Smart Mobility, Smart Environment, Smart People, Smart Living și Smart Governance – concomitent sau fracționat.

Proiectele de smart-city/digitalizare propuse pentru finanțare trebuie să fie susținute de existența unei strategii de digitalizare la nivelul comunității sau de prevederi specifice din SIDU/SDL. De asemenea, este încurajată corespondența acestor proiecte cu cele depuse în cadrul celorlalte priorități ale programului, referitoare la dezvoltarea urbană (mobilitate/iluminat/regenerare ș.a.).

- susținerea digitalizării serviciilor publice locale, inclusiv securitate cibernetică, interoperabilitate pentru proiectele de digitalizare ale serviciilor publice locale;

A doua intervenție a operațiunii se adresează transformării digitale a proceselor interne ale administrațiilor locale și județene. Transformarea are ca scop central interacțiunea facilă cu cetățeanul, prin reducerea timpilor de așteptare ai acestuia. Deschiderea spre interoperabilitate a bazelor de date, va elimina plimbarea între ghișee. În urma aplicării chestionarului cu tema digitalizării, lansat de ADR Centru, a rezultat că 6,3% din primăriile respondente (respectiv 22, dintre care una este primărie de oraș) nu au nici un proces/compartiment digitalizat și că 2 din 3 primării de oraș doresc să implementeze în viitorul apropiat servicii/soluții publice digitalizate. Principalul obstacol în calea adoptării soluțiilor digitale, identificat de respondenți, este lipsa resurselor financiare. În domeniul digitalizării administrației publice se pot propune acțiuni care vizează orientativ dezvoltarea de soluții inovative prin:

- aplicații și sisteme digitale de măsurare/cartare/ajustare a consumului de energie și resurse în diverse spații publice (de ex. energie electrică pentru spații deschise, energie electrică/termică pentru spații închise, apă pentru irigarea spațiilor verzi etc.);
- platforme pentru managementul documentelor și al arhivelor;
- platforme de gestiune integrată și aplicații de accesare datelor și a documentelor emise de mai multe instituții/servicii locale sau servicii/departamente/compartimente din cadrul aceleiași instituții;
- platforme pentru managementul integrat al patrimoniului public etc.
- aplicații și soluții de e-guvernare locală și județeană
- orice alte platforme, aplicații și soluții orientate, în principal, spre digitalizarea proceselor interne ale administrațiilor publice locale și digitizarea conținutului generat în aceste procese.

Delimitarea dintre intervențiile destinate Smart City și cele destinate digitalizării serviciilor publice se realizează prin examinarea orientării acestor intervenții. Proiectele de Smart City sunt orientate preponderent spre teritoriul și cetățenii

asupra cărora acționează și cu care interacționează administrația publică, în timp ce proiectele de digitalizare se referă preponderent la procesele interne ale instituției publice.

- Platformă regională pilot de open-innovation în domeniul smart-city – proiect strategic regional.

Pentru instrumentalizarea eficientă a celor două intervenții și pentru a facilita componenta de co-creație, POR Centru susține dezvoltarea unei platforme-pilot de inovare deschisă specializată în soluții de tip Smart City. Scopul acesteia este să faciliteze achiziția de inovare și să înlesnească testarea aplicațiilor. Aici se pot exprima nevoi specifice, care să fie adresate de diverși dezvoltatori cu propuneri de soluții.

### **Operațiunea 2 Întreprinderi digitale pentru o economie avansată - sectoarele de specializare inteligentă:**

Programul poate contribui la structurarea unei piețe regionale de soluții de digitalizare pentru companii. În lipsa unor clienți locali pentru care să furnizeze soluții, companiile regionale de ITC rămân inferioare în lanțul valoric sectorial, dezvoltarea ofertei fiind încetinită. Catalizarea cererii de soluții de digitalizare din partea companiilor va avea ca efect o creștere a ofertei. Furnizorii locali vor fi stimulați să dezvolte soluții adaptate nevoilor. În urma lansării de către ADR Centru a unui chestionar pentru IMM-urile din regiune pentru sondarea gradului de digitalizare și măsurarea nevoilor acestora, s-au confirmat informațiile existente la nivel național. Astfel, s-a constatat că gradul de digitalizare este unul scăzut, serviciile complexe fiind utilizate pe scară restrânsă (designul digital este utilizat de 18% dintre întreprinderi; analiza big data de doar 3%, tehnologia Product Lifecycle Management nu este adoptată de niciun respondent, robotica și industria 4.0 se întâlnesc la 1%, automatizarea și contractele inteligente la 3% și realitatea augmentată/virtuală este prezentă la 4% dintre respondenți). Cele mai importante soluții pentru digitalizare percepute de respondenții la chestionar sunt licențele software și aplicațiile particularizate (75%, respectiv 71%). În privința bugetului necesar pentru investiții în digitalizare, 48% dintre chestionați au răspuns că necesarul se încadrează între 50k-200k euro.

- Sprijinirea digitalizării IMM-urilor

Finanțările din cadrul acestei intervenții sunt destinate doar IMM-urilor și vizează orientativ investiții în active corporale și necorporale (echipamente și programe/aplicații/servicii) cu relevanță pentru:

- transformarea digitală și inovarea modelului de afaceri, care să aibă ca rezultat digitalizarea proceselor interne, a producției, a distribuției și livrărilor, a colectării și analizării datelor (de ex. sisteme PLM, robotică, sisteme/aplicații de tip IoT, automatizare, VR/AR, alte aplicații particularizate etc.);
- dezvoltarea comunicării digitale cu furnizorii/ clienții, (de ex. sisteme de e-facturare, sisteme pentru circuit digitalizat de comandă etc.);
- paginile web avansate, dinamice, inclusiv cu facilități de magazin online/comerț electronic;
- găzduirea de tip cloud;
- securitatea cibernetică – protecția tranzacțiilor online și a datelor personale;
- extinderea rețelei de clienți/internaționalizare etc.

Spre deosebire de POCIDIF, POR Centru vizează intervenții regionale și locale. Prin OS(ii), POCIDIF are ca scop digitalizarea în zona administrației publice centrale, orientat spre asigurarea securității, a disponibilității de integrare într-un sistem de management și gestiune comun. Acțiunile complementare prin POR 2021-2027 pot viza construirea și îmbunătățirea sistemelor locale necesare. Pentru a sprijini procesul de tranziție de la guvernarea actuală la o guvernare digitală, este necesară digitalizarea serviciilor publice prin modernizarea și simplificarea procedurilor administrației publice centrale, asumată de POCIDIF, și locale, susținută prin POR. PNRR se concentrează pe standardizarea, transformarea, consolidarea și reforma arhitecturii datelor guvernamentale, realizarea cadrului legal pentru interoperabilitate, introducerea semnăturii digitale și a cetățeniei electronice, creșterea interoperabilității, digitalizarea educației, Broadband și 5G. În contrapartidă, POR Centru se adresează inițiativelor locale, în completarea PNRR. În ce privește digitalizarea sectorului de sănătate, acest domeniu este abordat de Programului Operațional Sănătate. Digitalizarea sistemului medical este prevăzută în Axa Prioritară 6, printr-o acțiune care vizează asigurarea de soluții digitale în infrastructura din sănătate (digitizare a instituțiilor medicale). Programul Operațional Educație și Ocupare pentru perioada 2021-2027, aflat în pregătire la nivelul Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene, prevede și adaptarea ofertei de educație și formare profesională la provocarea reprezentată de digitalizare, între prioritățile sale.

Acțiunile propuse vin în întâmpinarea obiectivelor Strategiei UE pentru Regiunea Dunării (EUSDR), Aria Prioritară 8. Acțiunea 5. Îmbunătățirea aplicării tehnologiilor de inteligență artificială (AI) de către IMM-urile din Regiunea Dunării. Intervențiile sunt complementare cu Programul pentru Interconectarea Europei, InvestEU, Digital Innovation and Scale-up Initiative sfera de aplicare a acestora fiind însă una de anvergură europeană, în timp ce POR servește interesele regionale.

### ***The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):***

*Text field [1 000]*

*Grupul țintă este format din următoarele categorii și persoane:*

- UAT la nivel local și județean
- Angajații UAT, organizații private (antreprenori, ONG) pentru soluții de tip smart city,
- Locuitorii din zonele care beneficiază de implementarea proiectelor,
- Întreprinderi private din zonele care beneficiază de implementarea proiectelor,
- Antreprenori interesați de dezvoltare în zonele beneficiare,
- IMM-uri

**Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):**

Text field [2 000]

Programul are în vedere necesitatea eliminării inegalităților și promovarea egalității între femei și bărbați, precum și combaterea discriminării pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Programul nu susține acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune și se asigură ca investițiile în infrastructură facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.

Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, Programul va transla la nivel de proiecte următoarele condiționalități:

- egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul operațiunilor finanțate
  - interzicerea oricăror acțiuni care au potențialul de a discrimina pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în cadrul operațiunilor finanțate
  - interzicerea oricăror acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune în cadrul operațiunilor finanțate
  - facilitarea, pentru investițiile în infrastructură, a accesului persoanelor cu dizabilități, în cadrul operațiunilor finanțate
- De asemenea, Programul va încuraja promotorii operațiunilor finanțate să își asume în aceste direcții acțiuni care depășesc cadrul legal obligatoriu.

Acțiunile enumerate mai sus se referă la:

- procesele de recrutare / promovare angajați în operațiunile finanțate și stabilirea tarifelor orare pentru cheltuielile salariale finanțate
- procesele de achiziție publică aferente operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la rezultatele operațiunilor finanțate
- activitățile de instruire organizate în cadrul operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la serviciile oferite în cadrul operațiunilor finanțate
- adaptarea, unde este relevant, a produselor operațiunilor finanțate pentru utilizare de către persoane cu nevoi speciale
- orice alte activități, în cadrul operațiunilor finanțate, care sunt susceptibile a genera discriminare pe coordonatele enumerate mai sus.

**Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)**

Text field [2 000]

Regiunea Centru

**The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR**

Text field [2 000]

De asemenea, programul poate activa mecanismele de cooperare prevăzute de art. 22(3)(d)(vi) CPR pe bază de acorduri de cooperare promovate în perioada de implementare a programului.

Programul are în vedere posibilitatea prevăzută de art 63 (4) CPR, conform căreia o operațiune poate fi implementată integral sau parțial în afara unui stat membru, inclusiv în afara Uniunii, cu condiția ca operațiunea să contribuie la obiectivele programului asumate pentru Regiunea Centru

**The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR**

Text field [1 000]

**2.1.1.1.2 Indicators**

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
P2	OS a (ii) <i>Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 01	Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro,mici, medii, mari)	Număr întreprinderi	21	214
P2	OS a (ii) <i>Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 02	Întreprinderi care beneficiază de sprijin prin granturi	Număr întreprinderi	21	214
P2	OS a (ii) <i>Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 13	Valoarea serviciilor, produselor și proceselor digitale dezvoltate pentru întreprinderi	Euro	3.272.432	32.724.316
P2	OS a (ii) <i>Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 14	Instituții publice care beneficiază de sprijin pentru a dezvolta servicii și aplicații digitale	Număr instituții	3	30

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
----------	--------------------	------	--------------------	--------	-----------------	------------------	-----------------------------	----------------	---------------	----------------------	----------------



P2	OS a (ii) <i>Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 02	Investiții private care completează sprijinul public (din care: granturi, instrumente financiare)	Euro	0	2020	6,010,589	Proiectele susținute	
P2	OS a (ii) <i>Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 11	Utilizatori de noi servicii și aplicații digitale publice	Număr persoane	0	2020	96.000	Proiectele susținute	
P2	OS a (ii) <i>Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 12	Utilizatori de noi produse, servicii și aplicații digitale dezvoltate de întreprinderi	Număr persoane	0	2020	428	Proiectele susținute	

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P2	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (ii) <i>Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice</i>	013-Digitalizarea IMM-urilor (inclusiv comerț electronic, activități economice electronice și procese economice în rețea, centre de inovare digitală, laboratoare vii, antreprenori web și start-up-uri în domeniul TIC, B2B )	26.713.727
P2	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (ii) <i>Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al</i>	016-Soluții TIC, servicii electronice și aplicații	40.831.294

			companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice	pentru administrația publică	
--	--	--	---	------------------------------	--

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P2	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (ii) Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice	01-Grant	67.545.021

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P2	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (ii) Valorificarea avantajelor digitalizării în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice	33-Nicio orientare teritorială	67.545.021

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+ Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>44</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

#### OS a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

##### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

<p><i>Text field [8 000]</i></p> <p>Acest obiectiv specific se regăsește în Prioritatea 2 O regiune digitală printr-o intervenție complementară cu intervențiile asociate OS a (ii), menită să crească capacitatea de a genera valoare adăugată pentru proiectele finanțate.</p> <p>În cadrul ambelor operațiuni este prevăzută intervenția complementară de instruire specifică pentru utilizarea noilor instrumente digitale implementate. Această componentă se adresează, în funcție de acțiunea la care se atașează, următoarelor categorii de public:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>personalul din administrație, pentru operarea platformelor digitale finanțate din OS a (ii), în cadrul <b>Operațiunii Comunități digitale pentru o regiune inteligentă</b></li> </ul>
--

<sup>44</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

- personalul din companii, în vederea îmbunătățirii utilizării instrumentelor digitale finanțate din OS a (ii) în cadrul **Operațiunii Întreprinderi digitale pentru o economie avansată**

Dezvoltarea competențelor digitale avansate specifice din administrația publică, dar și în cadrul IMM-urilor este o prioritate orizontală care se adresează nevoilor de achiziție de competențe pentru toți actorii implicați, la nivel de proiecte. Susținerea achiziției de competențe în relație cu OS a (ii) este o condiție esențială pentru valorificarea la maxim a oportunităților. Trebuie avut în vedere că la nivel național, implicarea adulților în procesul de învățare de-a lungul vieții este mult diminuat față de media europeană (și față de nevoile reale de re-skilling și pregătire pentru noile paradigme tehnologice), competențele digitale ale capitalului uman plasează România pe ultimul loc în UE (conform rapoartelor DESI), ceea ce contribuie la menținerea în minoritate a integrării tehnologiilor digitale (conform accelerași rapoarte), antreprenoriatul este și el la minim, iar una din barierele majore a digitalizării este tocmai lipsa de resursă umană disponibilă să opereze noile instrumente digitale, conform RIS 3 Centru. Prin integrarea la nivel de proiect a acestei priorități ca temă orizontală, se deschide pentru promotorii de proiecte posibilitatea ca resursele umane existente sau necesare pentru punerea în practică a proiectelor să fie înrolate în programe de pregătire specifice în strânsă legătură cu profilul proiectului, inclusiv în ce privește operarea tehnologiilor achiziționate. DG Connect identifică drept provocare cheie în procesul de digitalizare al IMM-urilor golul de cunoaștere (Knowledge Gap): de cele mai multe ori IMM-urile nu sunt conștiente de beneficiile digitalizării și nu știu cum să adopte tehnologiile digitale în afacerile lor. Programele de digitalizare de succes trebuie să se concentreze pe furnizarea de produse și servicii integrate pentru IMM-uri, incluzând activități de conștientizare, programe de alfabetizare digitală, transfer de cunoaștere, servicii de consultanță și investiții în tehnologii digitale. Succesul acestor servicii este condiționat și de proximitatea teritorială a DIH față de piața pe care o țintește, pentru a-i permite o bună cunoaștere a specificului și accesibilitate față de fiecare client în parte. Conform Digital Economy and Society Index, ediția 2020, "România se situează pe locul 27 din cele 28 de țări ale UE în ceea ce privește capitalul uman, stagnând în această privință comparativ cu anul precedent. Nivelurile competențelor digitale cel puțin elementare și al competențelor cel puțin elementare în materie de software situează România pe locul 27 în rândul statelor membre ale UE." Rezultatele proiectelor care au vizat îmbunătățirea nivelurilor de competențe digitale au rămas limitate, conform aceluiași raport. Beneficiile digitalizării pot fi valorificate doar în condițiile în care există competențe specifice la nivelul populației. Datele chestionarelor regionale pentru IMM-uri și administrație publică, utilizabile pentru fundamentarea acestor intervenții, confirmă concluziile existente în rapoartele care vizează întreg teritoriul național, respectiv, mai puțin de jumătate (48%) dintre IMM-uri acordă importanță competențelor digitale în procesul de recrutare a angajaților. Dintre aceștia, aproape 70% se rezumă la criteriile simple, precum competențe în editarea documentelor, a foilor de lucru sau prezentărilor. În privința instruirii angajaților, majoritatea respondenților au afirmat că instruirea se realizează informal, de către alți colegi sau superiorul direct. Doar 18% susțin că instruirea se desfășoară cel puțin o dată pe an și cei mai mulți nu acordă importanță acestui aspect. Factorii principali care împiedică dezvoltarea competențelor digitale ale angajaților sunt lipsa resurselor financiare și concentrarea pe eforturile operaționale curente în defavoarea altor activități. Importanța competențelor digitale ale personalului angajat în instituții este recunoscută de autoritățile publice respondente în mare măsură (peste 90% dintre acestea) și validează ipoteza necesității de formare profesională și în acest sector. Chiar în aceste condiții, 42% din autoritățile publice nu asigură instruire pentru perfecționarea competențelor digitale ale angajaților, iar angajații în 45% din instituții sunt instruiți informal, de către colegi sau superiori ierarhici. În privința gradului de satisfacție cu privire la competențele digitale ale angajaților, în mediul urban 32% din primării au acordat note între 3 și 6, pe o scară de 1 la 10. Cu toate acestea, 52% din respondenți au declarat că nu utilizează criterii de evaluare a competențelor digitale în recrutarea noilor angajați. Rezultatele obținute în urma aplicării celor două chestionare sunt convergente, arătând atât pentru mediul privat, cât și pentru sectorul public, un nivel nesatisfăcător al competențelor digitale ale angajaților și, adițional, lipsa unor instrumente adecvate care sunt necesare a fi adoptate de angajatori.

Mecanismele de intervenție cuprind ajutoare regionale, de stat și de minimis, care vor putea fi accesate direct sau indirect. Activitățile finanțate din OS iv sunt limitate la instruirei specifice pentru personalul/angajații beneficiarilor de finanțare din OS ii, din această prioritate de investiții și vor fi corelate cu achizițiile finanțate prin acest obiectiv. Acestea se pot orienta spre rezultate precum:

- Dobândirea competențelor personalului din administrația publică de a utiliza eficient instrumentele digitale achiziționate cu sprijin din OS ii;
- Obținerea de către angajații beneficiarilor de competențe specifice de operare a infrastructurilor achiziționate cu sprijin din OS ii;
- Creșterea capacității de inovare a angajaților, prin utilizarea instrumentelor digitale.

De asemenea, prin OS iv vor fi susținute acțiuni orientate spre creșterea capacității actorilor regionali, prin intermediul Agenției de Inovare înțeleasă ca centru de competențe în direcția creșterii capacității de planificare

strategică în administrația publică locală, orientată în special în direcția transformării digitale și implementării inițiativelor de tip smart city.

Fiind în special o abordare orizontală, asociată proiectelor finanțate din OS ii, complementaritatea cu POCIDIF este determinată de complementaritatea din OS ii. Față de POAT, abordarea POR Centru este orientată spre acțiuni specifice de creștere a capacității actorilor regionali, în special ca parte a operațiunilor finanțate din alte obiective specifice. Pe de altă parte, PNRR<sup>45</sup> are prevăzute intervenții asimilate instruirii personalului din sectorul public, în special în legătură cu programul de reforme asociat implementării pilonului II, diferențierea urmând să fie realizată la nivel de operațiuni, în condițiile în care abordarea PNRR este transversală și cu un grad mai mare de generalitate și nu este conectată la specificul operațiunilor.

#### **The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):**

*Text field [1 000]*

Grupul țintă este format din următoarele categorii și persoane:

- Angajații UAT, ai organizațiilor private (antreprenori, ONG), care sunt instruiți,
- Organizațiile care susțin cursurile de formare,
- Locuitorii din zonele care beneficiază de interacțiune cu personalul instruit,
- Întreprinderi private din zonele care beneficiază de implementarea proiectelor de instruire de către administrațiile publice
- personalul din IMM-uri

#### **Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):**

*Text field [2 000]*

Programul are în vedere necesitatea eliminării inegalităților și promovarea egalității între femei și bărbați, precum și combaterea discriminării pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Programul nu susține acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune și se asigură ca investițiile în infrastructură facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.

Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, Programul va transla la nivel de proiecte următoarele condiționalități:

- egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul operațiunilor finanțate
  - interzicerea oricăror acțiuni care au potențialul de a discrimina pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în cadrul operațiunilor finanțate
  - interzicerea oricăror acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune în cadrul operațiunilor finanțate
  - facilitarea, pentru investițiile în infrastructură, a accesului persoanelor cu dizabilități, în cadrul operațiunilor finanțate
- De asemenea, Programul va încuraja promotorii operațiunilor finanțate să își asume în aceste direcții acțiuni care depășesc cadrul legal obligatoriu.

Acțiunile enumerate mai sus se referă la:

- procesele de recrutare / promovare angajați în operațiunile finanțate și stabilirea tarifelor orare pentru cheltuielile salariale finanțate
- procesele de achiziție publică aferente operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la rezultatele operațiunilor finanțate
- activitățile de instruire organizate în cadrul operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la serviciile oferite în cadrul operațiunilor finanțate
- adaptarea, unde este relevant, a produselor operațiunilor finanțate pentru utilizare de către persoane cu nevoi speciale
- orice alte activități, în cadrul operațiunilor finanțate, care sunt susceptibile a genera discriminare pe coordonatele enumerate mai sus.

#### **Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)**

*Text field [2 000]*

<sup>45</sup> Planul Național de Relansare și Reziliență a fost publicat în forma sa finală în 2 iunie 2021, fiind disponibil la <https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2021/06/0c2887df42dd06420c54c1b4304c5edf.pdf>

**The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR**

Text field [2 000]

Programul poate activa mecanismele de cooperare prevăzute de art. 22(3)(d)(vi) CPR pe bază de acorduri de cooperare.

Programul are în vedere posibilitatea prevăzută de art. 63 (4) CPR conform căreia o operațiune poate fi implementată integral sau parțial în afara unui stat membru, inclusiv în afara Uniunii, cu condiția ca operațiunea să contribuie la obiectivele programului asumate pentru Regiunea Centru.

**The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR**

Text field [1 000]

**2.1.1.1.2 Indicators**

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
P2	OS a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat	FEDR	Mai puțin dezvoltata	RCO 101	RCO 101 - IMM-uri care investesc în dezvoltarea competențelor	Număr întreprinderi	15	150

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
P2	OS a (iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare	FEDR	Mai puțin dezvoltata	RCR 98	RCR 98 - Angajați din IMM-uri care finalizează programe	Număr persoane	0	2021	300	Proiectele implementate	

	e inteligentă, tranziție industrială și antreprenoria				de formare a competențelor						
--	--	--	--	--	----------------------------------	--	--	--	--	--	--

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P2	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iv)	023-Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială, antreprenariat și adaptabilitatea întreprinderilor la schimbare	1.246.941

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P2	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iv)	01-Grant	1.246.941

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P2	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS a (iv)	33-Nicio orientare teritorială	1.246.941

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+ Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

## 2.1 Priorities other than technical assistance

### 2.1.1 Title of the priority [300] (repeated for each priority)

## Prioritatea 3 - O regiune cu comunități prietenoase cu mediul

<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to youth employment
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to innovative actions
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived persons under the specific objective set out in point (m) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation*
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation <sup>46</sup>
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to urban mobility specific objective set out in point (viii) of Article 3(1)(b) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to ICT connectivity specific objective set out in point (v) of Article 3(1)(a) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation

\* If marked go to section 2.1.1.1.a

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>47</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

## OS b (i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră

### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

*Text field [8 000]*

Analizele regionale indică faptul că fondul construit regional prezintă performanțe energetice scăzute fiind necesare măsuri imediate care să asigure reabilitarea energetică a fondului construit. Suplimentar acestor intervenții, datorită vechimii clădirilor și vulnerabilității seismice<sup>48</sup> sunt necesare măsuri care să asigure consolidarea structurală a acestor clădiri. Totodată, pentru asigurarea unor măsuri eficiente de renovare, care ar putea reduce consumul de energie al clădirilor, dar și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, la nivel regional sunt avute în vedere și măsuri de sprijin pentru creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al acestor clădiri (de la apă caldă menajeră preparată solar și de la PV până la abordări inovative). În cazul sectorului rezidențial prin program se are în vedere sprijinirea gospodăriilor<sup>49</sup> aflate în clădiri multifamiliale (blocuri de locuințe), inclusiv locuințe sociale și clădiri colective rezidențiale, care datorită vechimii clădirilor și calității precare a fondului de locuit<sup>50</sup> prezintă eficiență energetică scăzută și consumuri energetice nesustenabile, generând cheltuielile energetice ridicate și presiune asupra bugetului gospodăriei<sup>51</sup>. Măsurile propuse au în vedere creșterea ritmului de renovare, care conform datelor actuale arată că până în prezent numai 3,6% din totalul locuințelor au beneficiat de măsuri de reabilitare termică. În acest sens, pentru creșterea performanței energetice și reducerea consumului de energie, este nevoie de continuarea intervențiilor

<sup>46</sup>In case resources under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) ESF+ Regulation are taken into account for the purposes of Article 7(4) ESF+ Regulation..

<sup>47</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

<sup>48</sup> Pentru o abordare holistică, intervențiile din domeniul reabilitării termice vor ține cont de caracteristicile zonei, inclusiv de vulnerabilitatea la riscul seismic (potrivit hărților de hazard seismic elaborate de Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare pentru Fizica Pământului<sup>48</sup>, județele Brașov, Covasna și parțial Harghita și Sibiu sunt incluse grupa zonelor cu risc seismic ridicat, iar județele Alba, Mureș și parțial Harghita și Sibiu în grupa zonelor cu risc seismic mediu).

<sup>49</sup> Gospodăriile aflate în blocuri de locuințe reprezintă aproximativ 72% din totalul locuințelor din mediul urban regional, au o suprafață medie încălzită de 48 mp și se găsesc în proporție de peste 60% în blocuri cu regim de înălțime P+4E

<sup>50</sup> Din fondul total de locuințe, peste 89% fuseseră construite înainte de anul 2000, aproximativ 53% din acestea au fost construite înainte de 1970 și peste 90% înainte de 1989, toate având o performanță energetică slabă.

<sup>51</sup> Potrivit datelor publicate de Institutul Național de Statistică, [Condițiile de viață ale populației din România, 2019](#), cheltuielile medii lunare pe o gospodărie pentru plata serviciilor pe principalele categorii sociale au crescut anual, iar statistic arată că în 2019 **aproximativ 21,3 % din populația Regiunii Centru nu a putut să-și plătească facturile la utilități la timp din cauza dificultăților financiare și aproximativ 6,8% din populația Regiunii Centru s-a confruntat cu imposibilitatea de a încălzi gospodăria la un nivel adecvat;**

ce vizează renovarea fondului de locuințe. Aceste intervenții vor aborda problema sărăciei energetice, contribuind la atingerea obiectivelor naționale stabilite prin PINESC<sup>52</sup> privind reducerea gradului de sărăcie energetică, iar prin măsurile propuse se are în vedere reabilitarea clădirilor rezidențiale cu accent pe prioritizarea *consumatorului vulnerabil*. În ceea ce privește *sectorul public*, abordarea programului va viza clădiri publice cu funcțiuni de sănătate, educație, culturale, administrative, care conform analizelor regionale<sup>53</sup> ocupă circa 18% din suprafața totală construită de la nivel regional. Spațiile ocupate de administrația publică, clădirile cu funcțiuni de sănătate<sup>54</sup>, educaționale<sup>55</sup> și cele comerciale determină împreună aproximativ 75% din consumul nerezidențial de energie, fiecare reprezentând 20-25% din total; școlile și unitățile spitalicești fiind cele mai mari consumatoare de energie. Analizele regionale arată că atât infrastructura educațională cât și cea de sănătate de la nivel regional prezintă deficiențe structurale, fiind necesare lucrări de reabilitare și consolidare a clădirilor precum și lucrări la sistemele de instalații din clădiri care să contribuie la reducerea consumului de energie și la creșterea performanței energetice a acestora. Deși creșterea eficienței energetice a acestor clădiri reprezintă o prioritate la nivel regional, datorită costurilor mari necesare realizării acestor proiecte, ce implică intervenții de consolidare anterior intervențiilor de EE, ritmul de reabilitare/consolidare și modernizare este lent inclusiv în municipiile reședințe de județ (potrivit analizelor regionale cca 1.5% din clădirile publice de la nivel regional au beneficiat în perioada anterioară de programare de măsuri de reabilitare termică).

#### **Acțiuni prioritare:**

**Renovarea fondului construit regional (clădiri rezidențiale și nerezidențiale, publice și private) și măsuri de sprijin ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al clădirilor din Regiunea, inclusiv măsuri privind întărirea capacității administrative a autorităților publice pentru dezvoltarea de proiecte care vizează măsuri de renovare aprofundată a clădirilor**

Operațiuni cu caracter orientativ:

- **sprijin în vederea asigurării/îmbunătățirii eficienței energetice și creșterea performanței energetice a clădirilor rezidențiale<sup>56</sup> din Regiunea Centru**, inclusiv măsuri de consolidare structurală în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitate la riscurile identificate, raportat la zona seismică; **măsuri ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al acestor clădiri** e.g. instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei din surse regenerabile (pompe de căldură, panouri solare, panouri fotovoltaice) și **ca parte a proiectelor, acțiuni complementare ce contribuie la îmbunătățirea performanței energetice și măsuri conexe investiției de bază;**
- **sprijin în vederea asigurării/îmbunătățirii eficienței energetice a clădirilor publice din Regiunea Centru, inclusiv a clădirilor identificate ca monumente istorice, măsuri de consolidare structurală**, în funcție de nivelul de expunere și vulnerabilitatea la riscurile identificate, raportat la zona seismică, **măsuri privind reabilitarea/modernizarea** instalațiilor electrice, de alimentare cu apă și de ventilare din aceste clădiri care să contribuie la reducerea consumului de energie și creșterea performanței energetice; măsuri ce contribuie la creșterea ponderii de surse regenerabile în consumul de energie al acestor clădiri e.g. instalarea unor sisteme alternative de producere a energiei din surse regenerabile (pompe de căldură, panouri solare, panouri fotovoltaice) și ca parte a proiectelor, **acțiuni complementare ce contribuie la îmbunătățirea performanței energetice și măsuri conexe investiției de bază;**
- măsuri ce vizează **întărirea capacității administrative a autorităților publice pentru dezvoltarea de proiecte care vizează "deep renovation" pe eficiență energetică prin dezvoltarea de ghiduri și soluții de bune practici etc. și elaborarea de strategii pentru eficiență energetică** (ex. strategii de reducere a emisiilor de GES), ca parte a proiectelor

Renovarea clădirilor de la nivel regional se va face **prioritizat**, pe baza unor criterii cumulative, de natură tehnică, economică și socială, începând cu clădirile cu cele mai reduse performanțe energetice (cele care consumă cea mai mare cantitate de energie) și cu ratele de ocupare cele mai ridicate (și așteptări ca aceste clădiri să fie ocupate pentru următorul deceniu sau pentru următoarele două decenii). **Prioritizarea regională** va avea în vedere obiectivele SNRTL, nevoile regionale și prioritățile identificate în PDR Centru pentru perioada 2021-2027. Prioritizarea se va face în funcție de **consum, performanță energetică și tipul utilizatorilor**. În cazul *clădirilor rezidențiale*, în afara criteriilor legate de consum și de locuirea de către categorii sociale vulnerabile,

<sup>52</sup> Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030

<sup>53</sup> Analize regionale coroborate cu Creșterea Eficienței Energetice în Clădirile din România (Studiu EPG), în 2018

<sup>54</sup> în ceea ce privește infrastructura de sănătate, în Regiunea Centru se găsesc 13,6% din spitalele existente la nivel național, 49,4% din totalul policlinicilor, 12,4% din totalul dispensarelor și aproximativ 10% din totalul cabinetelor medicale.

<sup>55</sup> În 2018 la nivelul Regiunii Centru erau 904 de unități școlare;

<sup>56</sup> Conform INS, clădirile rezidențiale sunt destinate exclusiv, sau în principal, pentru locuit (peste 50% din spațiul locuibil sau din volumul construit este utilizat pentru locuit). Clădirile pentru colectivități (case de bătrâni, centre de plasament, cămine) se consideră clădiri rezidențiale



prioritizarea investițiilor va avea în vedere și contextul urbanistic și economic, pentru a nu se investi în zone în curs de depopulare sau care din cauza problemelor economice sau de accesibilitate se estimează că vor fi depopulate. Pornind de la nevoile regionale, sprijinul acordat fondului rezidențial construit va fi defalcat în: clădiri rezidențiale deținute de proprietari privați și clădiri rezidențiale aflate în proprietatea publică a unei instituții locale/centrale. În cazul *clădirilor publice*, prioritizarea la nivel regional se va face în funcție de gradul de utilizare a clădirilor și de amploarea renovării. Având în vedere datele regionale și portofoliul de proiecte POR Centru 2021-2027 va sprijini cu prioritate proiectele ce vizează clădiri de utilitate educațională și medicală (scoli, spitale etc.), urmate de clădiri socio – culturale și cu funcțiuni sportive și ulterior de clădiri administrative ale autorităților publice (sediu primărie, palat administrativ etc) și clădiri aparținând instituțiilor publice ale autorităților centrale. În cadrul acestei acțiuni vor fi eligibile și clădirile identificate ca monumente istorice; în cazul acestor clădiri măsurile de renovare vor fi corelate cu analize/expertize ce vor stabili necesitatea intervențiilor în relație cu principiile conservării și restaurării monumentelor istorice și cu necesitatea utilizării contemporane a acestora, fiind însoțite avizele autorităților competente din domeniul conservării monumentelor.

***Intervențiile selectate pentru finanțare vor fi monitorizate pe tot parcursul proiectului***, de la selecție până în etapa post-implementare, efectuându-se monitorizări detaliate ale principalelor caracteristici ale clădirilor propuse pentru reabilitare și consolidare. Măsurile de consolidare structurală vor fi corelate cu zonele seismice, iar intervențiile ce vor include acest tip de lucrări vor fi însoțite de analize cost beneficiu privind utilizarea lor pe termen lung. Pentru întărirea capacității administrative în ceea ce privește reabilitarea aprofundată (măsurile de tip deep -renovation) sunt prevăzute activități specifice de tipul elaborării de ghiduri și soluții de bune practici etc. Scopul acestor acțiuni este a crește gradul de pregătire a beneficiarilor în ceea ce privește abordarea măsurilor de reabilitare aprofundată.

Intervențiile propuse pentru renovarea fondului construit regional sprijină tranziția către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon, au în vedere obiectivele SNRTL<sup>57</sup>, PINESC contribuind totodată la asigurarea unui răspuns la provocările în materie de eficiență energetică identificate în Raportul de Țară al Comisiei Europene pentru anul 2019, unde e menționată ca prioritate sprijinirea intervențiilor ce vizează creșterea eficienței energetice și tranziția la o economie cu emisii scăzute de carbon.

#### **Contribuția preconizată la realizarea obiectivului de politica 2 O Europa mai verde**

Tipurile de operațiuni indicate fac posibilă intervenția eficientă asupra fondului de clădiri publice și rezidențiale din Regiunea Centru, îmbunătățind eficiența energetică globală a teritoriului. Reabilitarea clădirilor rezidențiale și a clădirilor publice va **face posibilă intervenția asupra fondului construit pentru a reduce sărăcia de combustibil, consumul de energie și nivelul emisiilor de gaze cu efect de seră în vederea conturării unei regiuni mai ecologice și mai durabile**. Renovările pot, de asemenea, să stimuleze dezvoltarea sectorului construcțiilor și reprezintă o oportunitate de a sprijini IMM-urile și locurile de muncă locale. Dezvoltarea proiectelor demonstrative/ pilot care să aibă în vedere valorificarea surselor regenerabile de energie în funcție de specificul zonei constituie o oportunitate Regiune, deoarece acestea permit dezvoltarea de noi soluții tehnice și însușirea lor de către actorii regionali implicați în reabilitarea/ construirea și, inclusiv dezvoltarea unui portofoliu de exemple ce pot sprijini și autoritățile locale în abordarea obstacolelor în materie de renovare/ reabilitare a clădirilor. Pe fondul creșterii performanței energetice și reducerii emisiilor de carbon, acțiunile indicate în cadrul acestei priorități contribuie la atingerea privind îmbunătățirea eficienței energetice.

#### **Contribuția preconizată la realizarea strategiilor macro-regionale și strategiilor privind bazele maritime, precum și planurilor teritoriale pentru o tranziție justă, prevăzute la articolul [7] din Regulamentul (UE) [Regulamentul FTJ] sprijinite de FTJ, după caz:**

Acțiunile indicate vor contribui la implementarea Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), prin promovarea unor investiții în conformitate cu ariile prioritare SUERD în scopul maximizării impactului acesteia la nivel regional. Aceste operațiuni sunt în concordanță cu ariile prioritare SUERD, definite

<sup>57</sup> Conform prevederilor Strategia națională de renovare pe termen lung pentru sprijinirea renovării parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice, cât și private, și transformarea sa tratată într-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficiență energetică și decarbonat până în 2050, aprobată prin HG 1034/2020 (SNRTL), sectorul public trebuie să aibă un rol demonstrativ și să-și asume rolul de lider prin îmbunătățirea eficienței energetice respectiv, renovarea a 26% din clădirile publice existente la nivel național până în 2030 (8,25 milioane mp), o realizare care ar reduce consumul de energie cu 0,05 milioane tep și ar obține o evitare a emisiilor de CO2 de 0,25 milioane tone pentru perioada 2021-2030. Strategia, identificată ca și condiție favorizantă pentru POR Centru, identifică faptul că renovarea clădirilor publice trebuie să reprezinte un model de bună practică și din punct de vedere al calității arhitecturale a intervențiilor.

în Planul de acțiune ce însoțește Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor<sup>58</sup>, respectiv aria prioritară 2 „Energie Sustenabilă”.  
Tipurile de operațiunile incluse vor fi corelate cu cele propuse pe acest obiectiv în cadrul Planul Teritorial pentru Tranziție Justă al județului Mureș – teritoriul de la nivel regional propus în PO Tranziție Justă. Pentru a maximiza impactul intervențiilor propuse în PTTJ se vor asigura sinergiile și complementaritățile între cele două documente: POR și PTTJ al județului Mureș /PO Tranziție Justă. Pentru același tip de operațiuni, potențialii beneficiari din teritoriul desemnat pentru aplicarea PTTJ vor primi finanțare din FTJ, beneficiarii din afara acestui teritoriu fiind eligibili pentru a solicita finanțare din FEDR, prin POR Centru.

#### **Complementarități cu alte programe operaționale**

Intervențiile prevăzute în cadrul acestei priorități sunt complementare cu cele incluse în Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD) 2021-2027. În ceea ce privește promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, PODD finanțează proiecte demonstrative și de eficiență energetică în IMM-uri și în întreprinderile mari și măsuri de sprijin adiacente. POR Centru susține măsuri de eficiență energetică a clădirilor rezidențiale și publice, având ca scop reabilitarea energetică a fondului construit regional, inclusiv acțiuni de reabilitare energetică profundă (*deep renovation*) și măsuri de consolidare ale acestora. Intervențiile prevăzute în cadrul acestei priorități sunt în complementaritate și cu prevederile Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR) - Componenta 5: Valul Renovării, ce prevede o serie de reforme și investiții pentru asigurarea eficienței energetice și renovarea integrală a clădirilor rezidențiale multifamiliale (4,3 milioane m<sup>2</sup> de clădiri rezidențiale) și clădirilor publice (2,3 milioane m<sup>2</sup>), realizarea unui registru național al clădirilor și consolidarea capacității profesionale a specialiștilor și lucrătorilor în domeniul construcțiilor prin elaborarea de cursuri de formare privind eficiența energetică a construcțiilor.

#### **The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):**

##### *Text field [1 000]*

*Principalele grupuri țintă pentru această prioritate sunt defalcate după cum urmează:*

*a) pentru clădiri rezidențiale: locatarii clădirilor rezidențiale, locatarii locuințelor sociale, inclusiv persoanele din categorii defavorizate (locatarii orfelinelor, căminelor rezidențiale pentru vârstnici, locatarii altor tipuri de clădiri pentru colectivități utilizate în scopuri rezidențiale), locuitorii din mediul urban, asociațiile de proprietari*

*b) pentru clădiri publice: utilizatorii clădirilor publice din mediul urban și rural; entități și instituții publice locale și centrale, autorități publice locale și centrale care au în proprietate clădiri publice cu diferite funcțiuni: administrative, educaționale, de sănătate, culturale, sociale, sportive, din sistemul de apărare, siguranță națională și ordine publică, etc.; universități de stat*

#### **Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):**

##### *Text field [2 000]*

*Respectarea principiilor egalității de șanse, incluziunii și nediscriminării vor fi condiții prelabile esențiale pentru orice acțiune susținută prin acest obiectiv specific. Se are în vedere garantarea unui tratament egal în ceea ce privește accesul la finanțare a potențialilor beneficiari și implementarea intervențiilor.*

*Programul are în vedere necesitatea eliminării inegalităților și promovarea egalității între femei și bărbați, precum și combaterea discriminării pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Programul nu susține acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune și se asigură ca investițiile în infrastructură facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.*

*Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, Programul va transla la nivel de proiecte următoarele condiționalități:*

- egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul operațiunilor finanțate*
- interzicerea oricăror acțiuni care au potențialul de a discrimina pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în cadrul operațiunilor finanțate*
- interzicerea oricăror acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune în cadrul operațiunilor finanțate*
- facilitarea, pentru investițiile în infrastructură, a accesului persoanelor cu dizabilități, în cadrul operațiunilor finanțate*

<sup>58</sup> Plan de acțiuni privind SUERD, publicat în Comunicarea Comisiei SWD(2020) 59 final, 2020, disponibil <https://danube-region.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSDR-ACTION-PLAN-SWD202059-final.pdf>

De asemenea, Programul va încuraja promotorii operațiunilor finanțate să își asume în aceste direcții acțiuni care depășesc cadrul legal obligatoriu.

Acțiunile enumerate mai sus se referă la:

- procesele de recrutare / promovare angajați în operațiunile finanțate și stabilirea tarifelor orare pentru cheltuielile salariale finanțate
- procesele de achiziție publică aferente operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la rezultatele operațiunilor finanțate
- activitățile de instruire organizate în cadrul operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la serviciile oferite în cadrul operațiunilor finanțate
- adaptarea, unde este relevant, a produselor operațiunilor finanțate pentru utilizare de către persoane cu nevoi speciale
- orice alte activități, în cadrul operațiunilor finanțate, care sunt susceptibile a genera discriminare pe coordonatele enumerate mai sus.

Pe tot parcursul elaborării și implementării programului se vor avea în vedere prevederile Cartei drepturilor fundamentale a UE și vor fi puse în aplicare mecanismele ce asigură respectarea acesteia, așa cum se prevede în Anexa III la Regulamentul privind dispozițiile comune (RDC).

**Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)**

Text field [2 000]

**The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR**

Text field [2 000]

**The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR**

Text field [1 000]

**2.1.1.1.2 Indicators**

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
P3	OS b (i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 18	Locuințe cu performanță energetică îmbunătățită	Nr.	1140	3800
P3	OS b (i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 19	Clădiri publice cu performanță energetică îmbunătățită	mp	21400	72600

	și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră								
--	---	--	--	--	--	--	--	--	--

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
P3	OS b (i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCR 26	Consum anual de energie primară (din care: al locuințelor, clădirilor publice, întreprinderilor etc.)*	MWh / an	36708	2021	17.437,44	Raportele de monitorizare proiecte POR-MYS MIS	Calculul indicatorului se va face pe baza certificatelor de performanță energetică (EPC).

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P3	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS b (i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	041-Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin	25.000.000
P3	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS b (i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	044-Renovarea în vederea creșterii eficienței energetice sau măsuri de eficiență energetică legate de infrastructurile publice, proiecte demonstrative și măsuri de sprijin	76.617.000

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
-------------	------	--------------------	--------------------	------	--------------

P3	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS b (i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	01-Grant	101.617.000
----	------	----------------------	---	----------	-------------

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P3	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS b (i) Promovarea măsurilor de eficiență energetică și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	33-Nicio orientare teritorială	101.617.000

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+ Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>59</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

#### OS b (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare

##### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

<p><i>Text field [8 000]</i></p> <p>Zonele urbane din Regiunea Centru adăpostesc peste jumătate din populația Regiunii, ceea ce determină un consum crescut de energie și poluare care deseori depășesc limitele de siguranță umană recomandate. Reconfigurarea orașelor din regiune ca urmare a încetării unor activități industriale, depopulării au adus în atenție nevoia gestionării unor zone/terenuri aflate în stare de degradare și care își pun amprenta asupra calității mediului și, implicit, asupra calității vieții în orașe. Aceste spații au un potențial ridicat de reconstrucție și reintegrare în comunitate și pentru crearea de spații noi sau refăcute, care pot fi transformate în diferite facilități și pot contribui semnificativ la creșterea calității vieții cetățenilor la atractivitatea zonei pentru locuire și pentru investiții. Lipsa spațiilor verzi<sup>60</sup> accentuează puternic riscurile ecologice urbane și au un impact negativ asupra calității vieții și a stării de sănătate a populației. Pe de altă parte, pe fondul reducerii activităților industriale, concomitent cu reducerea capacității investiționale a autorităților locale, o serie de zone/terenuri din interiorul orașelor Regiunii (de exemplu, zone aferentei fostei platforme Rulmentul din Municipiul Brașov, zone aferentei fostei platforme industriale din Municipiul Făgăraș, zone aferentei fostei platforme industriale din Municipiul Victoria, zone aferentei fostei platforme industriale din Orașul Ocna Mureș etc) există) sunt în stare de degradare și își pun amprenta asupra calității mediului și, implicit, asupra calității vieții în orașe.</p>
--

<sup>59</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

<sup>60</sup> Deși în perioada 2010-2018 s-a observat și o creștere a suprafeței de spații verzi din mediul urban regional, totuși această este sub minimul stabilit de regulamentele CE respectiv 19 mp/locuitor față de minimul cerut de CE 26 mp/locuitor și sub 50mp/locuitor conform OMS.

Pandemia SARS COV 2 ne-a demonstrat că la nivel regional este nevoie de o planificare sustenabilă a localităților în baza unor strategii locale/județene care să fie în deplină concordanță cu nevoile locuitorilor regiunii dar și cu obiectivele CE privind clima și mediu. Crearea de comunități durabile implică o viziune integratoare a proiectării urbane și peisajere, a conservării biodiversității urbane și a construcțiilor precum și aplicarea criteriilor de calitate arhitecturală, la toate nivelurile. Astfel că, pentru coordonarea eficientă a investițiilor ce vizează reabilitarea terenurilor/zonelor degradate/abandonate din interiorul orașelor, creșterea suprafeței spațiilor verzi și dezvoltarea infrastructurii verzi și albastre sunt necesare activități de planificare, în concordanță cu nevoile cetățenilor și care să acorde atenție asupra condițiilor locale.

În vederea îmbunătățirii protecției naturii și a infrastructurii verzi și/sau albastre din mediul urban regional și inclusiv revitalizarea acestor zone, fără a fi exhaustive, vor fi finanțate următoarele tipuri de activități:

• **Intervenții ce vizează crearea și sau extinderea coridoarelor verzi la nivelul zonelor urbane din Regiunea Centru și/sau reorganizarea tramei stradale prin creșterea suprafeței spațiilor verzi și reducerea zonei carosabile**

- **Intervenții ce contribuie la conservarea biodiversității urbane** prin amenajări de maluri în zonele urbane
- **Construcția/modernizarea/ extinderea spațiilor verzi**, așa cum sunt ele definite în legislația în vigoare (parcuri, păduri urbane, grădini urbane) **din zonele urbane/ zonele urbane funcționale din Regiunea Centru**
- **Activități complementare**, ca parte a proiectelor, **ce vizează construcția/modernizarea/extinderea spațiilor verzi** (precum dotarea parcurilor cu mobilier urban, piste, alei, infrastructura de iluminat, supraveghere, wifi, facilități de recreere) și **inovații tehnologice care contribuie la buna gestionare a spațiilor verzi existente sau nou-construite/ permit reducerea amprentei ecologice a componentei antropice și care au impact pozitiv asupra biodiversității urbane din Regiunea Centru**, și contribuie la îmbunătățirea condițiilor de viață la nivel regional.
- **Reconversia și refuncționalizarea terenurilor și suprafețelor degradate, vacante sau neutilizate din interiorul zonelor urbane ale Regiunii Centru transformarea lor în spații verzi și pregătirea pentru alte utilizări**
- **Creșterea capacității autorităților locale prin susținerea de:**
  - **Activități de planificare**, elaborare de planuri/strategii/studii teritoriale la nivel de UAT/ZUF/ZM, în baza planurilor urbanistice locale, care să identifice nevoile unei zone și investițiile necesare pentru conservarea biodiversității urbane și sau dezvoltarea infrastructurii verzi/albastre – ca parte a proiectelor promovate și în corelare cu SIDU
  - **Activități de animare și conștientizare a populației privind protejarea naturii și biodiversității în zonele urbane ca parte a proiectelor promovate**

Implementarea acestor categorii de intervenții, cu impact pozitiv asupra ecologiei, economiei (prin promovarea de noi investiții) și asupra contextului social (prin angajarea forței de muncă) din zonele urbane ale regiunii vor contribui la modernizarea, reutilizarea și refuncționalizarea diferitelor zone din interiorul orașelor Regiunii Centru.

### **Contribuția preconizată la realizarea obiectivului de politica 2 O Europa mai verde**

Tipurile de operațiuni prevăzute contribuie la dezvoltarea unor orașe verzi în Regiunea Centru, inclusiv la conservarea biodiversității în spațiile urbane, sprijinind totodată orașele să valorifice oportunitățile pe care le oferă dezvoltarea sustenabilă. Dezvoltarea unor soluții inovatoare și reducerea emisiilor de GES contribuie la creșterea calității vieții și îmbunătățirea condițiilor de locuire, asigurând și noi locuri de muncă.

**Contribuția preconizată la realizarea strategiilor macroregionale și strategiilor privind bazinele maritime, precum și planurilor teritoriale pentru o tranziție justă, prevăzute la articolul [7] din Regulamentul (UE) [Regulamentul FTJ] sprijinite de FTJ, după caz:**

Acțiunile indicate vor contribui la implementarea Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), prin promovarea unor investiții în conformitate cu ariile prioritare SUERD în scopul maximizării impactului acestora la nivel regional. Aceste operațiuni sunt în concordanță cu ariile prioritare SUERD, definite în Planul de acțiune ce însoțește Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor<sup>61</sup>, respectiv aria prioritară 2 „Energie Sustenabilă”, aria prioritară 5 „Gestionarea riscurilor de mediu” și aria prioritară 6. „Conservarea biodiversității, a peisajelor și a calității aerului și solurilor”. Tipurile de operațiunile incluse vor fi corelate cu cele propuse pe acest obiectiv în cadrul Planul Teritorial pentru Tranziție Justă al județului Mureș – teritoriul de la nivel regional propus în PO Tranziție Justă. Pentru a maximiza impactul intervențiilor propuse în PTTJ se vor asigura sinergiile și complementaritățile între cele două documente: POR și PTTJ al județului Mureș /PO Tranziție Justă. Pentru același tip de operațiuni, potențialii beneficiari din teritoriul desemnat pentru aplicarea PTTJ vor primi finanțare din FTJ, beneficiarii din afara acestui teritoriu fiind eligibili pentru a solicita finanțare din FEDR, prin POR Centru.

<sup>61</sup> Plan de acțiuni privind SUERD, publicat în Comunicarea Comisiei SWD(2020) 59 final, 2020, disponibil <https://danube-region.eu/wp-content/uploads/2020/04/EUSDR-ACTION-PLAN-SWD202059-final.pdf>

**Complementarități cu alte programe operaționale**

Intervențiile privind îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării sunt complementare celor din PODD. POR Centru susține adoptarea unor soluții care să permită dezvoltarea infrastructurii verzi/albastre, revitalizarea terenurilor degradate din interiorul orașelor și creșterea suprafeței spațiilor verzi în mediul urban din Regiunea Centru, inclusiv ZUF și ZM, reducerea amprentei ecologice și îmbunătățirea condițiilor de viață pentru locuitorii regiunii. Complementar acestor activități, PODD finanțează investiții în rețeaua Natura 2000, îmbunătățirea calității aerului și decontaminarea și ecologizarea siturilor contaminate și potențial contaminate, inclusiv refacerea ecosistemelor naturale și asigurarea calității factorilor de mediu, în vederea protejării sănătății umane.

**The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):**

*Text field [1 000]*

*Populația din mediul urban, inclusiv din zonele rurale aferente zonelor urbane funcționale și zonelor metropolitane din Regiunea Centru*

**Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):**

*Text field [2 000]*

*Respectarea principiilor egalității de șanse, incluziunii și nediscriminării vor fi condiții prealabile esențiale pentru orice acțiune susținută prin acest obiectiv specific. Se are în vedere garantarea unui tratament egal în ceea ce privește accesul la finanțare a potențialilor beneficiari și implementarea intervențiilor.*

*Programul are în vedere necesitatea eliminării inegalităților și promovarea egalității între femei și bărbați, precum și combaterea discriminării pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Programul nu susține acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune și se asigură ca investițiile în infrastructură facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.*

*Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, Programul va transla la nivel de proiecte următoarele condiționalități:*

- egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul operațiunilor finanțate*
- interzicerea oricăror acțiuni care au potențialul de a discrimina pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în cadrul operațiunilor finanțate*
- interzicerea oricăror acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune în cadrul operațiunilor finanțate*

*- facilitarea, pentru investițiile în infrastructură, a accesului persoanelor cu dizabilități, în cadrul operațiunilor finanțate*  
*De asemenea, Programul va încuraja promotorii operațiunilor finanțate să își asume în aceste direcții acțiuni care depășesc cadrul legal obligatoriu.*

*Acțiunile enumerate mai sus se referă la:*

- procesele de recrutare / promovare angajați în operațiunile finanțate și stabilirea tarifelor orare pentru cheltuielile salariale finanțate*
- procesele de achiziție publică aferente operațiunilor finanțate*
- organizarea accesului la rezultatele operațiunilor finanțate*
- activitățile de instruire organizate în cadrul operațiunilor finanțate*
- organizarea accesului la serviciile oferite în cadrul operațiunilor finanțate*
- adaptarea, unde este relevant, a produselor operațiunilor finanțate pentru utilizare de către persoane cu nevoi speciale*
- orice alte activități, în cadrul operațiunilor finanțate, care sunt susceptibile a genera discriminare pe coordonatele enumerate mai sus.*

*Pe tot parcursul elaborării și implementării programului se vor avea în vedere prevederile Cartei drepturilor fundamentale a UE și vor fi puse în aplicare mecanismele ce asigură respectarea acesteia, așa cum se prevede în Anexa III la Regulamentul privind dispozițiile comune (RDC).*

**Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)**

*Text field [2 000]*

*Prioritatea va contribui la mecanismul de dezvoltare urbană durabilă. Astfel aceasta va acoperi Regiunea Centru, mediul urban și mediul rural aferent ZUF și zonelor metropolitane (ZM). Intervențiile vor trebui justificate din*

perspectiva includerii in SIDU. În cazul municipiilor reședință de județ și municipiilor vor fi sume predefinite alocate, iar în cazul orașelor va fi o alocare separată accesată pe principiul ”primul venit, primul servit”.

**The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR**

Text field [2 000]

**The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR**

Text field [1 000]

**2.1.1.1.2 Indicators**

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
P3	SO 3.b (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 36	Infrastructuri verzi care beneficiază de sprijin pentru alte scopuri decât adaptarea la schimbările climatice	Hectare	5	70
P3	SO 3.b (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 38	Suprafața de sol reabilitat care beneficiază de sprijin	Hectare	2	20

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
----------	--------------------	------	--------------------	--------	-----------------	------------------	-----------------------------	----------------	---------------	----------------------	----------------



P3	SO 3.b (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	FED R	Mai puțin dezvoltată	RC R 95	Populația care are acces la infrastructuri verzi noi sau îmbunătățite	persoane	0	2021	300.000	Rapoarte de monitorizare POR-MYSMIS
P3.	SO 3.b (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	FED R	Mai puțin dezvoltată	RC R 52	Sol reabilitat utilizat pentru zone verzi, locuințe sociale, activități economice sau alte utilizări	Hectare	0	2021	20	Rapoarte de monitorizare POR-MYSMIS

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P3	FEDR	Mai puțin dezvoltată	SO 3.b (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	073-Reabilitarea siturilor industriale și a terenurilor contaminate	27.946.250
P3	FEDR	Mai puțin dezvoltată	SO 3.b (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	079-Protecția naturii și a biodiversității, patrimoniul natural și resursele naturale, infrastructura verde și cea albastră	69.152.000

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P3	FEDR	Mai puțin dezvoltată	SO 3.b (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	01-Grant	97.098.250

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P3	FEDR	Mai puțin dezvoltată	SO 3.b (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi,	18-Municipii,	75.194.317

			inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	orașe și suburbii	
P3	FEDR	Mai puțin dezvoltată	SO 3.b (vii) Creșterea protecției și conservării naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare	19- Zone urbane funcționale	21.903.933

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+ Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

## 2.1 Priorities other than technical assistance

### 2.1.1 Title of the priority [300] (repeated for each priority)

## Prioritatea 4 - O regiune cu mobilitatea urbana durabila

<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to youth employment
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to innovative actions
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived persons under the specific objective set out in point (m) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation*
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation <sup>62</sup>
<input checked="" type="checkbox"/> This is a priority dedicated to urban mobility specific objective set out in point (viii) of Article 3(1)(b) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to ICT connectivity specific objective set out in point (v) of Article 3(1)(a) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation

\* If marked go to section 2.1.1.1.a

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>63</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

## OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon

### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

Text field [8 000]

<sup>62</sup>In case resources under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) ESF+ Regulation are taken into account for the purposes of Article 7(4) ESF+ Regulation..

<sup>63</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

Deși s-au făcut investiții importante în mijloace de transport public noi în perioada 2014-2020, **necesarul de material rulant ecologic** (în sensul de vehicule electrice, hidrogen, CNG) este crescut în continuare la nivelul multor municipalități din Regiune.

În Regiunea Centru există proiecte de bună practică privind mobilitatea urbană, dar sunt și foarte multe situații în care **infrastructura de transport local** este insuficient dezvoltată și modernizată. În plus, s-a observat o **accentuare a problemelor** privind **mobilitatea urbană durabilă**, cum ar fi: aglomerație și **lipsa unui sistem de prioritizare a mijloacelor de transport în comun** pe anumite artere, lipsa **sistemului de semaforizare inteligentă**, **piste pentru biciclete** insuficiente, **rute pietonale** insuficient amenajate, **centuri rutiere** insuficiente, **stații și terminale de transport** public nemodernizate etc.). Transportul public în Regiunea Centru se realizează în principal prin intermediul autobuzelor, nu există nicio localitate care să aibă tramvai, iar troleibuzul este folosit doar în două municipii (Brașov și Mediaș).

În ce privește infrastructura de **transport la nivel urban/ metropolitan** este nevoie de prioritizarea transportului public pe arterele rutiere, extinderea, reconstruirea sau modernizarea liniilor dedicate transportului public, **liniilor de troleibuz**, achiziționarea de **vehicule ecologice** (autobuze electrice/CNG/hidrogen, troleibuze), **reabilitarea/modernizarea depourilor** societăților de transport public local.

O dată cu **creșterea transportului ecologic** și utilizarea mijloacelor de transport electrice sau pe bază de CNG/hidrogen, sunt necesare investiții semnificative în **infrastructuri pentru combustibili alternativi**, în special puncte de realimentare sau reîncărcare. Conform datelor colectate, la nivelul Regiunii Centru există doar 49 de stații de încărcare pentru mașinile electrice.

De asemenea, este nevoie de extinderea, reconstruirea sau modernizarea **pistelor ciclabile**, preconizându-se o creștere a numărului anual de utilizatori ai acestor tipuri de piste.

Realizarea sistemelor de tip **Park and Ride** (parcări la intrarea în marile municipii care permit parcare autoturismului și continuarea călătoriei cu mijloacele de transport public) va avea rolul de a facilita transferurile de la autoturismul personal la transportul public și intermodalitatea.

Este nevoie la nivel regional de o creștere semnificativă a numărului de orașe și localități cu **sisteme de transport urban digitalizate noi sau modernizate**. Pe termen mediu și lung, acest aspect se poate reflecta într-o creștere vizibilă de la an la an a numărului de pasageri ai transporturilor publice, precum și în reducerea emisiilor poluante. Calitatea infrastructurii rutiere, rămâne o provocare, mai ales în orașele mici. Pentru a putea asigura condiții sigure de deplasare în mediul urban dar și pentru a putea dezvolta proiecte de mobilitate urbană este nevoie de susținerea procesului de modernizare a infrastructurii de transport rutier. Acest aspect este valabil mai ales la orașele mici și foarte mici care nu au capacitatea financiară de a realiza investiții majore cum ar fi cele de modernizare a infrastructurii de transport rutier.

Pandemia SARS COV 2 ne-a demonstrat că la nivel regional este nevoie de o planificare sustenabilă a localităților în baza unor SIDU-uri și PMUD-uri. La nivel regional s-a identificat necesitatea conectării și extinderii transportului public urban și peri-urban în corelare cu noile zone de dezvoltare urbană și cu efectele de expansiune teritorială a localităților, realizarea nodurilor intermodale pentru eficientizarea transportului public de persoane care să asigure conexiunea transportului metropolitan cu cel urban și transferul facil între diverse moduri de transport descurajând transportul individual în zonele urbane dense, dar și investițiile în infrastructuri durabile de transport, care să crească calitatea și fiabilitatea rețelelor rutiere de la nivelul zonelor urbane funcționale din regiune.

În acest sens, prin măsurile/ activitățile propuse se va urmări îmbunătățirea eficienței, timpilor de parcurs, accesibilității, transferului către transportul public de călători și modurile nemotorizate de transport, atât la nivelul municipiilor reședință de județ, cât și la nivelul celorlalte municipii și orașe și vor fi obligatoriu bazate pe PMUD.

#### *Operațiuni cu caracter orientativ:*

- **Dezvoltarea infrastructurii urbane curate:** dezvoltarea unor culoare de mobilitate urbană durabilă, respectiv infrastructuri pentru mersul cu bicicleta, amenajarea de trasee pietonale, benzi dedicate transportului public, precum și introducerea de sisteme de bike-sharing, sisteme de monitorizare etc, inclusiv sisteme park & ride în zona de acces în localitățile urbane.
- **Dezvoltarea și optimizarea transportului public prin investiții în vehicule ecologice (electrice) și infrastructura de transport aferentă;**
- Dezvoltarea de infrastructuri pentru combustibili alternativi;
- Dezvoltarea sistemelor de management a mobilității urbane, cum ar fi sisteme de management trafic, semaforizare inteligentă, aplicații de mobilitate, etc.
- Activități de promovare a mobilității urbane durabile (măsurile soft, campanii pentru promovarea transportului public și al deplasărilor cu bicicleta) în cadrul unor proiecte integrate

Acțiunile prevăzute vor contribui la dezvoltarea unui transport modern, eficient și accesibil la nivel urban sau de zonă urbană funcțională / metropolitană, cu accent pe infrastructuri de transport public, transport cu bicicleta, vehicule ecologice destinate transportului public, combustibili alternativi și spații pietonale pentru deplasările în siguranța ale celor ce optează pentru mersul pe jos.

#### **Contribuția preconizată la realizarea obiectivului de politica 2 O Europa mai verde**

Tipurile de operațiuni indicate mai sus fac posibilă reducerea poluării cauzate de transportul rutier, în arealele urbane. Dezvoltarea mobilității urbane durabile va contribui atât la reducerea emisiilor de particule nocive cât și la reducerea emisiilor de carbon, acțiunile preconizate în cadrul acestei priorități contribuind la atingerea obiectivelor privind îmbunătățirea calității aerului, în mediul urban.

#### **Contribuția preconizată la realizarea strategiilor macroregionale și strategiilor privind bazinele maritime, precum și planurilor teritoriale pentru o tranziție justă, prevăzute la articolul [7] din Regulamentul (UE) [Regulamentul FTJ] sprijinite de FTJ, după caz:**

Acțiunile indicate vor contribui la implementarea Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), prin promovarea unor investiții în conformitate cu ariile prioritare SUERD în scopul maximizării impactului acestora la nivel regional. Aceste operațiuni sunt în concordanță cu ariile prioritare SUERD, definite în Planul de acțiune ce însoțește Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor<sup>1</sup>, respectiv aria prioritară 1.B „Îmbunătățirea mobilității și a multimodalității - legături rutiere, feroviare și aeriene” pentru OS. 3.4.

Tipurile de operațiuni incluse vor fi corelate cu cele propuse pe acest obiectiv în cadrul Planului Teritorial pentru Tranziție Justă al județului Mureș – teritoriul de la nivel regional propus în PO Tranziție Justă. Pentru a maximiza impactul intervențiilor propuse în PTTJ se vor asigura sinergiile și complementaritățile între cele două documente: POR și PTTJ al județului Mureș /PO Tranziție Justă. Pentru același tip de operațiuni, potențialii beneficiari din teritoriul desemnat pentru aplicarea PTTJ vor primi finanțare din FTJ, beneficiarii din afara acestui teritoriu fiind eligibili pentru a solicita finanțare din FEDR, prin POR Centru.

#### **Complementarități cu alte programe operaționale**

Intervențiile prevăzute în cadrul acestei priorități sunt complementare cu cele incluse în Programul Operațional Transport 2021-2027, în ceea ce privește promovarea sistemelor de transport durabile – trenuri metropolitane și metrou, și cu PNRR – în ce privește construirea de piste pentru biciclete, digitalizarea transportului public urban/metropolitan, achiziția de material rulant ecologic. În mai mică măsură investițiile sunt complementare cu programele INTERREG – Interreg Europe, URBACT IV și ESPON 2030, prin transferul de bune practici urbane în zona mobilității și cooperarea în domeniu.

#### ***The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):***

*Text field [1 000]*

Grupul tinta este reprezentat de comunitățile locale din mediul urban și ZUF, ZM vizate – locuitori, autorități, mediul social și de afaceri

#### ***Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):***

*Text field [2 000]*

*Respectarea principiilor egalității de șanse, incluziunii și nediscriminării vor fi condiții prealabile esențiale pentru orice acțiune susținută prin acest obiectiv specific. Se are în vedere garantarea unui tratament egal în ceea ce privește accesul la finanțare a potențialilor beneficiari și implementarea intervențiilor.*

*Pe tot parcursul elaborării și implementării programului se vor avea în vedere prevederile Cartei drepturilor fundamentale a UE și vor fi puse în aplicare mecanismele ce asigură respectarea acesteia, așa cum se prevede în Anexa III la Regulamentul privind dispozițiile comune (RDC).*

*În mod specific, toate vehiculele ce vor fi achiziționate și toate infrastructurile aferente vor fi accesibilizate pentru persoanele cu nevoi speciale.*

#### ***Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)***

*Text field [2 000]*

Prioritatea va contribui la mecanismul de dezvoltare urbană durabilă. Astfel aceasta va acoperi Regiunea Centru, mediul urban și mediul rural aferent ZUF și zonelor metropolitane (ZM). Intervenițiile vor trebui justificate din perspectiva includerii în SIDU și PMUD. În cazul municipiilor reședință de județ și municipiilor vor fi sume predefinite alocate, iar în cazul orașelor va fi o alocare ce poate fi accesată pe principiul ”primul venit, primul servit”.

**The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR**

Text field [2 000]

**The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR**

Text field [1 000]

**2.1.1.1.2 Indicators**

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
P4	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCO 57	Capacitatea materialului rulant ecologic pentru transportul public colectiv*	numar de pasageri	1500*	15000*
P4	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCO 58	Piste ciclabile care beneficiază de sprijin	km	40	160
P4	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCO 59	Infrastructuri pentru combustibili alternativi (puncte de realimentare/reîncărcare)*	Nr.	2	20
P4	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCO 60	Orașe și localități cu sisteme de transport urban digitalizate noi sau modernizate	Nr.	1	5

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
P4	SO 4.b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCR 62	Număr anual de utilizatori ai transporturilor publice noi sau modernizate	Nr persoane	0**	2020	2.700.000	UAT urbane din Reg. Centru	

P4	SO 4.b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	FED R	Mai puțin dezvoltată	RCR 64	Numărul anual de utilizatori ai pistelor ciclabile	Nr. persoane	0	2020	900.000	UAT urbane din Reg Centru	
----	---	-------	----------------------	--------	--	--------------	---	------	---------	---------------------------	--

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P4	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	081-Infrastructuri de transport urban curate	82.726.525
P4	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	082-Material rulant de transport urban curat	75.811.475
P4	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	083-Infrastructuri pentru bicicliști	25.861.250
P4	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS .b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	084-Digitalizarea transportului urban	9.816.000
P4	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	086-Infrastructuri pentru combustibili alternativi	4.500.000

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P4	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	01-Grant	198.715.250

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P4	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	18-Municipii, orașe și suburbii	193.888.020
P4	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS b (viii) Promovarea mobilității urbane multimodale durabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon	19-Zone urbane funcționale	4.827.230

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+ Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

## 2.1 Priorities other than technical assistance

### 2.1.1 Title of the priority [300] (repeated for each priority)

#### Prioritatea 5 - O regiune accesibilă

<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to youth employment
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to innovative actions
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived persons under the specific objective set out in point (m) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation*
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation <sup>64</sup>
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to urban mobility specific objective set out in point (viii) of Article 3(1)(b) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to ICT connectivity specific objective set out in point (v) of Article 3(1)(a) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation

\* If marked go to section 2.1.1.1.a

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>65</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

#### OS c (ii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

##### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

<p><i>Text field [8 000]</i></p> <p>Deși suficient de extinsă și acoperind întreaga rețea de comune și orașe, infrastructura de drumuri județene este deficitară în ce privește calitatea și starea tehnică. Drumurile nemodernizate pot deveni greu practicabile în anumite perioade, în special în anotimpul rece, ducând la cvasi-izolarea localităților pe care le deservește; de asemenea, ele sunt parcurse în perioade lungi de timp din cauza condițiilor tehnice existente. Din totalul drumurilor județene existente la nivel regional doar 55,72% dintre acestea sunt modernizate. Siguranța rutieră este încă deficitară din cauza investițiilor limitate de constrangerile financiare, în special pentru participanții la trafic nemotorizati (pietoni și biciclisti).</p> <p>Deși în perioada 2013-2019 lungimea drumurilor județene modernizate a crescut destul de mult, acestea reprezintă un procent relativ de mic din totalul drumurilor județene de la nivel regional. De asemenea multe zone de la nivelul</p>
--

<sup>64</sup>In case resources under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) ESF+ Regulation are taken into account for the purposes of Article 7(4) ESF+ Regulation..

<sup>65</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

regiunii au o conectivitate scăzută și este nevoie în același timp de o conectare a zonelor turistice importante de la nivel regional și un acces mai bun către principalele aeroporturi regionale.

În cazul localităților urbane, și în principal al municipiilor reședință de județ există blocaje în interiorul acestora, o parte datorate și faptului că nu au fost dezvoltate centuri ocolitoare și sunt traversate de traficul de tranzit care îngreunează implementarea măsurilor de mobilitate urbană durabilă.

Astfel, la nivel regional, se propun două tipuri de acțiuni majore:

### **Operațiunea 1 – Investiții în modernizarea infrastructurii rutiere de importanță regională pentru asigurarea conectivității la rețeaua TEN-T**

În cadrul acestei acțiuni se are în vedere modernizarea infrastructurii de transport regionale prin modernizarea drumurilor județene cu acces direct sau indirect la TEN-T, asigurarea siguranței rutiere pentru toți participanții la trafic, scurtarea timpilor de deplasare, protecția mediului înconjurător și implicit creșterea competitivității întreprinderilor și a mobilității forței de muncă.

Astfel se are în vedere modernizarea drumurilor județene sau traseelor compuse din mai multe drumuri județene care asigură conectivitatea directă sau indirectă la rețeaua TEN-T și care au fost prioritizate la nivel regional și confirmate de analiza Ministerului Transporturilor. Pentru acest tip de intervenție se va aplica un apel necompetitiv pe bază de portofoliu de proiecte prioritare.

#### **Tipurile de intervenții prevăzute vizează:**

- modernizarea și extinderea rețelei de drumuri județene (inclusiv centuri ocolitoare cu statut de drum județean) care asigură conectivitatea directă sau indirectă cu rețeaua TEN-T, inclusiv lucrări de artă, măsuri de siguranță rutieră și ecologice, modernizarea/reabilitarea zonelor pietonale din interiorul localităților și construirea de piste de biciclete. Obligatoriu modernizarea drumului județean va cuprinde o serie de măsuri suplimentare de siguranță rutieră, ce vor fi detaliate în Ghidul Solicitantului.

Finanțarea intervențiilor propuse va determina o mai bună conectivitate la nivel regional. Implementarea proiectelor pe partea de infrastructură de transport județean se va face în baza prioritizării regionale și care va include proiecte ce vor realiza conectivitatea la rețeaua TEN-T, completând investițiile realizate până în momentul de față prin POR 2007-2013 și POR 2014-2020, luând în considerare conectivitatea zonelor încă rămase izolate la nivel regional sau a zonelor cu potențial turistic ridicat.

Prioritizarea proiectelor fost realizată în mai multe etape, atât la nivelul Consiliilor Județene cât și al Consiliului pentru Dezvoltare Regională CENTRU, prioritizarea proiectelor de infrastructură de transport propuse pentru finanțare în perioada de programare 2021-2027 ținând seama de următoarele aspecte: asigurarea legăturii rutiere către/dinspre rețeaua rutieră și nodurile TEN-T, precum și către/dinspre tronsoanele de autostradă în curs de finalizare, deservirea unui număr cât mai mare de cetățeni, conectarea unor zone de dezvoltare economică și/sau turistică importante, gradul de maturitate a proiectelor.

Măsuri suplimentare pentru siguranța rutieră vor fi implementate în cadrul proiectelor prioritizate, în baza prevederilor specifice din Ghidul Solicitantului și vor cuprinde marcarea tuturor punctelor cu potențial pericol prin marcaje reflectorizante, realizarea de denivelări pentru calmarea traficului în anumite zone cu risc (școli, instituții), iluminarea (acolo unde se identifică riscuri) a trecerilor de pietoni în localități, realizarea de marcaje suplimentare în zona trecerilor la nivel cu calea ferată, realizarea de piste de biciclete și trotuare în interiorul localităților traversate de drumul județean, conform standardelor naționale sau normelor recomandate de ministerele de resort, acolo unde este posibil.

Nu vor fi finanțate proiecte ce vizează mentenanța sau reparațiile curente ale rețelei rutiere.

### **Operațiunea 2 – Investiții care vizează soluții pentru decongestionarea/ fluidizarea traficului (drumuri de ocolire, pasaje, extinderi la 4 benzi, măsuri de siguranță) la nivelul municipiilor reședință de județ.**

La acest tip de intervenție se vor implementa acele soluții de decongestionare/ fluidizare a traficului de la nivelul municipiilor reședință de județ care sunt prioritizate în cadrul PMUD-urilor și care vor face obiectul unui apel competitiv.

Tipurile de intervenții prevăzute vizează:

- decongestionarea traficului în municipiile reședință de județ și zonele adiacente acestora prin investiții în infrastructura rutieră, prin construirea / modernizarea / upgradarea de drumuri de ocolire / pasaje / noduri rutiere, inclusiv lucrări de artă, măsuri de siguranță rutieră și ecologice - în zona de acces în municipiu.

Prin aceste investiții se va sprijini și implementarea măsurilor de mobilitate urbană integrate în PMUD-uri și se vor crea condiții pentru fluidizarea traficului, atât la nivelul municipiilor reședință de județ, cât și la nivelul ZUF sau zonei metropolitane aferente acestora, dacă e cazul.

### **Contribuția preconizată la realizarea obiectivului de politică 3 O Europa mai conectată**



Tipurile de operațiuni indicate mai sus fac posibilă creșterea gradului de conectivitate al localitatilor la axele majore de transport, acțiunile preconizate în cadrul acestei priorități contribuind la atingerea obiectivelor privind îmbunătățirea mobilitatii la nivel regional și la creșterea gradului de siguranța rutiera.

**Contribuția preconizată la realizarea strategiilor macroregionale și strategiilor privind bazinele maritime, precum și planurilor teritoriale pentru o tranziție justă, prevăzute la articolul [7] din Regulamentul (UE) [Regulamentul FTJ] sprijinite de FTJ, după caz:**

Acțiunile indicate vor contribui la implementarea Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), prin promovarea unor investiții în conformitate cu ariile prioritare SUERD în scopul maximizării impactului acesteia la nivel regional. Aceste operațiuni sunt în concordanță cu ariile prioritare SUERD, definite în Planul de acțiune ce însoțește Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor<sup>1</sup>, respectiv aria prioritară 1.B „Îmbunătățirea mobilității și a multimodalității - legături rutiere, feroviare și aeriene” pentru OS. 3.4.

**Complementarități cu alte programe operaționale**

Intervențiile prevăzute în cadrul acestei priorități sunt complementare cu cele incluse în Programul Operațional Transport 2021-2027, în ceea ce privește creșterea conectivității pe sectorul rutier, și cu cele din PNRR, pe componenta transport sustenabil.

***The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):***

*Text field [1 000]*

*Grupurile țintă vizate:*

*Locuitorii zonelor traversate de drumurile finanțate, turiștii și operatorii economici din zonele respective.*

*Locuitorii municipiilor reședința de județ*

***Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):***

*Text field [2 000]*

*Respectarea principiilor egalității de șanse, incluziunii și nediscriminării vor fi condiții prealabile esențiale pentru orice acțiune susținută prin acest obiectiv specific. Se are în vedere garantarea unui tratament egal în ceea ce privește accesul la finanțare a potențialilor beneficiari și implementarea intervențiilor.*

*Pe tot parcursul elaborării și implementării programului se vor avea în vedere prevederile Cartei drepturilor fundamentale a UE și vor fi puse în aplicare mecanismele ce asigură respectarea acesteia, așa cum se prevede în Anexa III la Regulamentul privind dispozițiile comune (RDC).*

*In mod specific, toate investițiile în infrastructurile aferente vor fi accesibilizate pentru persoanele cu nevoi speciale și se va acorda o atenție specială protejării categoriilor vulnerabile dintre participanții la trafic – pietoni și bicicliști.*

***Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)***

*Text field [2 000]*

*Regiunea Centru*

***The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR***

*Text field [2 000]*

***The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR***

*Text field [1 000]*

**2.1.1.1.2 Indicators**

*Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation*

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestones (2024)	Target (2029)
P5	OS c (iii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 44	Lungimea drumurilor noi construite sau upradate*– non TEN T  *reabilitate in traducerea Reg. CE 1058/2021	km	0	10
P5	OS c (iii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 46	Lungimea drumurilor reconstruite sau modernizate non TEN-T	km	0	290

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
P5	OS c (iii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCR 55	Număr anual de utilizatori de drumuri nou construite, reconstruite, upgrdate* sau modernizate	passenger-km/year	382.394.805	2015-2021	420.634.285	UAT judet din Reg Centru-masurari on the spot+date CESTRIN	Un nou studiu CESTRIN va fi efectuat în anul 2022, cifrele urmand a fi actualizate în anul 2023.

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P5	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS c (iii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	090- Alte drumuri de acces naționale, regionale și locale nou construite sau reabilitate	38.031.000
P5	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS c (iii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	093 Alte drumuri reconstruite sau modernizate (autostrăzi, drumuri naționale, regionale sau locale)	130.000.000

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P5	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS c (iii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	01-Grant	168.031.000

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P5	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS c (iii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	26-Municipii, orașe și suburbii	38.031.000
P5	FEDR	Mai puțin dezvoltată	OS c (iii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	33-Nicio orientare teritorială	130.000.000

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+ Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

## 2.1 Priorities other than technical assistance

### 2.1.1 Title of the priority [300] (repeated for each priority)

#### Prioritatea 6 – O Regiune Educata

<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to youth employment
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to innovative actions
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived persons under the specific objective set out in point (m) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation*
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation <sup>66</sup>
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to urban mobility specific objective set out in point (viii) of Article 3(1)(b) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation

<sup>66</sup>In case resources under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) ESF+ Regulation are taken into account for the purposes of Article 7(4) ESF+ Regulation..

This is a priority dedicated to ICT connectivity specific objective set out in point (v) of Article 3(1)(a) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation

\* If marked go to section 2.1.1.1.a

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>67</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

#### OS d (ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online

##### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

**Rețeaua școlară din Regiunea Centru** cuprindea în anul 2019: 903 de unități școlare de toate nivelurile (cu personalitate juridică), dintre care 528 erau situate în mediul urban, fiind în scădere constantă față de anul 2007.

**Prioritatea vizează trei acțiuni principale:**

**Operațiunea 6.1 Creșterea gradului de participare la nivelul educației timpurii și învățământului obligatoriu-cu excepția ÎPT (învățământ antepreșcolar, preșcolar, primar, gimnazial, inclusiv, inv. Liceal, învățământul special)**

Accesul copiilor la servicii de îngrijire și educație este încă redus, raportul de țară al CE din 2020 indică faptul că doar 15,7 % dintre copiii cu vârsta cuprinsă între 0 și 3 ani sunt înscriși la creșă (UE: 34 %). O problemă încă nerezolvată a unităților de învățământ este asigurarea condițiilor minime de funcționare conform standardelor de funcționare provizorie a unităților de învățământ preuniversitar și a Standardelor de acreditare și de evaluare periodică a unităților de învățământ preuniversitar, stabilite prin legislația în vigoare.

Din analiza datelor furnizate de MEN (pentru anul școlar 2019/2020) rezultă că peste 70% din unitățile de învățământ din regiunea Centru nu au bibliotecă, 83% nu au laboratoare iar peste 70% nu au sală de sport. 450 de clădiri nu sunt racordate la sisteme de apă potabilă, peste 900 de clădiri nu au canalizare și alimentare cu gaz, 1940 de clădiri nu au sisteme de termoficare iar 317 nu au grupurile sanitare în interiorul clădirii. Majoritatea acestor clădiri se află în mediul rural. Pe de altă parte, în mediul urban întâlnim fenomenul supraaglomerării care face dificilă asigurarea calității actului educațional și depășirea unor situații de criză precum cea generată de pandemia SARS-COV 2.

Pentru creșterea accesului și participării la serviciile de îngrijire și educație din învățământul antepreșcolar și preșcolar, dar și din școlile supraaglomerate sunt avute în vedere inclusiv investiții care să crească capacitatea infrastructurilor existente sau crearea de noi infrastructuri pentru a deservi comunitățile a căror cerere nu este acoperită.

Prezenta prioritate vizează și unitățile școlare unde învață copiii cu nevoi educaționale speciale. În regiunea Centru există peste 3300 de elevi care învață în astfel de unități de învățământ, multe din acestea având nevoi substanțiale de reabilitare și dotare a infrastructurii pentru a asigura spații adecvate de învățare.

**Tipurile de intervenții finanțate :**

- intervenții în construirea, extinderea, modernizarea și dotarea unităților de învățământ prin investiții în asigurarea condițiilor de siguranță și funcționare care să ducă la respectarea unor standarde minime pentru infrastructură și alinierea modului de proiectare a facilităților la principiile de învățare: spații educaționale, spații de recreere, alte facilități care sunt complementare actului educațional (săli de sport, terenuri de sport), spații de cazare, cantine școlare, mijloace de transport etc

Prioritizarea investițiilor se va realiza pe baza unor criterii incluse în ghidurile apelurilor de proiecte și vizează: reducerea decalajelor între rural și urban în termeni de acces și calitate a serviciilor educaționale, contribuția la ameliorarea părăsirii timpurii a școlii și a abandonului școlar, creșterea accesului la educație al copiilor și elevilor aparținând unor grupuri marginalizate. În mediul urban prioritate vor fi investițiile în școlile supraaglomerate și cele care nu îndeplinesc standardele funcționare și acreditare în vigoare.

Evoluția demografică a populației per ansamblu și a populației școlare este un criteriu care se va adăuga celor mai sus menționate pentru a se asigura sustenabilitatea și eficiența investițiilor pe termen mediu și lung.

<sup>67</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

### **Operațiunea 6.2 Creșterea gradului de participare la învățământul profesional și tehnic**

La nivelul Regiunii Centru, în 2019, peste **14566 elevi erau înscriși în școli profesionale**, peste 8340 elevi erau înrolați în învățământul postliceal și de maiștri iar 26816 elevi studiau în licee cu profil tehnic, de resurse și servicii. Din perspectiva PRAI Centru 2016/2025, este necesară continuarea investițiilor în infrastructura pentru formarea profesională, prin construcția/consolidarea/reabilitarea/modernizarea/extinderea infrastructurii de formare profesională, inclusiv învățământ dual, și dotarea cu mijloace didactice și echipamente pentru a se îmbunătăți condițiile de învățare în ÎPT din Regiunea Centru.

În cazul intervențiilor în ÎPT se va acorda prioritate investițiilor care contribuie la creșterea participării și a accesului la educație al elevilor și la creșterea relevanței ofertei educaționale pentru piața muncii prin susținerea adaptării sau dezvoltării de specializări/calificări care să corespundă cerințelor angajatorilor de pe piața locală sau regională și nevoilor de competențe cerute de piața muncii, inclusiv în domeniile de specializare inteligentă ale RIS Centru.

#### **Tipuri de intervenții:**

- Intervenții în infrastructura unităților școlare din ÎPT (cu excepția liceelor agricole) care vizează creșterea standardelor sau conformarea cu standardele de funcționare în vigoare, adaptarea infrastructurii pentru accesul elevilor cu deficiențe/ nevoi speciale, investițiile vor viza pe lângă lucrările de modernizare/extindere/construcție și dotarea atelierelor școlare cu echipamente didactice/aparatură pentru practica elevilor, dotarea laboratoarelor, bibliotecilor, sălilor și terenurilor de sport etc
- Îmbunătățirea condițiilor de cazare și posibilităților de transport pentru elevi astfel încât să crească accesul la aceste servicii educaționale și pentru copiii aparținând unor grupuri dezavantajate, inclusiv mijloace de transport

### **Operațiunea 6.3 Creșterea relevanței învățământului terțiar**

În anul 2019 în Regiunea Centru funcționau 9 instituții de învățământ superior. În instituțiile de învățământ superior din regiune erau înscriși 57.444 studenți<sup>68</sup> (10,57% din numărul total de studenți la nivel național). Ponderea persoanelor cu studii superioare în totalul populației din grupa de vârstă 30-34 de ani a scăzut din anul 2017 ajungând la 21,2% în 2019, sub media națională de 25,8%, și se menține mult sub valorile de la nivelul Uniunii Europene (40,3% în 2019 UE7).

În ultimii 5 ani se constată o scădere a interesului pentru instituțiile de educație terțiară din Regiunea Centru. Subfinanțarea educației și întârzierea modernizării infrastructurii educaționale și a actului de predare-învățare au avut efecte în lanț asupra calității și relevanței educației și formării pentru piața muncii. Intervențiile prevăzute în cadrul acestui obiectiv specific vizează îmbunătățirea condițiilor de învățare prin asigurarea unor spații și facilități moderne de educație și dotări care să contribuie la creșterea calității educației în concordanță cu nevoile pieței și cererea actuală de competențe precum și la creșterea participării și accesului la educație terțiară pentru toți elevii.

#### **Tipuri de intervenții:**

- intervenții asupra infrastructurii educaționale din învățământul terțiar pentru aducerea bazei materiale și a dotărilor la standarde comparabile cu universitățile din Europa, în acord cu nevoile de specializare inteligentă și competențele cerute pe piața locală și regională.
- crearea condițiilor pentru atragerea de noi studenți (din mediul rural sau din alte localități sau județe), prin asigurarea condițiilor de cazare și alte facilități care sunt complementare actului educațional (săli de sport, terenuri de sport), precum și prin accesibilizarea infrastructurii pentru persoanele cu dizabilități.

Promovarea educației incluzive la toate nivelurile și eliminarea riscului segregării sunt teme orizontale care vor fi aplicate și luate în considerare în procesul de implementare a tuturor operațiunilor.

Pentru a găsi cele mai bune soluții la nevoile unităților de învățământ vor fi suportate măsurile de asistență tehnică pentru: implicarea de experți educaționali în găsirea soluțiilor optime pentru proiectarea/modernizarea spațiilor de învățare, optimizarea procesului de predare/învățare, dotări care să susțină preluarea/introducerea de metode noi de predare, adaptate nevoilor școlii: analize / pentru identificarea nevoilor de competențe/abilități cerute de angajatori și integrarea acestora în curriculele școlare, activități extracurriculare etc, consultarea și implicarea comunității locale și școlare în alegerea soluției și implementării proiectelor.

**Contribuția la strategia regională.** Măsurile prevăzute în cadrul acestei priorități vor contribui în mod direct la realizarea obiectivelor **PDR Centru 2021/2027**, Direcția Strategică 3 – Prioritatea 3.1. precum și la: Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii, Strategia Națională Pentru Învățământ Terțiar 2015–2020, Planul Regional de Acțiune pentru Învățământ Profesional și Tehnic, Strategia Europa 2030.

<sup>68</sup>Studenți și cursanți înscriși în învățământul superior (licență, master, cursuri postuniversitare, doctorat și programe postdoctorale)

Acțiunile cuprinse în această axă prioritară sunt complementare cu PO Educație și Ocupare, PO Incluziune și Demnitate Socială, PNRR, POCIDIF.

Având în vedere nevoile mari de finanțare ale sistemului de educație, atât PNRR cât și POR Centru vor finanța acțiuni similare, complementaritatea investițiilor din cele două programe fiind asigurată la nivel de tipuri de intervenții și proiect prin mecanisme care să evite dubla finanțare și să asigure în același timp acoperirea nevoilor de investiții la un nivel cât mai mare.

Intervențiile propuse de POR Centru în cadrul Axei 6 vizează proiecte care propun investiții în construcția/reabilitarea/modernizarea/extinderea clădirilor unităților de învățământ dar și dotarea sălilor de clasă, a atelierelor, laboratoarelor, infrastructura pentru recreere, sportivă, cantine, campusuri școlare. Proiectele care obțin finanțare prin PNRR pentru dotarea atelierelor, laboratoarelor IT sau a sălilor de clasă vor putea obține finanțare din POR Centru pentru alte categorii de investiții în infrastructura educațională. Achiziționarea de mijloace de transport pentru naveta elevilor se poate realiza în cadrul proiectelor individuale, cu demonstrarea clară a necesității. În cazul școlilor din mediul rural/zone unde nu este posibilă asigurarea infrastructurii pentru încărcarea mijloacelor de transport electrice, se va opta pentru alte soluții.

### ***The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):***

*Grupul țintă este reprezentat de copiii, elevii și studenții care beneficiază de infrastructura de învățământ și formare profesională asupra căreia se va interveni din: creșe, grădinițe, unități de învățământ primar și gimnazial, licee, școli din învățământul special și special integrat, școli profesionale și licee tehnologice, universități etc*

### ***Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):***

*Text field [2 000]*

*Programul are în vedere necesitatea eliminării inegalităților și promovarea egalității între femei și bărbați, precum și combaterea discriminării pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Programul nu susține acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune și se asigură ca investițiile în infrastructură facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.*

*Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, Programul va transla la nivel de proiecte următoarele condiționalități:*

- egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul operațiunilor finanțate*
- interzicerea oricăror acțiuni care au potențialul de a discrimina pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în cadrul operațiunilor finanțate*
- interzicerea oricăror acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune în cadrul operațiunilor finanțate*

*- facilitarea, pentru investițiile în infrastructură, a accesului persoanelor cu dizabilități, în cadrul operațiunilor finanțate*  
*De asemenea, Programul va încuraja promotorii operațiunilor finanțate să își asume în aceste direcții acțiuni care depășesc cadrul legal obligatoriu.*

*Acțiunile enumerate mai sus se referă, fără a se limita la acestea, la:*

- procesele de recrutare / promovare angajați în operațiunile finanțate și stabilirea tarifelor orare pentru cheltuielile salariale finanțate*
- procesele de achiziție publică aferente operațiunilor finanțate*
- organizarea accesului la rezultatele operațiunilor finanțate*
- activitățile de instruire organizate în cadrul operațiunilor finanțate*
- organizarea accesului la serviciile oferite în cadrul operațiunilor finanțate*
- adaptarea, unde este relevant, a produselor operațiunilor finanțate pentru utilizare de către persoane cu nevoi speciale*
- orice alte activități, în cadrul operațiunilor finanțate, care sunt susceptibile a genera discriminare pe coordonatele enumerate mai sus.*

### ***Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)***

*Teritoriul vizat de aceste intervenții este Regiunea Centru, România, zona urbană și rurală aferentă unităților administrativ teritoriale componente..*

### ***The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR***

Intervențiile priorității 6 pot fi complementare cu intervenții care vizează domeniul educației realizate prin programele de cooperarea teritorială Interreg Europe, Programul Transnational Dunărea sau alte programe comunitare: Erasmus+, Orizont Europa, Europa Digitală, Programul Cetățenie, Egalitate, Drepturi și Valori.

**The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR**

Not applicable

**2.1.1.1.2 Indicators**

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
P6	OS d(ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 66	Capacitatea sălilor de clasă din structurile noi sau modernizate de îngrijire a copiilor	Nr persoane Învățământ antepreșcolar și preșcolar	60	605
P6	OS d(ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 67	Capacitatea sălilor de clasă din structurile educaționale noi sau modernizate	Nr persoane Învățământ primar, gimnazial, învățământ special și special inclusiv, învățământ secundar superior/liceal Învățământ profesional și tehnic Învățământ terțiar	744	7444

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
----------	--------------------	------	--------------------	--------	-----------------	------------------	-----------------------------	----------------	---------------	----------------------	----------------

P6	<i>OS d(ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCR 70	Număr anual de utilizatori ai structurilor noi sau modernizate de îngrijire a copiilor	Nr persoane	520	Anul școlar 2019/2020	748	<i>Beneficiarii proiectelor prin declarația din cererile de finanțare/ ISJ după caz</i>
P6	<i>OS d(ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCR 71	Număr anual de utilizatori ai structurilor educaționale noi sau modernizate	Nr persoane	6325	Anul școlar 2019/2020	6325	<i>Beneficiarii proiectelor prin declarația din cererile de finanțare/ ISJ după caz</i>

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P6	FEDR	Mai puțin dezvoltată	<i>OS d(ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online</i>	121 Infrastructuri pentru educația și îngrijirea timpurie	11.279.745
P6	FEDR	Mai puțin dezvoltată		122 Infrastructuri pentru învățământul primar și secundar	35.023.164
P6	FEDR	Mai puțin dezvoltată		123 Infrastructuri pentru învățământul terțiar	11.231.367



P6	FEDR	Mai puțin dezvoltată		124 Infrastructuri pentru educație și formare profesională și pentru educația adulților	20.303.065
----	------	----------------------	--	--	------------

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P6	FEDR	Mai puțin dezvoltată	<i>OS d(ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online</i>	01-Grant	77,837,342.00

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P6	FEDR	Mai puțin dezvoltată	<i>OS d(ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online</i>	33-Nicio orientare teritorială	<b>77,837,342.00</b>

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+ Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

## 2.1 Priorities other than technical assistance

### 2.1.1 Title of the priority [300] (repeated for each priority)

## Prioritatea 7. O regiune cu turism sustenabil

<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to youth employment
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to innovative actions
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived persons under the specific objective set out in point (m) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation*

<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation <sup>69</sup>
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to urban mobility specific objective set out in point (viii) of Article 3(1)(b) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to ICT connectivity specific objective set out in point (v) of Article 3(1)(a) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation

\* If marked go to section 2.1.1.1.a

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>70</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

#### *OS d (vi) Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială*

##### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

*Text field [8 000]*

Această prioritate își propune două tipuri de operațiuni:

**Operațiunea 7.1 Dezvoltarea durabilă a comunităților rurale prin punerea în valoare a potențialului lor turistic natural și cultural**

În Regiunea Centru spațiul rural reprezintă aproape 43% din populație. Principala caracteristică a zonelor rurale este dependența masivă de o singură ramură economică - agricultura. Potențialul turistic al regiunii (cultural, natural, balnear), favorizează practicarea turismului durabil și poate contribui semnificativ la dezvoltarea economică și incluziunea socială a comunităților rurale. Turismul a fost puternic afectat în contextul pandemiei SARS-COV-2, urmare a restricțiilor impuse și a reticenței consumatorilor de a călători. Potrivit datelor INS, numărul de turiști a scăzut cu 51,64% în 2020 comparativ cu 2019. Pe de altă parte, închiderea granițelor celor mai multe țări din lume a determinat reorientarea consumatorilor către turismul intern. Contextul este favorabil dezvoltării turismului rural, cu atât mai mult cu cât, zonele rurale din regiunea Centru sunt deja o destinație atractivă. Tendința de creștere există, însă un ritm accelerat de dezvoltare a turismului rural atrage forța de muncă și implică dezvoltarea în ansamblu a zonelor rurale. Punerea în valoare a potențialului cultural și natural existent, creșterea accesibilității obiectivelor respective este esențială în acest context.

Obiectivele de patrimoniu valoroase din regiune și distanța relativ mică dintre ele favorizează integrarea lor în diferite circuite tematice. Majoritatea obiectivelor de patrimoniu de importanță UNESCO (9 din 10) și o mare parte a obiectivelor de patrimoniu de clasa A sunt situate în mediul rural. Deși unele au fost parțial restaurate prin programele anterioare, multe dintre ele au nevoie de intervenții. În acest sens se propune reabilitarea/ conservarea obiectivelor importante de patrimoniu (UNESCO și clasa A) din mediul rural. Vor fi prioritare acele obiective de patrimoniu care pot atrage un număr mare de turiști și care pot fi incluse în trasee tematice.

De asemenea programul va sprijini și intervenții pentru protecția, dezvoltarea și promovarea patrimoniului natural, prin îmbunătățirea accesului către obiectivele turistice naturale, dar și prin dezvoltarea infrastructurilor publice de turism integrate cu rol în administrare, protejare, informare și exploatare turistică sustenabilă, modernizarea, construirea și dotarea de noi baze Salvamont.

Totodată, resursele balneare plasează Regiunea Centru pe locul doi pe plan național ca număr de stațiuni balneare și balneoclimatice, parte dintre acestea fiind situate în mediul rural. Un inventar al potențialului balnear regional a evidențiat 36 de localități rurale cu potențial balnear, care, în lipsa bazelor de tratament și a infrastructurii turistice, nu sunt exploatate corespunzător. Astfel, programul va sprijini dezvoltarea turismului balnear și balneo-climateric în stațiuni din mediul rural și în localități rurale cu potențial balnear.

<sup>69</sup>In case resources under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) ESF+ Regulation are taken into account for the purposes of Article 7(4) ESF+ Regulation..

<sup>70</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

Intervențiile prevăzute în cadrul acestei operațiuni includ:

- Intervenții în **conservarea, protecția și valorificarea durabilă a siturilor incluse în patrimoniului cultural UNESCO**: restaurarea/reabilitarea/consolidarea, conservarea și punerea în valoare a obiectivului de patrimoniu și a întregului ansamblu al sitului UNESCO sau al monumentului de clasă A, componente de digitalizare și digitizare a sitului în vederea promovării acestuia. **Complementar** acțiunilor anterior menționate, proiectele integrate pot include **acțiuni de creștere/ dezvoltare a capacității administrative a beneficiarilor**: dezvoltarea de planuri de conservare/ mentenanță a obiectivelor de patrimoniu și sprijin pentru activitățile de dezvoltare/ implementare a planurilor de interpretare pentru public.
- Intervenții destinate **protejării și valorificării în scop turistic a patrimoniului natural**: amenajarea obiectivelor turistice naturale de utilitate publică și creare/modernizare infrastructurilor conexe; dezvoltarea infrastructurii publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice (amenajarea trasee turistice marcate; trasee de tip via ferrata; amenajare puncte de observare; realizare/amenajare de adăposturi și refugii turistice dotate pentru situații de urgență - puncte Salvamont); amenajarea de piste pe trasee cicloturistice, marcate corespunzător. **Complementar** intervențiilor de mai sus, proiectele integrate pot include activități de promovare turistică, inclusiv prin utilizarea instrumentelor digitale.
- Intervenții în **revigorarea turismului în destinațiile turistice balneare și cu potențial balnear**: dezvoltare **infrastructură publică** pentru turismul balnear; dezvoltare **infrastructuri publice** la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice; creare și extindere **infrastructură publică** de agrement, inclusiv a utilităților aferente.

Intervențiile menționate sunt complementare incluse în Planul Național Strategic 2021-2027, care oferă sprijin pentru agroturism în mediul rural, celor sprijinite prin POR Centru Prioritatea 1 și POCIDIF, care finanțează IMM-urile din sectoarele de specializare inteligentă (turismul este unul dintre sectoarele de specializare inteligentă în regiunea Centru), celor propuse prin PODD care sprijină intervențiile în protejarea, restaurarea și utilizarea sustenabilă a siturilor Natura 2000 și celor finanțate prin POEO afacerile locale din domeniul turismului pot primi sprijin pentru participarea angajaților la programe de formare.

Intervențiile prevăzute în cadrul acestei priorități vin în completarea celor din PNRR referitoare la trasele cicloturistice și sunt în mai mică măsură complementare cu programele Interreg prin transferul de bune practice în doemniul turismului și culturii.

#### **Operațiunea 7.2 Creșterea incluziunii sociale a copiilor și tinerilor prin dezvoltarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice adresate lor**

În centrele de agrement din structura MTS se organizează anual diverse tabere, inclusiv tabere pentru preșcolari, elevi și studenți cu dizabilități. Acestea oferă copiilor și tinerilor din categorii sociale vulnerabile sau copiilor cu dizabilități posibilitatea participării la activități educative pentru sprijinirea integrării sociale și profesionale a acestora. Copiii cu handicap au acces limitat la structurile preșcolare și abandonează studiile cu o frecvență de două ori mai mare decât alți copii. Sistemul de educație nu îi pregătește suficient pentru a duce o viață independentă.

În regiunea Centru sunt situate 14 din cele 88 de centre de agrement/ baze turistice funcționale la nivel național (din 147 existente). Centrele de Agrement sunt principalul element de infrastructură utilizat pentru dezvoltarea și implementarea politicii naționale de tineret, inclusiv organizarea de proiecte de tineret (învățare non-formală pentru organizații de tineret și pentru tineri) și organizarea de tabere (ca formă de organizare a activităților complexe de învățare nonformală și agrement pentru tineri).

Centrele de Agrement sunt structuri fără personalitate juridică, parte a patrimoniului destinat activității de tineret conform art. 30 alin (1) al Legii Tinerilor nr. 350/2006 cu modificările și completările în vigoare. Destinația acestora este organizarea activităților de tabere pentru copii și tineri (turism pentru tineret).

Serviciile oferite în centrele de agrement, atât cele de agrement/tabără, cât și cele vizând educația non-formală, au avantajul accesibilității financiare. Însă în lipsa investițiilor în reabilitarea/modernizarea și dotarea lor, centrele de agrement oferă doar condiții minime de funcționare și sunt insuficient valorificate în lipsa infrastructurii de acces, de recreere sau infrastructurii destinate activităților de educație formală și non-formală.

În acest context, reabilitarea și/ sau reamenajarea centrelor de agrement va impacta substanțial calitatea serviciilor oferite și, implicit, va contribui la creșterea numărului potențialilor beneficiari. Ele necesită investiții pentru creșterea calității serviciilor de cazare și masă oferite copiilor și tinerilor, beneficiari ai taberelor școlare dar și pentru creșterea calității serviciilor oferite prin diversificarea paletii de activități educaționale și recreative pe care le oferă copiilor și tinerilor.

Prin program se vor finanța **intervenții în infrastructura centrelor de agrement/tabere școlare**, vizând atât spațiile de cazare și spațiilor destinate pregătirii și servirii mesei cât și a infrastructura pentru activități educaționale și de recreere (terenuri de sport, alte spații pentru activități sportive, recreative, educative etc).

**The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):**

*Text field [1 000]*

Grupul țintă vizat este reprezentat pe de o parte de locuitorii și turiștii zonelor cu un bogat patrimoniu natural și cultural din mediul rural. Pe de altă parte, sunt vizati copiii, elevii și studenții care beneficiază de infrastructura centrelor de agrement care găzduiește tabere pentru copii și tineri.

**Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):**

*Text field [2 000]*

Programul are în vedere necesitatea eliminării inegalităților și promovarea egalității între femei și bărbați, precum și combaterea discriminării pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Programul nu susține acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune și se asigură ca investițiile în infrastructură facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.

Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, Programul va transla la nivel de proiecte următoarele condiționalități:

- egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul operațiunilor finanțate
  - interzicerea oricăror acțiuni care au potențialul de a discrimina pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în cadrul operațiunilor finanțate
  - interzicerea oricăror acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune în cadrul operațiunilor finanțate
  - facilitarea, pentru investițiile în infrastructură, a accesului persoanelor cu dizabilități, în cadrul operațiunilor finanțate
- De asemenea, Programul va încuraja promotorii operațiunilor finanțate să își asume în aceste direcții acțiuni care depășesc cadrul legal obligatoriu.

Acțiunile enumerate mai sus se referă la:

- procesele de recrutare / promovare angajați în operațiunile finanțate și stabilirea tarifelor orare pentru cheltuielile salariale finanțate
- procesele de achiziție publică aferente operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la rezultatele operațiunilor finanțate
- activitățile de instruire organizate în cadrul operațiunilor finanțate
- organizarea accesului la serviciile oferite în cadrul operațiunilor finanțate
- adaptarea, unde este relevant, a produselor operațiunilor finanțate pentru utilizare de către persoane cu nevoi speciale
- orice alte activități, în cadrul operațiunilor finanțate, care sunt susceptibile a genera discriminare pe coordonatele enumerate mai sus.

**Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)**

*Text field [2 000]*

În complementaritate cu Prioritatea 8 care finanțează intervenții similare în mediul urban, prioritatea 7 cuprinde intervențiile vizând obiectivele de patrimoniu natural și cultural localizate în mediul rural.

În ceea ce privește infrastructura centrelor de agrement pentru copii și tineri, teritoriul vizat este Regiunea Centru, România, cu zona urbană și rurală aferentă unităților administrativ teritoriale componente.

**The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR**

*Text field [2 000]*

**The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR**

*Text field [1 000]*

### 2.1.1.1.2 Indicators

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
P7	OS d.vi Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 77	Numărul siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin	Nr.	0	9

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
P7	OS d.vi Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 77	Număr de vizitatori ai siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin	Nr.	21463	2020	23487	Baza de date a beneficiarilor Date statistice INS	La un an de la finalizarea sprijinului

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P7	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS d.vi Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială	165-Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor culturale	13.132.254
P7	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS d.vi Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială	166-Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale	13.132.254

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P7	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS d.vi <i>Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială</i>	01-Grant	26.264.508

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P7	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS d.vi <i>Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială</i>	33-Nicio orientare teritorială	6.852.658
P7	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS d.vi <i>Creșterea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială</i>	28-Zone rurale	19.411.850

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+ Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

## 2.1 Priorities other than technical assistance

### 2.1.1 Title of the priority [300] (repeated for each priority)

#### Prioritatea 8 - O regiune atractivă

<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to youth employment
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to innovative actions
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived persons under the specific objective set out in point (m) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation*
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to support to the most deprived under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) of the ESF+ Regulation <sup>71</sup>
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to urban mobility specific objective set out in point (viii) of Article 3(1)(b) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation
<input type="checkbox"/> This is a priority dedicated to ICT connectivity specific objective set out in point (v) of Article 3(1)(a) of the ERDF and Cohesion Fund Regulation

\* If marked go to section 2.1.1.1.a

<sup>71</sup>In case resources under the specific objective set out in point (l) of Article 4(1) ESF+ Regulation are taken into account for the purposes of Article 7(4) ESF+ Regulation..

### 2.1.1.1 Specific objective<sup>72</sup> (repeated for each selected specific objective for priorities other than technical assistance)

*OS e(i) Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane*

#### 2.1.1.1.1 Interventions of the Funds

Reference: points (d)(i), (iii), (iv), (v), (vi) and (vii) of Article 22(3) CPR

The related types of actions – point (d)(i) of Article 22(3) CPR and Article 6 ESF+ Regulation:

**Dezvoltarea urbană** este un **proces complex** cu provocări și **dinamici specifice**. Orașele constituie atât **sursa** cât și **soluția provocărilor** actuale economice, de mediu și sociale. Orașele se confruntă cu provocări majore privind adaptabilitatea și sustenabilitatea dezvoltării pe termen lung. În acest sens este nevoie de o abordare integrată a dezvoltării la nivelul zonelor urbane atât pentru municipiile reședință de județ, cât și pentru celelalte municipii și orașe de la nivel regional.

Potrivit datelor statistice din 2019, zonele urbane din Regiunea Centru adăpostesc peste jumătate din populația regiunii. Peste trei sferturi din rețeaua urbană are o populație sub 30.000 locuitori (77,2%, 44 din cele 57 de municipii și orașe), iar 35 de orașe au o populație mai mică de 20.000 locuitori, dintre care 26 de orașe au o populație mai mică de 10.000 locuitori. În Regiunea Centru s-a observat o **creșterea disparităților** între **centrele urbane mari** care au beneficiat de finanțări și **orașele mici și mijlocii** care au avut un acces redus la **finanțare nerambursabilă**. În acest sens este nevoie de o abordare diferențiată pe categorii de orașe la nivel regional.

Totodată, este nevoie de o abordare integrată a dezvoltării zonelor urbane atât pentru municipiile reședință de județ, cât și pentru celelalte municipii și orașe din regiune. În Regiunea Centru municipiile și orașele dezvoltă SIDU care prezintă viziunile de dezvoltare ale acestora în localitate și/sau zone funcționale urbane ori zone metropolitane. Aceste documente strategice vor constitui baza pentru finanțarea investițiilor propuse pentru regenerare urbană, patrimoniu cultural, turism și infrastructură culturală.

Este necesară creșterea calității spațiilor publice din zonele urbane, pentru ca acestea să devină mai atractive pentru activități sociale, dar și un spațiu public de calitate, funcțional și primitor, cu zone de agrement și locuri de joacă și nu doar în zonele aglomerate, ci în întreaga zonă locuită a orașelor. Acolo unde lipsesc spațiile comunitare și centrele de activități sportive, POR Centru va susține construcția sau recondiționarea infrastructurii existente pentru a satisface nevoile actuale. Se va finanța totodată instalarea, extinderea sistemelor de supraveghere video inteligente.

Gradul de acoperire a municipalităților cu servicii eficiente de iluminat este relativ scăzut, iar extinderea, modernizarea și eficientizarea infrastructurii de iluminat rămâne o prioritate pentru multe comunități locale urbane, intervenții care vor avea beneficii sociale, economice și de mediu. În acest context, POR Centru va sprijini modernizarea infrastructurii de iluminat public, ca parte a proiectelor de regenerare urbană, o acțiune care să răspundă nevoilor populației, și care să contribuie la reducerea consumului de energie electrică.

Centrele urbane istorice joacă un rol major în îmbunătățirea identității locului, a memoriei și apartenenței. Proiectele de dezvoltare în zonele istorice pot atrage vizitatori pentru a descoperi principalele atracții din patrimoniu și pot îmbunătăți mediul fizic, zonele istorice fiind utilizate ca locuri pentru interacțiune socială și adunări. POR va finanța în continuare protejarea, refuncționalizarea și punerea în valoare a zonelor municipale istorice din Regiune, unice prin bogăția lor urbană și arhitecturală.

Majoritatea municipiilor și orașelor din Regiunea Centru dispun de obiective importante de patrimoniu, parte dintre ele fiind reabilite, restaurate și reincluse în circuitul turistic prin finanțări anterioare, dar mare parte dintre ele, inclusiv obiective de patrimoniu importante la nivel național și mondial, sunt în stare avansată de degradare și au nevoie de îmbunătățiri pentru a crește atractivitatea zonelor urbane. Vor beneficia de sprijin intervențiile de conservare, protecție și valorificare durabilă a patrimoniului cultural din mediul urban, în măsura în care sunt justificate din perspectiva includerii în SIDU.

De asemenea, în regiune sunt orașe cu profil turistic (stațiuni balneare, climaterice sau balneo-climaterice, stațiuni turistice de interes național sau local) care necesită sprijin pentru diversificarea activității economice și dezvoltarea infrastructurii de îngrijire, tratament, prevenție și recuperare, dar și pentru dezvoltarea infrastructurii publice de turism. În ultimii ani s-au finanțat prin intermediul POR mai multe proiecte vizând reabilitarea și modernizarea stațiilor din Regiunea Centru, impactul pozitiv al acestor proiecte fiind deja vizibil.

Unul din domeniile care sprijină dezvoltarea urbană este cultura, aceasta fiind un instrument de revitalizare socială și economică. Prin intermediul acestui obiectiv specific se finanțează infrastructura culturală, în măsura în care investiția este justificată din perspectiva includerii în SIDU. Pe lângă reabilitarea/ modernizarea/ dotarea spațiilor

<sup>72</sup> Except for a specific objective set out in Article 4(1)(xi) of the ESF+ Regulation.

actuale cu destinație culturală, va fi nevoie în unele centre urbane mari și mijlocii de crearea și dotarea de noi spații/ clădiri multifuncționale care să servească nevoile de dezvoltare a sectorului cultural.

Această Prioritate propune susținerea mecanismului integrat de dezvoltare urbană durabilă, inclusiv finanțarea elaborării/ actualizării documentelor strategice, în principal SIDU și PMUD.

Astfel prin intermediul acestei priorități vor fi finanțate proiectele prioritare rezultate din cadrul SIDU elaborate la nivelul municipiilor și orașelor din Regiune. În cazul municipiilor reședință de județ și al municipiilor de la nivel regional se prevăd sume predefinite în conformitate cu abordarea dezvoltării urbane durabile, iar pentru orașele de la nivel regional va fi derulat un apel de proiecte însoțite de SIDU.

Tipurile de intervenții prevăzute sunt următoarele, fără ca acestea să fie exhaustive:

- Regenerarea spațiilor publice, inclusiv asigurarea sistemelor de securitate a cetățeanului;
- Conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural;
- Investiții în infrastructura din domeniul cultural: rehabilitarea/ modernizarea/ dotarea spațiilor culturale: muzee, galerii de artă, săli de spectacol, cinematografe, etc. și crearea și dotarea de noi spații culturale multifuncționale adaptate nevoilor de dezvoltare a sectorului cultural; digitalizarea activității de promovare turistică și culturală;
- Îmbunătățirea infrastructurii de turism, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros;
- Acțiuni de creștere/ dezvoltare a capacității administrative a beneficiarilor;
- Elaborarea/ actualizarea documentelor strategice, în principal SIDU și PMUD.

Pentru domeniul regenerării urbane sustenabile se au în vedere următoarele acțiuni cu caracter orientativ:

- Reabilitarea integrată a spațiilor publice din zone centrale și zone istorice, a spațiilor publice din interiorul ansamblurilor de locuințe colective;
- Înființarea/ modernizarea/ extinderea spațiilor verzi de mici dimensiuni, spațiilor recreative, zonelor de agrement, locurilor de joacă, centrelor de activități sportive;
- Instalarea/ extinderea sistemelor de supraveghere video inteligente;
- Modernizarea infrastructurii de iluminat.

În ceea ce privește conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural, sunt vizate în principal următoarele intervenții:

- Restaurarea, consolidarea, protecția și conservarea monumentelor istorice;
- Digitalizarea obiectivelor de patrimoniu restaurate.
- Acțiuni de creștere/ dezvoltare a capacității administrative a beneficiarilor: dezvoltarea de planuri de conservare/ mentenanță a obiectivelor de patrimoniu și sprijin pentru activitățile de dezvoltare a planurilor de interpretare pentru public.

În domeniul turismului și culturii sunt sprijinite intervenții care asigură:

- Dezvoltarea turismului practicat în stațiuni balneare, inclusiv prin investiții în rețele de captare și transport ape termale, crearea, rehabilitarea și modernizarea bazelor de tratament, dezvoltarea de infrastructuri publice la scară mică pentru valorificarea atracțiilor turistice, amenajarea infrastructurii de agrement, crearea de facilități pentru practicarea sportului;
- Dezvoltarea turismului practicat în stațiuni climaterice și balneoclimaterice, inclusiv prin amenajarea obiectivelor turistice naturale de utilitate publică, crearea/ modernizarea infrastructurilor conexe de utilitate publică;
- Dezvoltarea turismului de agrement, inclusiv prin amenajarea de parcuri tematice;
- Îmbunătățirea accesului către resursele turistice (ca activitate complementară celorlalte);
- Promovarea unor nișe turistice inovative.

Intervențiile menționate sunt complementare celor finanțate prin Planul Național de Redresare și Reziliență, care oferă sprijin pentru modernizarea/crearea de muzee și memoriale precum și pentru sporirea accesului la cultură în localitățile defavorizate din punct de vedere cultural. Alte programe care prevăd acțiuni complementare celor incluse în POR Centru sunt: Europa Creativă - în ceea ce privește atât patrimoniul construit (clădiri ori construcții valoroase prin unicitate, originalitate ori vechime), precum și patrimoniul mobil aflat în muzee; POCIDIF - se axează pe digitalizarea în domeniul cultural (incluzând: echipamente și infrastructură, baze de date, soft, platforme digitale, sisteme integrate, mijloace TIC, modele digitale 3D, infrastructuri informatice și soluții de tip cloud, exploatarea digitalizată); POIDS - vor fi finanțate acțiuni menite să valorifice/conservă patrimoniul cultural imaterial, să încurajeze turismul și meșteșugurile tradiționale.

Acțiunile indicate vor contribui la implementarea Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD), prin promovarea unor investiții în conformitate cu ariile prioritare SUERD în scopul maximizării impactului acesteia la nivel regional. Aceste operațiuni sunt în concordanță cu ariile prioritare SUERD, definite în Planul de acțiune ce însoțește Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor.



**The main target groups - point (d)(iii) of Article 22(3):**

*Text field [1 000]*

*Comunitățile locale din mediul urban, zonele funcționale urbane și zone metropolitane: locuitorii zonelor respective, autoritățile locale, turiștii, consumatorii de cultură, partenerii socio-economici.*

**Actions safeguarding equality, inclusion and non-discrimination – point (d)(iv) of Article 22(3):**

*Text field [2 000]*

*Programul are în vedere necesitatea eliminării inegalităților și promovarea egalității între femei și bărbați, precum și combaterea discriminării pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală. Programul nu susține acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune și se asigură ca investițiile în infrastructură facilitează accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.*

*Pentru a asigura îndeplinirea acestor obiective, Programul va transla la nivel de proiecte următoarele condiționalități:*

- egalitatea de șanse între femei și bărbați în cadrul operațiunilor finanțate*
- interzicerea oricăror acțiuni care au potențialul de a discrimina pe bază de sex, rasă sau origine etnică, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală, în cadrul operațiunilor finanțate*
- interzicerea oricăror acțiuni care contribuie, sub orice formă, la segregare sau excluziune în cadrul operațiunilor finanțate*

*- facilitarea, pentru investițiile în infrastructură, a accesului persoanelor cu dizabilități, în cadrul operațiunilor finanțate*  
*De asemenea, Programul va încuraja promotorii operațiunilor finanțate să își asume în aceste direcții acțiuni care sunt în normele și în spiritul reglementărilor naționale și europene în domeniu.*

*Acțiunile enumerate mai sus se referă la:*

- procesele de recrutare / promovare angajați în operațiunile finanțate și stabilirea tarifelor orare pentru cheltuielile salariale finanțate*
- procesele de achiziție publică aferente operațiunilor finanțate*
- organizarea accesului la rezultatele operațiunilor finanțate*
- activitățile de instruire organizate în cadrul operațiunilor finanțate*
- organizarea accesului la serviciile oferite în cadrul operațiunilor finanțate*
- adaptarea, unde este relevant, a produselor operațiunilor finanțate pentru utilizare de către persoane cu nevoi speciale*
- orice alte activități, în cadrul operațiunilor finanțate, care sunt susceptibile a genera discriminare pe coordonatele enumerate mai sus.*

**Indication of the specific territories targeted, including the planned use of territorial tools – point (d)(v) of Article 22(3)**

*Text field [2 000]*

*Prioritatea va contribui la dezvoltarea urbană integrată. Astfel aceasta va acoperi Regiunea Centru, mediul urban și mediul rural aferent ZUF și zonelor metropolitane (ZM). Intervențiile vor trebui justificate din perspectiva includerii în SIDU. În cazul municipiilor reședință de județ și municipiilor vor fi sume predefinite alocate, iar în cazul orașelor va fi o alocare care pot fi accesate pe baza principiului ”primul venit, primul servit”.*

**The interregional, cross-border and transnational actions – point (d)(vi) of Article 22(3) CPR**

*Text field [2 000]*

**The planned use of financial instruments – point (d)(vii) of Article 22(3) CPR**

*Text field [1 000]*

**2.1.1.1.2 Indicators**

*Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR and Article 8 ERDF and CF Regulation*

**Table 2: Output indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
P8	OS e (i) <i>Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 75	Strategii de dezvoltare teritorială integrată care beneficiază de sprijin	Nr.	0	30
P8	OS e (i) <i>Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCO 74	Populația vizată de proiecte derulate în cadrul strategiilor de dezvoltare teritorială integrată	Nr.	0	1.296.782

Reference: point (d)(ii) of Article 22(3) CPR

**Table 3: Result indicators**

Priority	Specific objective	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Baseline or reference value	Reference year	Target (2029)	Source of data [200]	Comments [200]
P8	OS e (i) <i>Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane</i>	FEDR	Mai puțin dezvoltate	RCR 77	Număr de vizitatori ai siturilor culturale și turistice care beneficiază de sprijin*	Nr.	151.318	2019	166.450	Baza de date a beneficiarilor	La un an de la finalizarea sprijinului

### 2.1.1.1.3 Indicative breakdown of the programme resources (EU) by type of intervention (not applicable to the EMFAF)

Reference: point (d)(viii) of Article 22(3) CPR

**Table 4: Dimension 1 – intervention field**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P8	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS e (i) <i>Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane</i>	165-Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și a serviciilor turistice	35.000.000
P8	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS e (i) <i>Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane</i>	166-Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale	40.703.150

P8	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS e (i) <i>Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane</i>	168-Regenerarea fizică și securitatea spațiilor publice	81.857.681
----	------	----------------------	--	---	------------

**Table 5: Dimension 2 – form of financing**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P8	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS e (i) <i>Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane</i>	01-Grant	157.560.831

**Table 6: Dimension 3 – territorial delivery mechanism and territorial focus**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)
P8	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS e (i) <i>Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane</i>	18-Municipii, orașe și suburbii	122.015.108
P8	FEDR	Mai puțin dezvoltate	OS e (i) <i>Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și a culturii, a patrimoniului natural, a turismului durabil și a securității în zonele urbane</i>	19-Zone urbane funcționale	35.545.723

**Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

**Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension**

Priority No	Fund	Category of region	Specific objective	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+Regulation as well as programme specific actions in gender equality.

## 2.2. Asistență tehnică

2.2.1 Priority for technical assistance pursuant to Article 36(4) CPR (repeated for each such technical assistance priority)

Reference: point (e) of Article 22(3) CPR

### 2.2.1.1. Intervention from the Funds

The related types of actions – point (e)(i) of Article 22(3) CPR

*Text field [8 000]*

ADR Centru a beneficiat de AT în calitate de OI în 2 perioade de programare: 2007-2013 și 2014-2020. Așa cum reiese atât din experiența anterioară, cât și din studiile și evaluările realizate la nivel național, disponibilitatea resurselor necesare sprijinirii funcționării sistemului de implementare a POR în ambele perioade de programare anterior amintite, s-a dovedit a avea o deosebită importanță. În acest sens, este necesară sprijinirea în continuare a

activităților specifice implementării POR Centru (pregătirea, selecția, evaluarea, verificarea cheltuielilor, auditul și monit. proiectelor finanțate, evaluarea programului, prevenirea neregulilor și a fraudelor etc).

În per. de programare 2021-2027, pentru asig. eficientizării procesului decizional al fondurilor externe alocate RO prin programele regionale, și având la bază principiul subsidiarității, care presupune că procesul decizional cel mai eficient este cel al apropierii deciziei autorităților de nevoile pe care le au benef., ADR-urilor li s-a acordat un nou rol, și anume acela de AM.

Așadar, în per. de programare 2021-2027, ADR Centru va utiliza sprijinul oferit de AT a POR Centru 2021-2027, în calitate de AM a acestui program. În această nouă calitate a sa, ADR Centru a pornit de la nevoile de AT identif. în per. anterioare de programare, încercând să utilizeze lecțiile învățate în aceste perioade, pentru o mai bună acoperire a nevoilor de AT pt. per. 2021-2027. Având în vedere faptul că ADR Centru va deține responsabilitatea finală, în relația cu CE, pentru îndeplinirea corespunz. a funcțiilor și obligațiilor ce îi revin în calitate de AM pentru POR Centru 2021-2027, Agenția va utiliza AT în vederea dobândirii de cunoștințe/competențe/experiență în activități pe care nu le-a desfășurat în per. anterioare de programare în care a avut calit. de OI.

AT are ca obiectiv sprij. instituțiilor implicate în managementul POR Centru și a benef./partenerilor, în scopul implem. eficiente și transparente a Programului. În acest sens, nevoile de consolidare atât a capacit. admin. a Agenției în calitate de AM pentru POR Centru 2021-2027, cât și a partenerilor și a potențialilor benef. Sunt definite în cadrul unei foi de parcurs pentru dezvoltarea capacității administrative.

Activitățile sprijinite prin intermediul axei de AT vor contribui la implem. eficientă a POR, pe de o parte prin formarea unui personal specializat și asig. stabilit. acestuia și, pe de altă parte, prin sprij. benef. în a înțelege și respecta cerințele programului, de a pregăti proiecte mature și de a le implementa eficient. AT a fost gândită ca fiind flexibilă pe parcursul per. de programare, adică ușor de adaptat la schimbările și nevoile apărute în timpul implem. programului.

Intervențiile în domeniul AT vizează următoarele domenii de sprijin:

- asig. funcționării sist. de management și control al POR,
- consolidarea capacităților AM și CM, ale benef. și ale partenerilor relevanți,
- asig. evaluării programului și elab. de studii, colectarea de date pentru o bună implem. a programului, precum și pentru pregătirea următoarei per. de programare,
- realiz. activ. de informare și comunicare privind POR.

*În acest sens sunt prevăzute următoarele tipuri de activități orientative:*

- sprij. AM POR Centru (inclusiv costuri adm., de personal și de deplasare a personalului implicat în managementul POR) pentru implem. diferitelor etape ale POR Centru, inclusiv identif. și dezvolt. proiectelor, întocmirea de documentații tehnico-economice pentru proiecte, pregătire, selecție, verificare și monitorizare, evaluare, control și audit, prevenirea neregulilor și a fraudelor etc;
- sprijin în asigurarea serviciilor necesare implem. POR Centru: servicii de evaluare a programului, dar și servicii de evaluare tehnică și financiară a proiectelor finanțate prin POR 2021-2027, elab. de studii și analize specifice, serv. de consultanță și expertiză tehnică, fin., contabilă, juridică etc., servicii de instruire a personalului propriu din cadrul AM POR, dar și a benef., serv. de arhivare a doc. specifice implem. POR, serv. sisteme informatice și programe web, reparații/service/întreținere autoturisme și echip., alte serv. necesare implem. POR;
  - asig. bazei materiale necesare implem. POR Centru. Această activitate se referă la acțiunile de asig. cu echip., mobilier, mat. consumabile și obiecte de inventar, alte active corporale, precum și achiz. și dezvolt. programelor informatice necesare derulării activ. specifice implem. POR Centru, etc;
  - sprij. organizatorică și logistică a CM POR Centru și a altor comitete/grupuri de lucru implicate în implem. POR Centru, inclusiv structurile de guvernare RIS3 Centru;
  - asig. de echip., software și serv. de asistență pentru facilitarea schimbului electronic de date cu CE;
  - organiz. de instruire/evenimente de formare (conferințe, mese rotunde, seminarii, ateliere etc.) specifice domeniilor finanțate în cadrul POR Centru, în scopul îmbunătățirii cunoștințelor/competențelor benef. și a potențialilor benef. în ceea ce privește POR Centru;
  - acordarea de sprijin pentru potențialii benef. și pentru benef., prin structurile de help-desk;
  - sprij. implem. activ. de informare și comunicare POR Centru (dezv. și gestion. instrumentelor de comunicare, inclusiv pagina web dedicată programului, realiz. și distribuirea mat. informative și de promovare, organiz. de evenim. de informare și promovare, campanii de promovare, etc.);
  - sprij. pregătirii/implem./monit. POR Centru, PDR Centru, RIS3 Centru, incl. pregătirea urm. per. de programare;
  - sprijin pt. pregătirea per. de programare 2028 – 2034;
  - asig. funcționării ADR Centru în calitate de AM pentru POR 2021-2027, resp. în calitate de OI pentru POR 2014-2020. Această activ. se referă la asig. tuturor condițiilor logistice necesare derulării în condiții corespunz. a activ. de implem. a POR 2021-2027, resp. a aceluia de închidere a POR 2014-2020 și are ca și corespondent chelt. admin..

Beneficiarii de finanțare ai POR Centru din cadrul celor 8 priorități ale programului vor beneficia de AT a POR prin organiz. de către AM POR Centru de sesiuni de instruire/formare specifică pentru benef. fiecărei priorități, prin acordarea de sprijin în toate etapele de viață ale proiectului prin intermediul help-desk, precum și prin diseminarea informațiilor și derularea act. de informare și publicitate privind POR, prev. în Planul de comunicare AM POR Centru.

Chelt. realizate în cadrul axei de AT vor fi rambursate în baza art. 51, lit. b) a CPR, în conf. cu prevederile art. 53(1)(e) ”o combinație între formele menționate la literele (a)-(d), cu condiția ca **fiecare formă să acopere categorii diferite de costuri** sau ca acestea să fie utilizate pentru proiecte diferite care fac parte dintr-o operațiune sau pentru etape succesive ale unei operațiuni”. Astfel, cele 2 categ. diferite de costuri de AT vor fi urm.:

- ✓ costurile directe: rambursate sub forma prev. la art. 53(1)(a)-*rambursarea costurilor eligibile suportate efectiv de un beneficiar.*
- ✓ costurile indirecte: rambursate sub forma prev. la art. 53(1)(d)-*finanțare la rate forfetare.* Finanțarea la rate forfetare pentru costurile indirecte în cadrul granturilor va îmbrăca forma prevăzută la 54 (b): ”o rată forfetară de max. 15% din costurile directe cu personalul eligibile, caz în care statul membru nu are obligația de a efectua un calcul pentru a stabili rata aplicabilă”.

Precizăm faptul că această formă de finanțare a AT s-a aplicat cu succes în per. de programare 2014-2020 și a constituit o îmbunătățire a modului de lucru atât pentru OI în elab. CR, cât și pentru AM, în verific. acestora. Aplicarea aceleiași metode de utilizare a AT ca în perioada 2014-2020 va fi un aspect pozitiv în implem. priorit. de AT a POR Centru 2021-2027. De asemenea, s-a luat în consid. reducerea poverii admin. în implem. axei de AT prin folosirea unor OSC.

*Complementarit. AT POR Centru 2021-2027 cu POAT 2021-2027:* prin axa de AT a POR Centru 2021-2027 se acordă sprijin pentru activități specifice POR Centru: analize/studii/strategii/doc. metodologice/ghiduri/ sondaje/ alte livrabile referitoare la POR, programarea, implem., monit. și evaluarea POR, promov. oportunit. de finanțare prin POR, instruirea specifică pentru benef. POR Centru pe teme proprii acestui program, în timp ce prin POAT 2021-2027 se acordă sprijin orizontal referitor la toate PO ale per. de programare 2021-2027.

## The main target groups – point (e)(iii) of Article 22(3) CPR

Text field [1 000]

Grup țintă:

- *Entități din cadrul sistemului de management și control al POR Centru – AM POR din cadrul ADR Centru și personalul suport al acesteia, CM POR Centru etc.,*
- *CDR Centru, CRP Centru, CRI Centru,*
- *potențiali beneficiari și beneficiari ai intervențiilor din POR: autoritățile publice locale, mediul de afaceri, mediul academic și de cercetare,*
- *publicul larg.*

### 2.2.1.2. Indicators

Output indicators with the corresponding milestones and targets

Reference: point (e)(ii) of Article 22(3) CPR

Priority	Fund	Category of region	ID [5]	Indicator [255]	Measurement unit	Milestone (2024)	Target (2029)
AT	FEDR	Mai puțin dezvoltată	-	Persoane informate referitor la POR 2021-2027	Număr	10.000	49.000

AT	FEDR	Mai puțin dezvoltată	RCO 95	Personal finanțat de FEDR și Fondul de coeziune	Număr	100	130
AT	FEDR	Mai puțin dezvoltată	-	Studii, analize, rapoarte, strategii elaborate	Număr	3	12
AT	FEDR	Mai puțin dezvoltată	-	Evenimente pentru CM POR Centru, CDR Centru, CRP Centru, CRI Centru, beneficiari și pentru alți parteneri relevanți organizate	Număr	22	60

### 2.2.1.3. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention

Reference point (e)(iv) of Article 22(3) CPR

Table 4: Dimension 1 – intervention field				
Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)
9 - AT	FEDR	Mai puțin dezvoltată	179-Informare și comunicare	1.150.000
9 - AT	FEDR	Mai puțin dezvoltată	180-Pregătire, implementare, monitorizare și control	47.580.439
9 - AT	FEDR	Mai puțin dezvoltată	181-Evaluare și studii, colectare de date	1.300.000
9 - AT	FEDR	Mai puțin dezvoltată	182-Consolidarea capacităților autorităților statelor membre, ale beneficiarilor și ale partenerilor relevanți	850.000

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes

Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

Table 8: Dimension 7 – ESF+\*, ERDF, Cohesion Fund and JTF gender equality dimension

Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

In principle, 40 % for the ESF+ contributes to gender tracking. 100 % is applicable when Member State chooses to use Article 6 ESF+Regulation as well as programme specific actions in gender equality

Table 9 – Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF				
Priority No	Specific objective	Type of intervention	Code	Amount (EUR)

### 2.2.2 Priority for technical assistance pursuant to Article 37 CPR (repeated for each such TA priority)

Reference: point (f) of Article 22(3) CPR

### 2.2.2.1 Description of technical assistance under financing not linked to costs – Article 37 CPR

Text field [3 000] ADR Centru nu a identificat până în acest moment acțiuni de asistență tehnică suplimentare față de cele prevăzute la articolul 36 al CPR.
---

### 2.2.2.2. Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention

Reference: point (f) of Article 22(3) CPR

Table 4: Dimension 1 – intervention field				
Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

  

Table 7: Dimension 6 – ESF+ secondary themes				
Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

Table 8: Dimension 7 – ESF+*, ERDF, CF and JTF gender equality dimension				
Priority No	Fund	Category of region	Code	Amount (EUR)

\* In principle, 40% for the ESF+ contributes to gender tracking. 100% is applicable when Member State chooses to use article 6(2), ESF+ as well as programme specific actions in gender equality.

Table 9 - Indicative breakdown of the programmed resources (EU) by type of intervention for EMFAF				
Priority No	Specific objective	Type of intervention	Code	Amount (EUR)

## 3. Financial plan

Reference: points (g)(i), (ii) and (iii) of Article 22(3), Article 112(1), (2) and (3), and Articles 14 and 26 CPR

### 3.1 Transfers and contributions<sup>73</sup>

Reference: Articles 14, 26 and 27 CPR

Programme amendment related to	<input type="checkbox"/> contribution to InvestEU
	<input type="checkbox"/> transfer to instruments under direct or indirect management

<sup>73</sup> Applicable only to programme amendments in line with Article 10 and 21, CPR except complementary transfers to the JTF in line with Article 21a. Transfers shall not affect the annual breakdown of financial appropriations at the MFF level for a Member State.

transfer between ERDF, ESF+, Cohesion Fund or to another Fund or Funds

Table 15A: Contribution to InvestEU\* (breakdown by year)

Contribution from		Contribution to Invest EU window(s)	Breakdown by year							
Fund	Category of region		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
ERDF	More developed									
	Transition									
	Less developed									
ESF+	More developed									
	Transition									
	Less developed									
Cohesion Fund	N/A									
EMFAF	N/A									

\* For each new request for contribution, a programme amendment shall set out the total amounts for each year by Fund and by category of region.

Table 15B: Contributions to InvestEU\* (summary)

	Category of regions	Window 1 Sustainable Infrastructure (a)	Window 2 Innovation and Digitisation (b)	Window 3 SME (c)	Window 4 Social Investment and Skills (d)	Total (f)=(a)+(b)+(c)+(d)
ERDF	More developed					
	Less developed					
	Transition					
ESF+	More developed					
	Less developed					
	Transition					



CF						
EMFAF						
Total						

\* Cumulative amounts for all contributions done through programme amendments during the programming period. With each new request for contribution, a programme amendment shall set out the total amounts for each year by Fund and by category of region.

*Text field [3500] (justification), taking into account how those amount contribute to the achievement of policy objectives selected in the programme in accordance with Article 10(1) of the InvestEU Regulation.*

Table 16A: Transfers to instruments under direct or indirect management (breakdown by year)

Transfer from		Transfer to	Breakdown by year									
Fund	Category of region	Instrument	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Total
								Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount	Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount	
ERDF	More developed											
	Transition											
	Less developed											
ESF+	More developed											
	Transition											
	Less developed											
CF	N/A											
EMFAF	N/A											

Table 16B: Transfers to instruments under direct or indirect management\* (summary)

Fund	Category of regions	Instrument 1	Instrument 2	Instrument 3	Instrument 4	Instrument 5**	Total
		(a)	(b)	(c)	(d)	(e)	(f)=(a)+(b)+(c)+(d)+(e)
ERDF	More developed						
	Transition						
	Less developed						
ESF+	More developed						
	Transition						
	Less developed						
CF							

EMFAF							
Total							

\* Cumulative amounts for all transfers done through programme amendments during programming period. With each new request for transfer, a programme amendment shall set out the total amounts transferred for each year by Fund and by category of region.

\*\* Transfers may be made to any other instrument under direct or indirect management, where such possibility is provided for in the basic act. Number and names of the relevant Union instruments will be specified accordingly.

Text field [3500] (justification)

Table 17A: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds\* (breakdown by year)

Transfers from		Transfers to		Breakdown by year										
Fund	Category of region	Fund	Category of region (where relevant)	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Total	
									Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount	Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount		
ERDF	More developed	ERDF, ESF+ or CF, EMFAF, AMF, ISF, BMVI												
	Transition													
	Less developed													
ESF+	More developed													
	Transition													
	Less developed													
CF	N/A													
EMFAF	N/A													

\*Transfer to other programmes. Transfers between ERDF and ESF+ can only be done within the same category of region.

Table 17B: Transfers between ERDF, ESF+ and Cohesion Fund or to another Fund or Funds\* (summary)

		ERDF			ESF+			CF	EMFAF	AMF	ISF	BMVI	Total
		More developed	Transition	Less developed	More developed	Transition	Less developed						
<b>ERDF</b>	More developed												
	Transition												
	Less developed												
<b>ESF+</b>	More developed												
	Transition												
	Less developed												
<b>CF</b>													
<b>EMFAF</b>													
<b>Total</b>													

\*Cumulative amounts for all transfers done through programme amendments during the programming period. With each new request for transfer, a programme amendment shall set out the total amounts transferred for each year by Fund and by category of region.

Text field [3500] (justification)

### 3.2 JTF: allocation in the programme and transfers<sup>1</sup>

#### 3.2.1 JTF allocation to the programme prior to transfers by priority (where relevant)<sup>2</sup>

Reference: Article 27 CPR

Table 18: JTF allocation to the programme in accordance with Article 3 JTF Regulation, prior to transfers

JTF priority 1	
JTF priority 2	
	Total

#### 3.2.2 Transfers to the JTF as complementary support<sup>1</sup> (where relevant)

Transfer to JTF	<input type="checkbox"/> concerns internal transfers within the programme with JTF allocation	
	<input type="checkbox"/> concerns transfers from other programmes to the programme with JTF allocation	

Table 18A: Transfers to the JTF within the programme (breakdown by year)

Transfer from		Transfer to	Breakdown by year									
Fund	Category of region	JTF priority	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Total
								Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount	Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount	
ERDF	More developed	JTF priority 1										
	Transition											
	Less developed											
ESF+	More developed	JTF priority 2										
	Transition											
	Less developed											

\*JTF resources should be complemented with ERDF or ESF+ resources of the category of regions where the concerned territory is located.

Table 18B: Transfer of ERDF and ESF+ resources to the JTF within the programme

		JTF allocation in the programme* broken down by category of region, which territory located** in (by JTF priority)	
		JTF priority (for each JTF priority)	Amount
Transfer within the programme* (complementary support) per category of region			
ERDF	More developed		
	Transition		
	Less developed		
ESF+	More developed		
	Transition		

	Less developed		
Total	More developed		
	Transition		
	Less developed		

\* Programme with the JTF allocation.

\*\*JTF resources should be complemented with ERDF or ESF+ resources of the category of regions where the concerned territory is located.

Table 18C: Transfers to the JTF from the other programme(s) (breakdown by year)

Transfer from		Transfer to JTF priority*	Breakdown by year									
Fund	Category of region		2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Total
							Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount	Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount		
ERDF	More developed	JTF priority 1										
	Transition											
	Less developed											
ESF+	More developed	JTF priority 2										
	Transition											
	Less developed											

\*JTF resources should be complemented with ERDF or ESF+ resources of the category of regions where the concerned territory is located.

Table 18D: Transfer of ERDF and ESF+ resources from other programmes to the JTF in this programme

		<b>Complementary support to the JTF in this programme* to the territory located*** in a given category of region (by priority):</b>	
		<b>JTF priority</b>	<b>Amount</b>
<b>Transfer(s) from other programme(s)** per category of region</b>			
<b>ERDF</b>	<b>More developed</b>		
	<b>Transition</b>		
	<b>Less developed</b>		
<b>ESF+</b>	<b>More developed</b>		
	<b>Transition</b>		
	<b>Less developed</b>		
<b>Total</b>			

\* programme with JTF allocation, which receives complementary support from the ERDF and ESF+.

\*\* programme providing the complementary support from the ERDF and ESF+ (source).

\*\*\*JTF resources should be complemented with ERDF or ESF+ resources of the category of regions where the concerned territory is located.

*Text field [3 000]* Justification for the complementary transfer from ERDF and ESF+ based on the planned types of interventions – point (d)(ix) of Article 22(3) CPR

### 3.3 Transfers between categories of region resulting from the mid-term review

Table 19A: Transfers between categories of region resulting from the mid-term review, within the programme (breakdown by year)

Transfer from	Transfer to	Breakdown by year			
Category of region	Category of region	2025	2026	2027	Total
More developed	More developed /				
Transition	Transition /				
Less developed	Less developed				

*\*Applicable to ERDF and ESF+ only.*

Table 19B: Transfers between categories of region resulting from the mid-term review, to other programmes (breakdown by year)

Transfer from	Transfer to	Breakdown by year			
Category of region	Category of region	2025	2026	2027	Total
More developed	More developed /				
Transition	Transition /				
Less developed	Less developed				

*\*Applicable to ERDF and ESF+ only.*



### 3.4 Transfers back<sup>74</sup>

Table 20A: Transfers back (breakdown by year)

Transfer from	Transfer to		Breakdown by year							
			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Total
InvestEU or other EU instrument	Fund	Category of region								
InvestEU window 1	ERDF	More developed								
		Transition								
Less developed										
InvestEU window 2	ESF+	More developed								
InvestEU window 3		Transition								
InvestEU window 4		Less developed								
EU instrument 1	CF									
EU instrument 2										
[...]	EMFAF									

Table 20B: Transfers back\* (summary)

From \ To	ERDF			ESF+			CF	EMFAF
	More developed	Transition	Less developed	More developed	Transition	Less developed		
<b>InvestEU</b>								
<b>Window 1</b>								
<b>Window 2</b>								
<b>Window 3</b>								
<b>Window 4</b>								
<b>Instrument 1</b>								
<b>Instrument 2</b>								
<b>Instrument 3</b>								
<b>Instrument 4**</b>								

\* Cumulative amounts for all transfers done through programme amendments during programming period. With each new request for transfer, a programme amendment shall set out the total amounts

<sup>74</sup> Applicable only to programme amendments for resources transferred back from other EU instruments, including elements of AMIF, ISF and BMVI, under direct or indirect management, or from Invest EU.

transferred for each year by Fund and by category of region.

\*\* Transfers may be made to any other instrument under direct or indirect management, where such possibility is provided for in the basicact. Number and names of the relevant Union instruments will be specified accordingly.

### 3.5 Financial appropriations by year

Reference: point (g)(i) of Article 22(3) CPR and Articles 3, 4 and 7 JTF Regulation.

Table 10: Financial appropriations by year

Fund	Category of region	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2026 for EMFAF only	2027		2027 for EMFAF only	Total
							Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount		Financial appropriation without flexibility amount	Flexibility amount		
ERDF*	More developed												
	Transition												
	Less developed	11.767.879	47.071.516	117.678.789	176.518.183	274.583.841	137.291.921	137.291.920		137.291.921	137.291.920		<b>1.176.787.889</b>
	Outermost and northern sparsely populated												
Total													
ESF+*	More developed												
	Transition												
	Less developed												
	Outermost and northern												

	sparsely populated													
<b>Total</b>		11.767.879	47.071.516	117.678.789	176.518.183	274.583.841	137.291.921	137.291.920		137.291.921	137.291.920		<b>1.176.787.889</b>	
<b>JTF*</b>	<b>Article 3 JTF resources</b>													
	<b>Article 3a resources</b>													
	<b>Article 3d JTF resources (related to Article 3 JTF resources)</b>													
	<b>Article 3d JTF resources (related to Article 3a JTF resources)</b>													
<b>Total</b>														
<b>Cohesion Fund</b>		N/A												
<b>EMFAF</b>		N/A												
<b>Total</b>														

\* Amounts after the complementary transfer to JTF.

### 3.6 Total financial appropriations by fund and national co-financing

Reference: point (g)(ii) of Article 22(3), Article 22(6) and Article 36 CPR

For programmes under the Investment for jobs and growth goal where technical assistance in accordance with Article 36(4) CPR was chosen in the Partnership Agreement.

Table 11: Total financial appropriations by fund and national co-financing

Policy/ JTF specific objective No or TA	Priority	Basis for calculation EU support (total eligible cost or public contribution)	Fund	Category of region*	Union contribution (a) = (g)+(h)	Breakdown of Union contribution		National contribution (b)=(c)+(d)	Indicative breakdown of national contribution		Total (e)=(a)+(b)	Co- financing rate (f)=(a)/(e)* *
						Union contribution less the flexibility amount (g)	Flexi bility amount (h)		public (c)	priv ate (d)		
PO 1	Priority 1	P/T	ERDF	Less developed	229,991,307			40,586,701			270,578,008	85
PO 1	Priority 2	P/T	ERDF	Less developed	68,791,962			12,139,758			80,931,720	85
PO 2	Priority 3	P/T	ERDF	Less developed	198,715,250			35,067,397	35,067,397		233.782.647	85
PO 2	Priority 4	P/T	ERDF	Less developed	198,715,250			35,067,397	35,067,397		233.782.647	85
PO 3	Priority 5	P/T	ERDF	Less developed	168,031,000			29,652,529	29,652,529		197,683,529	85
PO 4	Priority 6	P/T	ERDF	Less developed	77,837,342			13,736,002	13,736,002		91.573.344	85

PO 4	Priority 7	P/T	ERDF	Less developed	26,264,508			4,634,913	4,634,913		30,899,421	85	
PO 5	Priority 8	P/T	ERDF	Less developed	157,560,831			27,804,853	27,804,853		185,365,684	85	
	Priority 2		ESF+	More developed									
				Transition									
				Less developed									
				Outermost and northern sparsely populated									
	Priority 3		JTF**	Article 3, resources									
				Article 3a resources									
	Priority 4		CF										
TA	Priority 5 TA pursuant to Article 30(4)		ERDF		50,880,439			8,978,901			59,859,340	85	
TA	Priority 6TA pursuant to Article 32		ERDF or ESF+ or JTF or CF										
			<b>Total ERDF</b>	More developed									
				Transition									
				Less developed		<b>1,176,787,889.00</b>			<b>207,848,451</b>			<b>1,384,636,340</b>	
				Outermost and northern									

			sparsely populated								
		<b>Total ESF+</b>	More developed								
			Transition								
			Less developed								
			Outermost and northern sparsely populated								
		<b>JTF**</b>	<b>Article 3 resources</b>								
			<b>Article 3a resources</b>								
		<b>Total CF</b>									
		<b>Grand total</b>			<b>1,176,787,889.00</b>			<b>207,848,451</b>			<b>1,384,636,340</b>

\* For ERDF: less developed, transition, more developed, and, where applicable, special allocation for outermost and northern sparsely populated regions. For ESF+: less developed, transition, more developed and, where applicable, additional allocation for outermost regions. For Cohesion Fund: not applicable. For technical assistance, application of categories of region depends on selection of a fund.

\*\* Indicate the total JTF resources, including the complementary support transferred from the ERDF and the ESF+. The table shall not include the amounts in accordance to Article 7 JTF Regulation. In case of technical assistance financed from the JTF, the JTF resources should be split into resources related to Articles 3 and 4 JTF Regulation. For Article 4 JTF Regulation, there is no flexibility amount.

***For the Investment for jobs and growth goal: programmes using technical assistance according to Article 36(5) CPR in accordance with the choice made in the Partnership Agreement.***

Table 11: Total financial allocations by fund and national contribution

Policy/JTF specific objective No or TA	Priority	Basis for calculation EU support (total eligible cost or	Fund	Category of region*	Union contribution (a)=(b)+(c)+(i) +(j)	Breakdown of Union contribution	National contribution  (d)=(e)+(f)	Indicative breakdown of national contribution		Total  (g)=(a)+(d) **	Co-financing rate  (h)=(a)/(g)
								public (e)	private (f)		

		public contribution)				Union contribution		Flexibility amount							
						without TA pursuant to Article 30(5)	for TA pursuant to Article 30(5)	without TA pursuant to Article 30(5)	for TA pursuant to Article 30(5)***						
						(b)	(c)	(i)	(j)						
	Priority 1	P/T	ERDF	More developed											
				Transition											
				Less developed											
				Outermost and northern sparsely populated											
	Priority 2		ESF+	More developed											
				Transition											
				Less developed											
				Outermost and northern sparsely populated											
	Priority 3		JTF **	Article 3 resources											
				Article 3a resources											
	Priority 4		CF												
TA	Priority 5 TA pursuant		ERDF or ESF+ or JTF or CF												

	to Article 32																				
			<b>Total ERDF</b>	More developed																	
				Transition																	
				Less developed																	
				Outermost and northern sparsely populated																	
			<b>Total ESF+</b>	More developed																	
				Transition																	
				Less developed																	
				Outermost and northern sparsely populated																	
			<b>JTF**</b>	Article 3 resources																	
		Article 3a resources																			
			<b>Total CF</b>																		
			<b>Grand total</b>																		

\* For ERDF and ESF+: less developed, transition, more developed, and, where applicable special allocation for outermost and northern sparsely populated regions. For CF: not applicable. For technical assistance, application of categories of regions depends on the selection of the fund.

\*\* Indicate the total JTF resources, including the complementary support transferred from the ERDF and the ESF+. The table shall not include the amounts in accordance to Article 3d JTF. In case of technical assistance financed from the JTF, the JTF resources should be split into resources related to Article 3 and 3a, JTF. For JTF 3a, there is no flexibility amount.



#### 4. Enabling conditions

Reference: point (i) of Article 22(3) CPR

Table 12: Enabling conditions

Enabling conditions	Fund	Specific objective (N/A to the EMFAF)	Fulfilment of enabling condition	Criteria	Fulfilment of criteria	Reference to relevant documents	Justification
Buna guvernanță a strategiei naționale sau regionale de specializare inteligentă	FEDR	(i) Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate (ii) Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, organizațiilor de cercetare și al autorităților publice (iii) Intensificarea creșterii și competitivității IMM-urilor, crearea de locuri de muncă în IMM, inclusiv investiții productive	Yes/No	<i>Strategia (strategiile) de specializare inteligentă trebuie să fie sprijinită (sprijinite) de:</i> C1. O analiză la zi a factorilor care împiedică diseminarea inovării, inclusiv digitalizarea C2. Existența unei instituții sau a unui organism național/regional competent responsabil cu managementul strategiei de specializare inteligentă C3. Instrumente de monitorizare și evaluare pentru a măsura performanțele în direcția atingerii obiectivelor strategiei C4. Funcționarea eficace a procesului de descoperire antreprenorială C5. Acțiuni necesare pentru îmbunătățirea sistemelor de cercetare și inovare naționale sau regionale, dacă este relevant C6. Acțiuni pentru managementul tranziției industriale, dacă este relevant C7. Măsuri în sprijinul colaborării internaționale		[500] Strategia Națională de Cercetare, Inovare și Specializare Inteligentă 2021-2027 (SNCISI) – în curs de finalizare Strategia de specializare inteligentă (RIS3) a Regiunii Centru 2021-2027 - <a href="http://www.adrcentru.ro/dez-reg/ssi-centru-consolidata/">http://www.adrcentru.ro/dez-reg/ssi-centru-consolidata/</a>	[1 000] RIS3 Centru – asumată la nivel regional, aprobată de CDR Centru în data de 10.03.2021 Prin OMCI nr. 458/31.07.2019 s-a înființat Comitetul de coordonare pentru Strategia de Specializare Inteligentă care are rolul de a coordona elaborarea/implementarea strategiei naționale. SNCISI 2021-2027 va asigura corelarea cu strategiile de specializare inteligentă regionale și va include, printre altele: • Instrumente de monitorizare și evaluare • Mecanism pentru de descoperire antreprenorială • Acțiuni pentru îmbunătățirea

		(iv) Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat					<p>sistemelor de cercetare și inovare</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Acțiuni pentru managementul tranziției industriale</li> <li>• Măsuri în sprijinul colaborării internaționale</li> </ul> <p>Analiza factorilor care împiedică diseminarea inovării, inclusiv digitalizarea (rezultat proiect POCA - RP1 / A3.1 și RP2 / A5.1).</p>
Un cadru de politică strategic pentru sprijinirea renovărilor destinate să îmbunătățească eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale		b (i) Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră	Yes/No	<p>C1. Este adoptată o strategie națională de renovare pe termen lung pentru sprijinirea renovării parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, în conformitate cu cerințele Directivei 2010/31/UE privind performanța energetică a clădirilor, care:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>a. implică obiective de etapă orientative pentru 2030 și 2040, și ținte pentru 2050</li> <li>b. oferă o descriere orientativă a resurselor bugetare necesare pentru a sprijini implementarea strategiei</li> <li>c. definește mecanisme eficiente pentru promovarea investițiilor în renovarea clădirilor</li> </ol> <p>C2. Măsuri de îmbunătățire a eficienței energetice pentru a realiza economiile de energie necesare</p>		<p>Strategia de Renovare pe Termen Lung – SRTL (aplicabilă clădirilor rezidențiale, publice, comerciale) elaborată de MLPDA HG 1034/2020 pentru aprobarea Strategiei naționale de renovare pe termen lung</p> <p><a href="#">STRATEGIE 27/11/2020 - Portal Legislativ (just.ro)</a></p> <p>Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030 (PNIESC)</p>	

						<a href="http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/247257">http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/247257</a>	
Planificarea globală a transporturilor la nivelul corespunzător		c (ii) Dezvoltarea și creșterea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere	Yes/No	<p>Se efectuează o cartografiere multinodală a infrastructurilor existente și a celor planificate până în 2030, care:</p> <p>C1.conține o justificare economică a investițiilor planificate, susținută de o analiză solidă a cererii și de o modelare a traficului, care ar trebui să ia în considerare impactul preconizat al liberalizării sectorului feroviar</p> <p>C2.reflectă planurile privind calitatea aerului, ținând seama în special de planurile naționale de decarbonizare</p> <p>C3.include investițiile în coridoarele rețelei centrale TEN-T, astfel cum sunt definite în Regulamentul (UE) nr. 1316/2013, în conformitate cu respectivele planuri de lucru ale rețelei TEN-T</p> <p>C4.în ceea ce privește investițiile din afara rețelei centrale TEN-T, garantează complementaritatea prin asigurarea unei conectivități suficiente la rețeaua centrală TEN-T și la nodurile acesteia pentru regiunile și comunitățile locale</p> <p>C5. unde este cazul, raportează implementarea ERTMS conform cu Regulamentul de implementare al Comisiei EU 2017/6 din 5 ianuarie 2017 referitor la planul de implementare ERTMS.</p>		<p>Master Planul General de Transport</p> <p><a href="#">Master Planul General de Transport – MPGT (support-mpgt.ro)</a></p> <p>Planul Investițional pentru dezvoltarea infrastructurii de transport pe perioada 2020-2030</p> <p><a href="#">document-2020-07-22-24188758-0-plan-investitional-infrastructura-2020-2030.pdf (hotnews.ro)</a></p>	

				<p>C6.promovează multimodalitatea, identificând nevoile de terminale multimodale sau de transbordare din cadrul transportului de pasageri sau marfă, precum și nevoile de moduri active de transport</p> <p>C7.include măsuri vizând promovarea combustibililor alternativi, în conformitate cu cadrele naționale de politi C8. Include un rezumat al evaluării riscurilor de siguranță rutieră, în conformitate cu strategiile naționale de siguranță rutieră existente, împreună cu o cartografiere a drumurilor și secțiunilor afectate și furnizarea cu prioritate a investițiilor corespunzătoare relevante</p> <p>C9. furnizează informații privind resursele bugetare și de finanțare corespunzătoare investițiilor planificate și necesare pentru acoperirea costurilor de exploatare și de întreținere a infrastructurilor existente și a celor planificate</p>			
Un cadru de politică strategic pentru sistemul de educație și formare, la toate nivelurile		d (ii) Îmbunătățirea accesului egal la servicii de calitate și incluzive în educație, formare și învățarea pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurii		<p>Existența unui cadru de politică strategic la nivel național și/ sau regional pentru sistemul de educație și formare, care cuprinde:</p> <p>C1.sisteme de anticipare și previziuni privind competențele, bazate pe date concrete, precum și mecanisme și servicii de monitorizare</p> <p>C2.măsuri care să garanteze un acces egal, participarea și absolvirea unor programe de educație și formare de</p>		<a href="#">Planul Regional de Acțiune pentru Învățământ/ PRAI – Infraed</a>	

		<p>accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online;</p>		<p>calitate, relevante și incluzive și dobândirea de competențe-cheie la toate nivelurile, inclusiv în învățământul superior</p> <p>C3.un mecanism de coordonare la toate nivelurile sistemului de educație și formare, inclusiv la nivelul învățământului terțiar, și o atribuire clară a responsabilităților între autoritățile naționale relevante și/sau organismele regionale</p> <p>C4.modalități de monitorizare, evaluare și revizuire a cadrului de politică strategic</p> <p>C5.măsuri care să vizeze adulții cu calificări și competențe reduse și persoanele provenind din medii socioeconomice dezavantajate, și cursuri de perfecționare profesională</p> <p>C6. Măsuri de sprijinire a cadrelor didactice, a formatorilor și a personalului universitar în ceea ce privește metode de învățare adecvate, evaluarea și validarea competențelor-cheie măsuri destinate a promova mobilitatea cursanților și a personalului și colaborarea transnațională a formatorilor și a personalului didactic, inclusiv prin recunoașterea rezultatelor studiilor și a calificărilor.</p>			
Mecanisme eficiente de monitorizare a pieței achizițiilor				<p>Existența unor mecanisme de monitorizare care acoperă toate procedurile în temeiul legislației naționale din domeniul achizițiilor publice și care includ:</p>			

publice				<p>1. Modalități de asigurare a compilației de date și indicatori eficienți și fiabili, aliniată la obligațiile de raportare prevăzute la articolele 83 și 84 din Directiva 2014/24 / UE și la articolele 99 și 100 din Directiva 2014/25 / UE.</p> <p>Datele și indicatorii cuprind cel puțin următoarele elemente:</p> <p>a. Calitatea și intensitatea concurenței: numele ofertanților câștigători, precum și numele ofertanților inițiali, numărul ofertanților inițiali, numărul ofertanților selectați, prețul contractual</p> <p>b. Informații privind prețul final după finalizare și despre participarea IMMurilor ca ofertanți direcți, în cazul în care sistemele naționale furnizează astfel de informații</p>			
Instrumente și Capacități pentru aplicarea eficace a normelor privind ajutoarele de stat				<p>Autoritățile de management dispun de instrumente și capacități pentru a verifica respectarea normelor privind ajutoarele de stat:</p> <p>C1. Pentru întreprinderile aflate în dificultate și întreprinderile care beneficiază de o cerință de recuperare.</p>			
				<p>C2. Accesul la consultanță și îndrumări în materie de ajutoare de stat, furnizate de experții în domeniul ajutorului de stat din cadrul organismelor locale sau naționale.</p>			
O aplicare și implementare eficace a Cartei drepturilor				<p>Autoritățile de gestionare au:</p> <p>C1. Instrumente și capacitatea de a verifica conformitatea cu Carta.</p>		Ghidul pentru aplicarea Cartei Drepturilor Fundamentale	

fundamentale a UE				C2. Aranjamente de raportare adresate comisiei de monitorizare cu privire la cazurile relevante privind respectarea Cartei		<a href="#">Perioada 2021-2027 (gov.ro)</a>	
Implementarea și aplicarea Convenției Organizației Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (UNCRPD)				<p>Existența unui cadru național pentru implementarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități care include:</p> <p>C1. Obiective cu ținte măsurabile, un mecanism de colectare și monitorizare a datelor.</p> <p>C2. Asigurarea faptului că politica, legislația și standardele în materie de accesibilitate se reflectă în mod corespunzător în pregătirea și implementarea programelor.</p>		<p><a href="#">Strategia națională privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2027 – proiect – Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adoptii (gov.ro)</a></p> <p><a href="#">Punctul de contact pentru implementarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități (gov.ro)</a></p>	

5. Programme authorities

*Reference: point (k) of Article 22(3) and Articles 71 and 84 CPR*

<b>Table 13: Programme authorities</b>			
<b>Programme authorities</b>	<b>Name of the institution [500]</b>	<b>Contact name [200]</b>	<b>E-mail [200]</b>
Managing authority	Agencia pentru Dezvoltare Regională Centru	Simion Cretu – Director General	office@adrcentru.ro
Audit authority	Autoritatea de Audit – Organism independent pe lângă Curtea de Conturi a României		
Body which receives payments from the Commission	Ministerul Finanțelor prin Autoritatea de Certificare și Plată		
Where applicable, body or, bodies which receive payments from the Commission in case of technical assistance pursuant to Article 30(5)			
Accounting function in case this function is entrusted to a body other than the managing authority	Ministerul Finanțelor prin Autoritatea de Certificare și Plată		

*The repartition of the reimbursed amounts for technical assistance pursuant to Article 36(5) CPR if more bodies are identified to receive payments from the Commission.*



*Reference: Article 22(3) CPR*

Table 13A: The portion of the percentages set out in point (b) of Article 36(5) CPR that would be reimbursed to the bodies which receive payments from the Commission in case of technical assistance pursuant to Article 36(5) CPR (in percentage points)

Body 1	p.p.
Body 2*	p.p.

\* Number of bodies defined by a Member State.

## 6. Partnership

*Reference: point (h) of Article 22(3) CPR*

*Text field [10 000]*

Principiul parteneriatului reprezintă un aspect esențial în procesul de programare și gestionare a fondurilor. Importanța parteneriatului rezultă atât din nevoia de a asigura transparența procesului de programare și implementare, cât și pentru a oferi posibilitatea de implicare și responsabilizare a tuturor actorilor interesați. Descentralizarea POR a dus la o mai mare implicare a actorilor regionali în procesul de programare, fiind și un rezultat al conștientizării de către aceștia a beneficiilor pe de o parte dar și a rolului pe care îl pot avea în construcția programelor.

Pentru perioada de programare 2021-2027, MIPE îndeplinește calitatea de coordonator național al elaborării documentelor de programare, respectiv a Acordului de Parteneriat și a programelor subsecvente, asigurând totodată cadrul partenerial prin implicarea tuturor părților interesate reprezentative pentru programarea și implementarea fondurilor aferente Politicii de Coeziune.

Primele consultări parteneriale pentru elaborarea POR au avut loc în prima jumătate a anului 2019 când au fost constituite 5 grupuri parteneriale aferente celor 5 Obiective de Politică prevăzute la nivelul propunerii de Regulament general, plecând de la membrii Comitetelor de Monitorizare ale Programelor Operaționale 2014-2020 și membri/ observatori/ invitați CCMAP, cărora li s-au alăturat o serie de parteneri care și-au exprimat interesul pentru a face parte din aceste grupuri.

În perioada 2019-2020, au avut loc numeroase consultări, atât prin organizarea de reuniuni parteneriale, cât și prin intermediul corespondenței electronice, amintim: 2 evenimente de informare și dezbateri la nivel local (Brașov, Botoșani), cu scopul informării cu privire la stadiul procesului de programare, un eveniment de amploare organizat în 28 noiembrie 2019 vizând consultarea asupra viitoarei perioade de programare – 2021-2027, eveniment la care au participat reprezentanți ai mediului de afaceri, societății civile, autorităților publice centrale și locale, beneficiari de fonduri europene.

În luna februarie 2020, grupurile de lucru organizate la nivelul celor 5 obiective de politică au fost restructurate la nivel de program ca urmare a unui *Apel Național pentru exprimarea interesului și pentru selecția partenerilor în cadrul structurilor parteneriale aferente Programelor Operaționale* care a fost organizat în perioada mai – iulie 2020. După publicarea la finalul lunii a primelor versiuni ale Programelor Regionale 2021-2027 a avut loc o consultare publică în sistem de videoconferință la care au participat prin intermediul platformei Webex aproximativ 180 de reprezentanți ai partenerilor. Observațiile/proponerile formulate în timpul reuniunii și/sau transmise ulterior în scris au fost analizate și, după caz, integrate în versiunea revizuită a programelor.

Transparența în procesul de programare, informarea și diseminarea este asigurată atât la nivel central, cât și regional, prin publicarea pe pagina de internet MIPE, respectiv ADR Centru, a versiunilor de lucru a POR Centru, cât și documentelor suport ( PDR Centru 2021-2027, RIS3 Centru 2021-2027, etc).

La nivel regional, pentru pregătirea perioadei de programare 2021-2027, structurile parteneriale pentru elaborarea PDR și a RIS3: Comitetul Regional de Planificare pentru elaborarea PDR Centru și Consorțiul Regional de Inovare, alături de alte grupuri de lucru județene sau tematice, au fost consultate și implicate atât în elaborarea PDR și RIS3, precum și în elaborarea POR Centru.

Primele consultări la nivel regional cu structurile partenieriale regionale au început în 2019. În perioada septembrie 2019- februarie 2020 au avut loc 13 întâlniri cu structurile partenieriale regionale (CRP, CRI, CDR), grupuri de lucru județene și tematice care a urmărit în principal două obiective majore:

stabilirea priorităților regionale pe baza nevoilor de dezvoltare ale comunităților identificate în mod obiectiv și luând în considerare interesele legitime ale acestor comunități

alcătuirea unui portofoliu solid de proiecte care să faciliteze implementarea priorităților de dezvoltare și să fie finanțabile prin fondurile europene aferente perioadei 2021-2027.

Pentru elaborarea PDR au fost constituite 6 grupuri de lucru județene și 7 grupuri tematice care au avut întâlniri fizice și online, temele vizate fiind: dezvoltare teritorială și dezvoltare urbană, competitivitate-CDI, Resurse umane-educație-sănătate, mediu-eficiență energetică-schimbări climatice, dezvoltare rurală și agricultură, turism. La cele 13 întâlniri organizate în contextul procesului de planificare și programare au participat cca 485 de reprezentanți ai administrației locale și județene, ONG-uri, servicii deconcentrate ale administrației centrale, universități, asociații și reprezentanți ai mediului de afaceri.

Aceste consultări au avut ca scop, totodată și prezentarea, dezbateră și culegerea de opinii/sugestii cu privire la fiecare din cele 5 obiective de politică ale CE pe care se axează prioritățile politicii de coeziune în perioada 2021-2027. Sugestiile primite de la partenerii regionali, coroborate cu propunerile de proiecte transmise de organizațiile din regiune pentru a fi incluse în portofoliul regional de proiecte, mecanism dezvoltat de ADR Centru pentru a susține procesul de programare și planificare, au contribuit la conturarea versiunii 0 a POR Centru.

Această primă versiune a POR Centru 2021-2027 a fost transmisă spre consultare Comitetului Regional de Planificare al Regiunii Centru, Consiliului de Dezvoltare Regională și Consorțiului Regional de Inovare. În urma observațiilor CE s-a conturat versiunea 1 a POR care a fost publicată pe site-ul Ministerului Fondurilor Europene precum și pe site-ul ADR Centru în 31 iulie 2020. Ca urmare a acestei publicări dar și a rundelor de consultări lansate de MFE au fost primite mai multe observații și propuneri din partea actorilor regionali pe care le-am analizat și am oferit feedback fiecărei entități, o parte din aceste observații au fost preluate în versiunea 2 a POR Centru.

În perioada ianuarie 2020- ianuarie 2021 a avut loc elaborarea și aprobarea noii versiuni a RIS Centru. Procesul a avut la bază metodologia recomandată de JRC/DG Regio și aprobată de MLPDA și este asigurat de funcționarea unor structuri partenieriale dedicate: 9 focus grupuri de descoperire antreprenorială (asociate celor 9 domenii cu potențial de specializare regionale - agroalimentar, textile, mediu construit sustenabil, turism, IT și industrii creative, sanătate, automotive și aeronautică) și Consorțiul Regional de Inovare (cu rol de avizare strategie, rapoarte de implementare și portofoliu de proiecte prioritare). În urma celor 9 întâlniri de descoperire antreprenorială la care au participat peste 230 de persoane, reprezentând mediul de afaceri, universități și institute de cercetare, clustere, administrația locală, au fost validate cele 9 domenii de specializare inteligentă, viziunea și obiectivele strategiei.

Un loc aparte în procesul de elaborare a noii versiuni a Strategiei 1-a ocupat reglementarea și funcționalizarea relației cu nivelul național. În actuala perioadă de programare, Strategia Națională de Cercetare Dezvoltare Inovare a fost asimilată unei strategii naționale de specializare inteligentă, însă pentru următoarea perioadă de programare, Ministerul Educației și Cercetării dezvoltă Strategia Națională de Cercetare Inovare și Specializare Inteligentă, iar Agențiile de Dezvoltare Regională au fost implicate încă de la început în acest proces, prin intermediul Comitetului de Coordonare pentru Specializare Inteligentă, înființat prin Ordinul MCI nr. 458/31.07.2019.

RIS Centru a fost finalizată în decembrie 2020, avizată de CRI Centru în ianuarie 2021 și aprobată de CDR Centru prin hotărârea nr. 4/10.03.2021.

În decembrie 2020 și februarie – martie 2021 versiunea actualizată a POR Centru a fost prezentată CDR și transmisă CRI și CRP pentru observații și comentarii. În septembrie-octombrie 2020 și de asemenea în cursul lunilor ianuarie-februarie 2021 au fost organizate întâlniri și dezbateri cu UAT pentru definirea abordării privind dezvoltarea urbană în POR Centru.

După publicarea versiunii 2 a programului, în aprilie 2021, au fost organizate întâlniri dedicate cu actorii interesați pe domeniile dezvoltarea urbană și turism. De asemenea, a fost dezbătută în CRI Centru abordarea strategică asupra investițiilor în infrastructura de CDI. O campanie de prezentare și dezbateră a POR Centru, versiunea 3, a fost organizată în toate județele Regiunii Centru în octombrie 2021 la care au participat cca 700 de persoane.

Pe site-ul ADR Centru a fost creată o secțiune dedicată procesului de programare pentru perioada 2021-2027 unde sunt publicate toate informațiile relevante pentru procesul de programare 2021-2027 la nivelul Regiunii Centru, precum și toate versiunile POR 2021-2027 Regiunea Centru care au fost transmise spre consultare partenerilor regionali. <http://regio-adrcentru.ro/programare-2021-2027/>.

De asemenea, transparența în procesul de programare este asigurată prin intermediul secțiunii dedicate la nivelul site-ului MIPE, în cadrul căreia sunt postate cu regularitate documentele relevante pentru procesul de programare supuse consultării: logicile intervențiilor, diversele versiuni ale Programelor Operaționale, precum și calendarul consultărilor publice (link web: <http://mfe.gov.ro/minister/perioade-de-programare/perioada-2021-2027/>).

Structurile partenoriale regionale: CRP, CRI, grupurile de lucru tematice vor fi implicate și în procesul de implementare, monitorizare și evaluare a POR Centru.

Din aceste structuri vor fi recrutați membrii CM POR Centru 2021-2027, care va fi instituit conform Regulamentului CPR, pentru a avea o reprezentare echilibrată a tuturor tipurilor de organizații implicate în dezvoltarea regională și care va reprezenta interesele categoriilor de organizații care formează quadruplul helix, din toate domeniile de interes astfel cum sunt stabilite în strategia de dezvoltare a regiunii. CM POR va fi un organism fundamental pentru asigurarea principiului partenerial, care va reuni reprezentanți ai mediului public, privat, academic și asociativ, cu rol important în implementarea și monitorizarea Programului. Criteriile și procesul de selecție a membrilor vor fi realizate ulterior, după aprobarea programului.

În procesul de implementare și monitorizare a POR, din rândul organizațiilor membre ale acestor structuri partenoriale vor fi agregate/selectate grupuri tehnice consultative care vor fi implicate în construcția ghidurilor/schemelor de finanțare, în evaluarea și monitorizarea programului.

## 7. Communication and visibility

*Reference: point (j) of Article 22(3) CPR*

*Text field [4 500]*

La nivelul Regiunii Centru, coordonarea activităților de comunicare și de conștientizare a publicului larg privind sprijinul european prin POR 2021-2027 va fi realizată în baza Planurilor de comunicare dedicate programului. Activitățile vor respecta prevederile CPR 1060/2021, vor asigura vizibilitatea sprijinului european obținut la nivel regional, cu o atenție sporită pe operațiunile de importanță strategică. În maxim 6 luni de la aprobarea POR 2021-2027 se va publica secțiunea web aferentă programului, conținutul programului, operațiunile, alocările. Aceasta va fi conectată la portalul unic național. Vom realiza sondaje regionale ce vor măsura nivelul de atingere a obiectivelor de comunicare setate. Indicatorul activităților de comunicare este: ”Număr pers. informate referitor la POR 2021-2027” (cu ținte specifice în 2024 și în 2029. În cazul operațiunilor de importanță strategică și al operațiunilor în valoare de peste 10 milioane euro, vom organiza evenimente în baza unui mix de activități de comunicare dedicate, cu sublinierea impactului acestor operațiuni asupra comunității.

Până în anul 2029, obiectivul activităților este de a crește gradul de conștientizare regional cu cel puțin 20%, raportat la nivelul obținut în studiul derulat în primul an de la aprobare POR în 2022. Vom urmări creșterea încrederii publice în rolul și contribuția Uniunii Europene în finanțarea proiectelor și în dezvoltarea Regiunii Centru. Grupul țintă principal este format din solicitanții de fonduri (autorități publice locale, sectorul privat, universități, ONG-uri, furnizori de servicii sociale), beneficiarii de fonduri și publicul intern (personalul ADR Centru, reprezentanții partenerilor și media, AM sau organisme intermediare). Secundar, prin toate activitățile de comunicare sau prin acțiunile prevăzute în cazul operațiunilor strategice, sunt vizați cetățenii din regiune (studenți, tineri, voluntari) și stake-holderii. Activitățile de comunicare vor fi dezvoltate împreună cu partenerii locali și regionali, cu rețelele EEN și Europe Direct, cu instituții de învățământ și de cercetare regionale și stake-holderii relevanți. Planul de acțiuni de comunicare va fi actualizat anual, în funcție de temele și canalele de comunicare mai eficiente.

Activitățile propuse și fundamentate în bugetul de comunicare (1.150.000 euro), prevăd evenimente punctuale pentru lansările de axe și priorități, conferințe de presă, seminare de informare, întâlniri tehnice, conferințe regionale sau internaționale cu schimburi de experiență, evenimente pentru mass-media, întâlniri cu publicul intern, evenimente publice tematice, conferințe anuale cu prezentarea stadiului de implementare al programului, participarea la conferințe, evenimente și târguri. Se vor organiza competiții pentru mass-media sau cetățeni, campanii de informare și publicitate media și online, materiale informative și promoționale, publicitate outdoor, aplicații pe mobil, materiale foto-video etc pentru a spori notorietatea, vizibilitatea POR. Va fi utilizată Rețeaua Multiplicatorilor de Informații, formată din autorități locale, mass-media, infrastructură educațională, societatea

socială și beneficiarii POR, pentru redistribuirea informațiilor la nivel local. Se vor publica constant materiale de presă și știri referitor la program, în limba română și maghiară. Se vor utiliza paginile web coordonate de ADR Centru (adrcentru.ro,centrureregion.com,europedirect-adrcentru.ro), pagina web regională dedicată programului, a portalului național, precum și conturile social-media, newsletter-ul și catalogul electronic pentru promovarea POR și diseminarea informațiilor. Informațiile relevante POR 2021-2027 publicate pe site-uri web se redistribuie pe conturile social-media. Activitățile derulate vor fi evaluate prin sondaje online și chestionare/studii. Va fi creat și pus la dispoziția tuturor un Manual de Identitate Vizuală a POR Centru 2021-2027, bazat pe reglementările europene, și toate materialele de comunicare, inclusiv ale beneficiarilor de finanțare, vor respecta regulile stabilite. Pentru operațiunile strategice identificate se vor propune planuri de acțiuni specifice dedicate, cu scopul promovării obiectivului de finanțare, a impactului asupra comunității, beneficiile investițiilor. Campaniile de promovare vor consta într-un mixt media, centrate pe promovarea în mediul online. Pt realizarea activităților este desemnat Șeful Serviciului Relații Publice, cu experiență de 15 ani în comunicare

## 8. Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs

*Reference: Articles 94 and 95 CPR*

**Table 14: Use of unit costs, lump sums, flat rates and financing not linked to costs**

Intended use of Articles 94 and 95 CPR	YES	NO
From the adoption programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on unit costs, lump sums and flat rates under the priority according to Article 94 CPR (if yes, fill in Appendix 1)	X	<input type="checkbox"/>
From the adoption programme will make use of reimbursement of the Union contribution based on financing not linked to costs according to Article 95 CPR (if yes, fill in Appendix 2)	<input type="checkbox"/>	X